DE FIGVRIS SENTENTIARVM, AC VERBO-RVM.

Catalogus autorum ſequenti pagella continetur.

Collegij Rom. Soc. * Jesu catal. inscrip.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIVM
LVGDVNI,
1542.

INDEX EORVM, QVAE CONTINENTVR IN HOC OPVSCVLO.

P. RVTILII LVPI, *Rhetoris antiquiſſimi, Libri* II.

AQVILAE *Romani Liber Vnus.*

IVLII *Rufiniani de iis quæ ab Aquila prætermiſſa erant, Libellus: & præterea eiuſdem Libri* II.

BEDAE *Preſbyteri Angloſaxonis de Schematibus & Tropis ſacrarum literarum Lib. Vnus.*

PETRI *Moſellani Tabulæ de Schematibus & Tropis.*

P. RVTILII

LVPI DE FIGVRIS SENtentiarũ Liber primus, ex Græco Gorgia uerſus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PROSAPODOSIS. Hoc ſchema duobus modiſ fieri, & tractari poteſt. Nã ſentẽtijs duabus, aut pluribus propoſitis, ſua cuiq; ratio uel poſterius reddetur, uel ſtatim ſub unaquaq; ſentẽtia ſubiungetur. Quibus poſterior ratio ſubinſertur, huiuſmodi ſunt. DEMOSTHENIS, Nõ enim pari ratione Philippus, atque nos, diuerſis rebus medetur: ſed ille uſq; eò nititur, quoad reſtituat, atq; exuperet: nos contrà ſtatim uinci meditamur. Ille enim pro laude, ſicut pro patria, prœliatur: nobis autem ſi nihil accedit mali, ſatis, ac nimium boni uidetur. Cum ſingulis ſententijs ſtatim ratio ſubiungitur hoc exemplo. DEMETRII PHALEREI, Nam quod beneficium tempore, & cupienti datur, gratum eſt. utilitas enim ac uoluntas accipiendi, honorem dati facit ampliorem. At quod ſero, & non deſideranti datur, ingratum eſt: amiſſo enim tempore utilitatis, cadit accipiendi cupiditas. προσαπόδοσις.

SYNATHROESMOS. Hoc & ſingulis uerbis, & plurium uerborum coniunctione fieri poteſt. Singulis uerbis hoc modo. CLEARCHI, Sed cum ad ſupplicium ſumendum ſe confirmaret, multa ſimul Συναθροισμός.

eum reuocabant:officia,conſuetudo,tempus, exiſtimatio, periculum,religio:quæ ſingula proprias ei cogitationes ad remorandũ ſubijciebant. Item DEMOCHARIS, Nam quis hæc ſimul uniuerſa perpeti poßit,timorẽ,morbum,ſenectutem, contumeliam,inopiam,uim:quarũ quæuis una res,per ſe ſatis eſt grauis ad perferendum? Sed in coniunctione plurium uerborum huiuſmodi eſt LYCVRGI, Nemo enim nocens ſine ſummo mœrore eſt, Iudices.ſed multa ſimul eum perturbant.quod adeſt, ſolicitudinis plenum:quod futurum eſt, formidoloſum: lex paratum ſupplicium oſtentans,uitia ex uitijs coacta, occaſionem arguendi maleficij captans inimicus:quæ quotidiana uehementer eius animum excruciant.

Παρωνομασία. PARONOMASIA. Hoc, aut addenda, aut demenda,aut mutanda,aut porrigenda, aut contrahenda litera,aut ſyllaba fieri conſueuit: eſtq; huiuſmodi: Non enim decet hominem genere nobilem, mobilem uideri.nam cum omnibus hominibus,tum maximè maximo cuiq; inconſtantia turpitudini eſt.Item:Ad huius ſceleratißimi opera qui fuit locus?religioſißimus:nimirum quia traditam ſibi publicorum cuſtodiam ſacrorum non honori,ſed oneri eſſe exiſtimauit.

Παραδιαστολή. PARADIASTOLE. Hoc ſchema plures, aut duas res,quæ uidentur unam uim habere, diſiungit: & quantum diſtent,docet,ſuam cuiq; propriam ſententiam ſubiungendo. HYPERIDIS, Nam cum cæterorum opinionem fallere conaris, tu tete fruſtraris: non enim probas te pro aſtuto ſapientem intelligi: pro confidente, fortem:pro illiberali, diligentem rei familiaris:

pro maleuolo, ſeuerum: nullum eſt enim uitium, quo uirtutis laude gloriari poßis. Hoc idem ſchema ſolet illuſtrius fieri, cum ratio propoſito ſubiungitur. Id eſt huiuſmodi: Quapropter nolo te ſæpius parcum appellare, cum ſis auarus. Nam qui parcus eſt, utitur eo quod ſatis eſt: tu contrà, propter auaritiam, quò plus habes, magis eges. Ita non tam diligentiæ fructus, quàm inopiæ miſeria te conſequitur.

ANACLASIS. Hoc *ſchema fieri ſolet, cum id quod ab altero dictum eſt, non in eam mentem quæ intelligitur, ſed in aliam aut cõtrariam excipitur. Huiuſmodi eſt uulgare illud Proculeianum. Proculeius cum filium ſuum moneret & hortaretur, audacter ex bonis ipſius ſumptum faceret quas in res uellet atq; opus eſſet, nec tum denique ſperaret libertatem licentiamq; utendi futuram, cum pater deceßiſſet, cui uiuo patre promiſſe omnia licerent: Filius reſpondit, ſe non eſſe opus ſæpe eadem oratione moneri, nec ſe patris mortem expectare. Cui Proculeius pater ſubiecit, Imò oro, inquit, ut meam mortem expectes, nec properes moliri, ut uelocius moriar. Plato interrogatus quî reſpub. beata fieret, reſpõdiſſe dicitur: Si aut qui ſapiunt, imperare: aut qui imperant, ſapere diſcant. Item Theophraſtus dicitur dixiſſe, Prudentis eſſe officium, amicitiam probatam appetere, non appetitam probare. Item Ariſtoteles dicitur dixiſſe: Eius eſſe uitam beatißimam, cuius & fortunæ ſapientia, & ſapientiæ fortuna ſuppeditet.* Ἀνάκλασις.

EPIBOLE. *Hoc ſchema dupliciter fieri conſueuit, cum pluribus & diuiſis ſententijs, aut unum, aut* Ἐπιβολή.

idem uerbum ſingulis præponitur: aut uarietas uerborũ, quæ tamen eandem uim inter ſe habeat. Quæ ab uno uerbo, ſæpiusq́; proficiſcuntur, ſunt huiuſmodi. LYCVRGI, *Nam cum iuuentus concitata temere arma caperet, & quietos Theſſalos manu laceſſere conaretur: iure ego ſenatum coēgi autoritate ſua comprimere adoleſcentium uiolentiam. Ego quæſtoribus interminatus ſum, ne ſumptum ſtipendio præberent. Ego armamentario patefacto reſtiti, atq; efferri arma prohibui. Itaq; mea unius opera compreſſum, non concitatum bellum non neceſſarium ſcitis.* Idem HEGESIAE, *Miſeremini mei iudices, quem coniurata tanta uis inimicorum oppugnat. Miſeremini ſolitudinis, cui ne in ſummo quidem tempore periculi liberos adhibere ad communem calamitatem decernendam licitum eſt. Miſeremini ſenectutis, quæ me etiam ſine cæteris malis grauiter defatigat. Varietas uerborum quæ eandē uim habet, huiuſmodi eſt.* DEMOSTHENIS, *Dolui uiri Athenienſes, ubi illum clandeſtinum hoſtē impunè intra murum uidi uagari: ægre tuli, quòd omnium ueſtrum facilitatem unius fallacia tentatam intellexi: commouit me, quòd in accipiendá iniuria pleroſq; lætitiam oſtentantes cognoui.*

Ἐπιφορά. EPIPHORA. *Inter hoc ſchema & ſuperius hoc intereſt, quòd in ſuperiore unum uerbum pluribus ſententijs anteponitur: in hoc autem omnium ſententiarum unum atq; idē nouiſsimum uerbum.* SOSICRATIS, *Non enim alius quis eſt, cuius opera in has difficultates inciderim: ſed initio ad bellum ſuſcipiendũ nos primũ impulit Philippus. deinde in ipſo belli labore ac periculo*

deſeruit nos Philippus. nouiſſimè nunc calamitati noſtræ, proinde atq; culpæ, ſucceſſit idem Philippus.

COENOTES. *Hoc duorum ſuperiorum ſchematum coniunctionem habet: quòd & ab uno uerbo omnes ſententiæ incipiũt, & in uno nouiſſimè acquieſcũt,* STRATOCLIS, *Quæritis nouam rationem adminiſtrandæ Reipublicæ? at reperire meliorem quàm à maioribus accepiſtis, non poteſtis. Quæritis maximis ſumptibus faciendis, quomodo tributa ne conferatis? at conſilijs cœptis ærarij opes, quas cupitis, augere nõ poteſtis. Quæritis quemadmodum ſcelere contaminatis hominibus parcatis? at ignoſcendo nocentibus, innocentium ſalutem cuſtodire non poteſtis.* Κοινότης.

POLYPTOTON. *Hoc ſchema ſolet complures ſententias alio atque alio modo, ut pronuncientur, efferre.* CLEOCHARIS, *Nam uehementer admiror Lacedæmonij, ſi præter hunc quenquam exiſtimatis eſſe, cui ob has cauſſas iure ſuccenſere debeatis: hic eſt enim qui nobis imploratam ſpem uictoriæ eſt pollicitus: hunc uos non ſolum in conſilio dando cæteris præpoſuiſtis: ſed etiam in conficiendo negocio principem præfeciſtis: huic omnium ueſtrum fortunas uniuerſi commiſiſtis. Ab hoc igitur uno priſtinæ pollicitationis, rerumq; geſtarum rationem repoſcere debetis.* Item CHARISII, *Pater hic tuus nunc denique eſt, ut egeſtatem tuam debere alere uideatur? Patrem nunc appellas, quem prius egentem auxilio tuo ut alienum deſeruiſti? Patris tu filius es ad potiundas opes, cuius ad ſenectutem uiolandam crudeliſſimus hoſtis fuiſti? Nimirum nullo conſilio* Πολύπτωτον.

filios procreamus? nam maiorem partem ex illis doloris, & contumeliæ capimus.

Ἐπανάληψις. EPANALEPSIS. Hoc *ſchema fieri ſolet, cum id quod dictum ſemel eſt, quò grauius ſit, iteratur.* Id *interdum fit uno uerbo: interdum plurium uerborum con iunctione.* Verbum *ſic iteratur.* PYTHIAE, *Quid contra tot res tamq́; euidentes dicere potes Demoſthenes? cognitum enim eſt te* Rempublicam *uenalem habuiſſe, cognitum eſt.* Item HEGESIAE, *Sed inſtigabat multitudinis animum ad bellum inferendum cõcitatus iracundia furor: furor inquam, non ratio, ſine qua nihil unquam populus ex ſententia geßit.* Sed *plurium uerborum iteratio eſt huiuſmodi.* At *ego in his ærumnis amicis ſum ſpoliatus omnibus* Iudices*: qui non quòd me odißet, ſed quòd inimicorum factionem pertimuiſſent, me in malis deſeruerunt.*

Διαφορά. DIAPHORA. Hoc *ſchema, cum uerbum iteratum aliam ſententiam ſignificat, ac ſignificauit primò dictum.* Id *eſt huiuſmodi: Hunc tu frater, eiuſdem ſanguinis particeps, in hac fortuna deſerere potuiſti: cuius ærumnæ quemuis exterorum hominum, modo hominem, com mouere poſſent?* Item, In *uniuerſum mulierem, quid potius dicam, aut uerius quàm mulierem?*

Ἐπιπλοκή. EPIPLOCE. In *hoc ex prima ſententia, ſecunda oritur, ex ſecunda tertia, atq; ita deinceps complures.* Nam *quemadmodum catenæ multi inter ſe circuli cõiuncti uinciuntur: ſic huius ſchematis utilitate complures ſen tentiæ inter ſe connexæ continentur.* LYSIAE, Con*ſtat igitur* Iudices, Simonem *domo ſua, ab ſuis dijs penati bus,*

bus, ui cum ſumma iniuria eſſe exturbatum. Nam Cheremenes cum hominibus armatis ad eum uenit: cum ueniſſet, ſine ulla religione domum eius expugnauit: expugnata ui domo, famuliam abſtraxit: abſtractam, tormentis omnibus excruciauit: cruciatam, uinxit: uinctam, in publicum proiecit. opinor non ſuum ut maleficium tacitum lateret, ſed ut cum prætereuntes proſtratam famuliam uiderent, & à uicinis rem geſtam audirent, ſimul & oculis & auribus ſcelus illius uſurparent. Item LYCVRGI, *At nihil mirum uidetur, quòd tam excelſum boni gradum homo ſummi laboris exceperit? Nam cui præſtò eſt ſua uoluntas, induſtrius ſit neceſſe eſt: induſtriam uerò, ſcientia conſequitur: ex ſcientia, copia & facultas ingenij naſcitur: ex qua facultate uera & facili, felicitas laudis oritur. Neque enim temere diligens ſtudium uirtutis, fructus fortunæ fallit.*

POLYSYNTHETON. *Hoc ſchema efficitur cum ſententiæ multorum articulorum conuenienti copia continentur:* πολυσύνθετον. PYTHIAE, *Ille hunc pœna conſtrictum trahebat, hic autem uociferabatur: concurſus uerò non mediocris. Cum tandem omnes opitulari uellent, ſed nemo auderet, neq; ibi magiſtratus aderat: nec circunſpicientes, quò potiſſimum confugeremus, reperiebamus: ſed uno tempore nos & præſens & futurum malum perturbabat. Nam præſens tempus acerbitatis erat plenum: reliquum uerò timoris..* Item DIARCHAE, *Partim noſtri ſilebant, partim autem ingentem clamorem excitabant. At hi ſocij, præclara noſtra auxilia, neutrum poterant: neque enim conſtanti ſilentio, neque forti cla=*

more ſtrenue qnid agere conabantur. Huc accedebat igna uus tubæ ſtrepitus, qui nihil eorum mentes ad uirtutem excitabat.

Διάλυσις. DIALYSIS. *Hoc ſchema contrarium eſt ſuperiori. Nam demptis omnibus articulis, ſententiæ diuiſæ pronunciantur.* DAPHNIS, *Quid autem me conuênit facere Byzantij? ſubire publicæ cauſæ iudiciū, magno nomini aduerſariorū fortiter reſiſtere, non uereri periculū, diligenter poſteritatis * creſcere, non minas extimeſcere, conſtanter in cauſa pro uobis perſeuerare? omnia feci, ueſtrum commune commodū ſpectans: tamen non deſunt qui ex tantis meis officijs aliquid uelint uituperare.* Item LYSIAE, *Omnibus in rebus ſuam confidentiam oſtentabat. debitum petebamus? non diſſoluebat. minabamur? contemnebat. lex nihil ualebat? magiſtratus negligebat. Venit hoc tamen nobis nouiſſimè tempus ulciſcendi.*

Μετάνοια. METANOEA. *Hoc ſchema fieri ſolet, cum ipſe ſe, qui loquitur, reprehēdit: & id quod prius dixit, poſteriori ſentētia cōmutat, ita uti facit* DEMOSTHENES, *Nunc quoniam de me ut uolui cognoſtis, iudicium per ipſius uitia conſtituam. Nam dum opus eſt, parentes appellat, quos ſcitis non ignotos fuiſſe, ſed huiuſmodi, ut omnes hos execrarentur. Sed hic bonus uir, grandis natu, atque ſero. ſero loquor? imò uerò nuper, atque his paucis diebus, ſimul & Athenienſis, & eloquens eſt factus.*

Item, At hic omnium ſceleratiſsimus, nouo more atque exemplo alieni facinoris uindex, ipſe confidentiſsime non criminibus, ſed armis reum laceſſere conatus. conatus? nimium remiſsè loquor. Nam qui tantam cædem perfecerit,

huiuſmodi

huiuſmodi incepti duntaxat arguere, penè maleficij largitionem eſt facere.

PARENTHESIS. *Cum in continenti ſententia aliquid interponitur, quod neque eius ſit ſententiæ: neque omnino alienũ ab ea ſententia: tum deniq; hoc ſchema efficitur: ſed periculoſe ponitur: nam aut mire ineptum, aut uehementer iucundũ auribus accedere conſueuit.* DEMOSTHENIS, Nos *ſcilicet omnes (ut fit) ferè repentino nuntio perturbati obſtupuimus:* Adimanthus *autem ſolus (nam eſt homo multum uehemens, & in* Reipub. *commodis ſatis liber) magno clamore efflagitabat, ut ſenatus haberetur: &, prout tempus poſtulabat, celeriter quod opus eſſet conſtitueretur.* Eiuſdem, Audie*ram appropinquare, cum ſtatim magiſtratum certiorem feci. uos* Dij *immortales, quorum eſt in templo geſtum, teſtificor: illi neglexerunt, & rem tantam differre maluerunt: cum interea ſubito portas hoſtis obſedit.* Παρένθεσις.

MERISMOS. Hoc *ſchema ſingulas res ſeparatim diſponendo, & ſuum cuique proprium tribuendo, magnam efficere utilitatem, & illuſtrem conſueuit.* LYCURGI, *Cuius omnes corporis partes ad nequitiam ſunt appoſitiſſimæ: oculi ad petulantem laſciuiã, manus ad rapinam, uenter ad auiditatem: uirilis naturæ membra, quæ non poſſumus honeſtè appellare, ad omne genus corruptelæ: pes ad fugam. prorſus ut aut ex hoc uitia, aut ipſe ex uitijs ortus uideatur.* Itẽ ARISTOTELIS, *Alexãdro enim* Macedoni *neq; in deliberãdo conſiliũ, neq; in prœliando uirtus, neq; in beneficio benignitas deerat: ſed dũtaxat in ſupplicio crudelitas.* Nã *cum aliqua* Μερισμός.

res

res dubia accidiſſet, apparebat ſapientiſsimus: cum autem confligendum eſſet cum hoſtibus, fortiſsimus: cum uerò præmium dignis tribuendum, liberaliſsimus: at cum animaduertendum, clementiſsimus.

Παρομολογία. PAROMOLOGIA. *Hoc ſchema fit, cum aliquot res aduerſario concedimus: deinde aliquid inferimus, quod aut maius ſit quàm ſuperiora: aut etiam omnia quæ poſuimus, infirmet.* HYPERIDIS, *Sume hoc ab iudicibus noſtra uoluntate: neminem illi propiorem cognatum, quàm te fuiſſe cōcedimus: officia tua nonnulla in illum extitiſſe: ſtipendia uos unà feciſſe aliquandiu, nemo negat. Sed quid contra teſtamentum dicis, in quo ſcriptus hic eſt? Item eiuſdem: Quid à me ſæpius his uerbis de meo officio requiris? ſcripſiſti ut ſeruis libertas daretur: ſcripſiſti ne liberi ſeruitutem experirentur: ſcripſiſti ut exules reſtituerentur: ſcripſiſti ut ne quis exilio afficeretur. leges igitur quæ prohibebant hæc, non negligebas? Non poteram, propterea quòd literis earum arma Macedonum oppoſita obſiſtebant.*

Αναγκαῖον. ANANCAEON. *Hoc ſchema tunc prodeſt, atq; omnis eius utilitas in eo eſt, cum uolumus oſtendere neceſsitudinem aut naturæ, aut temporis, aut alicuius perſonæ: quēadmodum fecit* MYRON, *Amicus meus fuit Chæremonides, & opinione omnium magis familiaris: & pro ſalute eius, quæcunque potui, feci: ſed poſtea quàm maior uis legis noſtrum auxiliūm ab illius periculo remouit: calamitatis ac luctus eius particeps eram: nam opitulādi facultas omnis erepta iam fuerat. Itē* DEMOCHARIS, *Nihil enim ualebat aſsidua pro fratre, ac*

miſericors deprecatio,cum iudicaret tyrannus:cuius crudelitas omnem naturæ neceſſitudinem extinguebat.

ETHOLOGIA. LYSIAE, *Rure rediens Iudices,homo maior natu,magno calore, uix ſufferens uiæ moleſtiam, tamen his uerbis egomet me conſolor, Fer fortiter demum laborem: iam breui domum uenies expectatus:excipiet te defatigatum diligẽs,atque amans uxor:ea ſedulo ac blande præminiſtrando detrahet languorem, & ſimul ſeniles nutriendo recuperabit uires. Hæc me in itinere cogitatio propè confectum confirmabat. Poſtea uerò,cum domum ueni,nihil earum rerum inueni: ſed potius bellum inteſtinum ab uxore contra me comparatum.* Item DEMOSTHENIS, *At mediusfidius Iudices, ego ſic arbitrabar:filium ad patrem diſſoluto uultu uenturum, lacrymis patrium ſinum oppleturum,ſupplicem precaturum,obſecraturum: blanditia ſua, quod petiſſet, à patris mollitie impetraturum.ſed hic longè aliter: nanq; incredibili confidentia armatus, ad patrem aduolauit ſicut hoſtis: atque initium ſermonis cum iurgio ſumpſit.* Ἠθολογία.

P. Rutilij

Σχήματα λέξεως.

P. RVTILII LVPI DE FIGVRIS ELOCVtionis Liber ſecundus.

I. Μετάβασις. METABASIS. Hoc ſchema duobus modis fieri ſolet. Ex quibus unum genus eſt eiuſmodi: cũ ab ea ſententia quã propoſuimus, conuertimur ad aliquam perſonam, aut rem, aut fortunã, & tanquam præſentem appellamus: ita ut is fecit, MYRON, Hæc mulier nuper fuit locuples, potens in amore atq; delicijs neceſſariorum: ornatus eius opibus abundat: magnus ancillarum quæ ſequebantur, comitatus appellabatur. nunc contrà ſubito & graui caſu afflicta, uix mediocris ancilulæ dignitatem retinet. O' fortuna, quàm uehementer te rerum uarietas oblectat: & quàm magno odio eſt tibi beatæ uitæ perpetuus, & conſtans fructus? Alterum genus eſt, cum ad id quod demonſtrare inſtituimus, ab alia re & actionem & orationem noſtram reuocamus. DEMOSTHENES, Sed nimirum inopinans incidi in cauſam temporis huius alienã, de qua poſterius dicendum. Quapropter ad illud, quod paulò prius agendum, reuertor.

Ἀλλοίωσις. ALLOEOSIS. In hoc ſchemate diuiſio & ſeparatio eſt perſonarum: aut etiã rerum demonſtratio quantum interſit. HEGESIAE, Diuerſa ſtudia adoleſcentium animaduerteramus, tametſi fratres erant, uno atq; eodem ſanguine orti: alter in ſtudio laudis uerſabatur, & induſtria uirtutis, uitam glorioſam, ſed laborioſam ſequebatur: alter in augenda pecunia occupatus, & ha

& habendi cupiditate deprauatus, ſummas diuitias ſummam uirtutem exiſtimabat. Hic nimirum magis erat laborioſus, qui laborem, condendi, non utendi cauſa ſuſcipiebat. Item HYPERIDIS, Non enim ſimile eſt uiuere in æqua ciuitate, ubi ius legibus uallatur: & deuenire ſub unius tyranni imperium, ubi ſingularis libido dominatur. ſed neceſſe eſt aut legibus fretum, meminiſſe libertatis: aut unius poteſtati traditum, cotidianam commentari ſeruitutem.

DICAEOLOGIA. Hoc ſchema fieri ſolet, cum æquitatem cauſæ quàm maximè breui ſententia complectimur. Id eſt huiuſmodi: Quòd ſi me reprehendis, cum homo adoleſcens lapſus ſim, uehementer erras, qui quid natura ualeat, ignoras: acerbusq́ue & iniquus es, qui quod æqualiter omnibus putes ignoſcendum, uni imputas, & in uno arbitraris uindicandum. Item LYSIAE, Nam ego huic Iudices, quicquid ad ſuperius tempus attinet, nihil ſuccenſeo: nihil enim deliquiſſe cognoui: ſed in hoc nouiſſimo facto, cum plenum malitiæ perfidiæq́; inuenirem, merito reprehendere, atque odiſſe cœpi. Quæritis fortaſſe quid acciderit cauſæ, quamobrem eundem & laudem, & uituperem? quòd idem commutata uoluntate non eſt qui fuerat: neque idem nunc de ſe audire debet, quod prius conſueuerat, cum ſine noxa ſe gerebat. Non arbitratus es igitur rurſus eum reuerſurum ad officium, atque amicum tibi futurum? Quo modo? quem ſciam tantum facinus in ſe admiſiſſe, ut in reliquum tempus neque officio locum, neque beneuolentiæ ſpem relinqueret? Δικαιολογία.

Prolepſis.

Πρόληψις. PROLEPSIS. *Hoc ſchema eſt, cum id quod aut in aduerſarij cauſa, aut in iudicis opinione eſſe aut fore arbitramur contrarium nobis, præoccupamus dicere, & cum ratione diſſoluere.* DEMOSTHENIS, *Atqui ego illum Iudices arbitror Lycurgum laudatorem producturum, ſcilicet qui ſit teſtis eius pudori ac probitati. ſed ego Lycurgum uobis præſentibus hoc unum interrogabo, uelit'ne ſe ſimilem eſſe illius factis, & moribus. Quod ſi negarit, ſatisfactum uobis eſſe de ueritate noſtra debebit.* LYSIAE, *Hac oratione ſæpius apud me utebatur, & orabat ut ſuarum ærumnarum miſererer, inopiæq; ſubuenirem. Quid multa? commotus humaniter precibus, deprecanti quod petebat dedi, ſolus ſoli, cùm omnibus ignota calamitas hominis eſſet. Sed imparatus ueniſſe uidebitur, iam ſe negabit accepiſſe: & flens uobis ſupplicabit, ut ſe à calumniatoribus eripiatis. Vos autem cum ſic agentem uideritis, facitote ut & illius & mei memineritis.*

Ὁρισμός. HORISMOS. *Hoc ſchema fit, cum definimus aliquam rem noſtræ cauſæ ad utilitatē, neq; tamen contra communem opiniōnem. Id eſt huiuſmodi: Nam uirtutis labor, uera uoluptatis exercitatio eſt. Sed fieri ſolet hoc ſchema nonnunquam ratione ſuppoſita, tum deniq; magis illuſtratur, ita ut fecit *diues auarus. In uilla ædem fecit Fortunæ. Crimen arguitur temeritate illius, quæ tam locupletis copias dederit ei qui odiſſet uti.*

Προσωποποιΐα. PROSOPOPOEIA. *Hoc fit, cum perſonas ijs rebus conſtituimus, quæ ſine perſonis fiunt: aut eorum hominum qui fuerunt, tanquam uiuorum &*

præſen

præſentium actionem ac ſermonem deformamus. Id eſt hu iuſmodi: Nam cum crudelitatis mater eſt auaritia, tum pater furor. ea huic facinori coniuncta, parit odium, inde item naſcitur exitium. Hoc genere uſi ſunt poëtæ, qui fabulas ſcripſerunt, in prologis. Nam humana figura produxerunt perſonas, quæ in ueritate artis, & uoluntatis ſunt, non perſonæ. Alterum genus eſt, ita ut fecit HYPERIDES, *cum de adoleſcente impudico diceret, Quid ſi tandem Iudices apud ipſam naturam hanc cauſam ageremus? ac quæ ita diuiſit muliebrem uirilemq́; perſonam, ut ſuum cuique opus atque officium diſtribueret: ei ego hunc oſtenderem muliebri ritu eſſe ſuo corpore abuſum? non'ne uehementiſſime admiraretur, ſi quiſquam non gratiſſimum munus arbitraretur, uirum ſe natum: ſed deprauato naturæ beneficio in mulierem conuertere ſe properaſſet? Item* CHARISII, *Exiſtimate quæſo Remp. hic adeſſe, & pro ueſtra libertate ſupplicem uobis accedere: ſimul & liberos ueſtros, & matres familiâs amplexam tenere: parentes ueſtros ætate confectos ad ſe applicare: redigere uos in memoriam, qualem ſe à maioribus acceperitis: obſecrare pro ſacris, ac delubris deorum immortalium, pro parentum monumentis, pro uobis ipſis & ſalute ueſtra. Hæc ſi præſens ageret, ut dixi, Reſpub. quid animi eſſetis habituri, quæro.*

CHRESTERISMOS. *Quemadmodum pictor coloribus figuras deſcribit: ſic orator hoc ſchemate aut uitas, aut uirtutes eorum de quibus loquitur, deformat.* LYCONIS, *Quid in hoc arbitrer bonæ ſpei reliquum reſidere, qui omne uitæ tempus una, ac de-* Χ[illegible]ισμὸς.

b ſperatiſſima

ſperatiſſima conſuetudine produxit? Nam ſimul atq; ex primis horis diei, nimia cibi ac uini ſatietate, uix meridiano tẽpore, plenus crapula eſt experrectus: primũ oculis mero madidis, humore obcæcatis, uiſu grauidus, lucem conſtanter intueri non poteſt: deinde confectis uiribus, utpote cuius uenæ non ſanguine, ſed uino ſunt repletæ, ſe ipſe erigere non ualet: tandem duobus innixus languidus, qui cubando ſit defatigatus, tunicatus ſine pallio, ſoleatus præ lectulo, palliolo frigus à capite defendẽs, flexa ceruice, ſummiſſis genibus, colore exangui, protinus ex cubiculari lectulo excitatus, in triclinium trahitur: ibi præſtò ſunt cotidiani pauci eodem ſtudio excitati conuiuæ. hic uero princeps paulum illud, reliquum quod habet mentis ac ſenſus, poculis extrudere feſtinat, & eos bibendo prouocat, & laceſſit perinde ac ſi in hoſtium prælio quàm plurimos ſuperarit, atq; adflixerit, ampliſſimam ſibi uictoriam paratam exiſtimans. Interea procedit ſimul & illud tempus, & potatio: oculi uinum lacrymantes caligant, ebrioſum ipſi uix ebrij cognoſcunt: alius ſine cauſſa iurgio proximum laceſſit: alius ſomno deditus, ui cogitur uigilare: alius rixari parat: alium turbas uitantem, ac domum reuerti cupientem retinet ianitor, pulſat, exire prohibet domum, interdictum demonſtrans. Interim alium contumelioſe extra ianuam eiectum, uacillantem puer ſuſtentat, ac ducit pallium per lutum trahentem. Nouiſſimè ſolus in triclinio relictus, non prius poculum ex manibus emittit, quàm ſomnus oppreſſit bibentem, ac diſſolutis artubus, ipſum poculum ſuapte natura dormuenti excidit.

BRACHYEPIA. *Hoc ſchema fieri ſolet, cum orator breuitate ſententiæ præcedit auditoris expectationem.* LYSIAE, *Quæres à me, quo iure obtinere poßim, quo iure mihi Policnus reliquit, quo iure prætor dedit poſſeßionem. Leges me defendunt, ad te nõ pertinent: hi ueritatem ſequantur. Item eiuſdẽ, Sed uos æquũ eſt uoluntatem diſpicere. Nam conſilio noluit, fortuna lapſus eſt: homo fuit, fatetur: concedendum nõ omnia poſſe: hoc enim deorum eſt proprium.* Βραχυεπεία.

SYNOECIOSIS. *Hoc ſchema docet diuerſas res coniungere, & communi opinioni cum ratione aduerſari: & habet magnam uim uel ex laude uitium, uel ex uitio laudem exprimendi.* HYPERIDIS, *Nam hominis auari, atque aſoti unum atque idem uitium eſt: uterque enim neſcit uti: atque utrique pecunia dedecori eſt. Quare merito utrique pari pœna afficiuntur, quos pariter non decet habere.* Item LYSIAE, *Quapropter pergam: in multos largitionem, abſtinentiæ teſtimonium non credideris: multo enim confidentius hoc genus hominum furatur: nam quo magis eget ad ſumptũ ambitionis, audacius facit rapinã, ut huic ipſi ambitioni copia ſuppeditare poßit.* Item DEMOSTHENIS, *Cum ei quidã obieciſſet, matre Scytha natum, reſpondit, Non miraris igitur, quòd Scytha matre barbara natus, tam bonus & clemẽs euaſerit? Item eiuſdẽ, At ego hunc propterea malum eſſe exiſtimo, quia nimium ſe gerit ſeuere: namq; ex hominibus humanitatẽ ac miſericordiam tollere, maximum ſignum maliciæ uidetur. Ego contrà deos precor: nanq; eiuſmodi ciuem habemus, qui ad* Συνοικείωσις.

ſupplicium ſumendum in omnes partes ſit inexorabilis.

Ἀπορία. APORIA. Hoc *ſchema efficitur, cum quærimus quid aut quemadmodum pro rei dignitate dicamus: nec reperire nos oſtendimus.* LYSIAE, Nec *iam rationem inuenimus, qua flecti poſſe ſperemus: ita nos omnibus modis tentatos, acerba, ac nimium tuta facultas affligit.* Item HEGESIAE, Non *hæc eſt, ut uulgari uerbo appellatur, calamitas. quid igitur? quod proprium imponam neſcio: niſi illud unum, tantam eſſe ærumnæ magnitudinem, ut omnem fortunæ acerbiſſimæ crudelitatē ingenij miſeria ſuperarit.*

παρασιώπησις. PARASIOPESIS. Hoc *ſchema eſt, cum aliquid nos reticere dicimus, & tamen tacitum intelligitur.* Et *hoc utendum eſt, cum aut notam rem eſſe auditoribus arbitramur, aut ſuſpicionē excitare maiorem reticendo poßimus.* LYCVRGI, In *præſentia iudices iniuſſu populi quæ improbiſſime geſſerit reticebo: de falſis eius literis, quas ad ſenatum miſerit, nihil dicam: quæ illi ſæpe internunati ſitis, omittam. nam & hæc uobis nota ſunt: & quæ nouiſſime multò indigniora cōmiſit, quàmprimum cognoſcenda.* HYPERIDIS, Cogis *me iniuriæ tuæ cauſam proferre: nibil agis, non dicam: ſed ipſum tempus eam patefaciet.*

παρόμοιον. PAROMOEON. Hoc *ſchema, &* Homœoteleuton, *&* Homœoptoton *ferè non multum inter ſe diſtant: tamen quid interſit, & ex uniuſcuiuſq; ſuppoſita ſententia cognoſcere poteris: & multò diligentius ex Græco Gorgiæ libro, ubi pluribus uniuſcuiuſq; ratio redditur.* PAROMOEON, *hoc uerborum efficit ſimilitu-*

dinem

dinem, ita uti hoc eſt: Nam *diſputandi, aut ſuadendi eſt aliud idoneum tempus. cum quidem aduerſarius armatus præſto eſt: reſiſtendum eſt huic, non uerbis, ſed armis.*

HOMOEOPTOTON. Hoc *in duobus uerbis eundem habet caſum, aut eandem nouiſsimam ſyllabam.* Id *eſt huiuſmodi,* In *rebus aduerſis cui præſtò eſt conſilium, non poteſt deeſſe auxilium.* Item SOSICRATIS, Nam *qui ſecundis rebus libenter aßentiuntur, ijdem ſimul ac ſe fortuna contriſtauerit, primi inſidiantur.* Ὁμοιόπτωτον.

HOMOEOTELEVTON. Hoc *minus euidens eſt, quàm ſuperius, & minorem affert auribus iucunditatem.* Nam *neq; tam paria duo uerba ſunt: neque eundem habent caſum, & ſonũ uocis, quam Græci* προσῳδίαν *appellant.* Id *eſt huiuſmodi,* Nam *Reſpub. noſtra ad hunc ſtatum gloriæ peruenit, non multitudine hominum, ſed ſeueritate legum.* Ὁμοιοτέλευτον.

ISOCOLON. Hoc *autem duabus aut pluribus ſententijs breuibus, & inter ſe paribus exigitur: ita uti hoc eſt,* Nequaquam *mihi diues eſt, quamuis multa poßideat, qui neq; finem habet cupiendi, neq; modum ſtatuit utendi.* Nam *& multum deſiderare, egentis eſt ſignum: & nihil parcere, egeſtatis eſt initium.* Seorſum *eſt, beneficium dare libenter, & iniuriã facere nolle.* Nam *dando beneficium, extemplò beneuolentiam acquirimus: non faciendo iniuriam, duntaxat odium uitamus.* Ἰσόκωλον.

ANTITHETON. Hoc *pluribus modis fieri ſolet, & habet in omni genere orationis ſummam utilitatem.* Quare *ſeparatim demonſtrandum eſt de uno-* Ἀντίθετον.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

quoque genere eius. Vnum eſt, cum contrariæ res inter ſe conferuntur. CHARISII, *Alter eorum erat in dando benignus, alter erat in accipiendo aſtutus: hunc omnes conquirebant: illum uitabant, ne ab eo uiderentur. huius enim pudor erat omnibus iucundus: illius autem impudentia ipſi ſuauis, cæteris amara.* Hoc idem *fieri poteſt in una perſona, ita uti fecit* Dinarchus, *cum ipſe de ſe diceret,* Olim *in adoleſcentia ſedulo omnem gloriam ſectabar: at nunc in ſenectute ſummum me ambitionum inuaſit odium. tum facilè multis opitulabar: nunc iam meipſum tueri uix poſſum. tum mihi beatiſſimus uidebar, ſi quàmplurimis bene feciſſem: nunc contrà uereor, ne quid mihi deſit ad neceſſarium ætatis meæ cultum: tunc ego ipſe pro* Repub. *fortiter arma capiebam: nunc præter quàm laudare eos qui* Rempub. *armati defendunt, nihil ualeo.* Eſt *etiam genus huius, quod in eadem ſententia, priori uerbo contrarium quod eſt, infert & coniungere ſolet.* ISIDORI, Non *ille ſtultitia, aut furore impulſus tam graues labores fruſtra ſubiret: ſed ex acerbitate laboris, iucundos uoluptatis fructus ſibi parabat.* Aliud *eſt item, quod ſuperiorem infert, ſed conſequenter ſententiam, ita uti fecit* Demetrius Phalereus. Nobis *primum dij immortales fruges dederunt: nos quod ſoli accepimus, per omnes terras diſtribuimus.* Nobis *maiores noſtri* Rempub. *reliquerunt: nos etiam ſocios noſtros de ſeruitute eripuimus.* Itaq; *& ampliſſimus nobis honos ab omnibus habetur: & propter huius honoris dignitatem, ſuperbiæ noſtræ nemo ueſtigiũ experitur.*

Epitro

EPITROPE. *Hoc ſchema fieri ſolet, cum alicui rei uehementer confidimus, & noſtro iure iudicibus largimur, ut quemadmodum uidetur illis, cõſtituant, atq; ei pareamus.* HYPERIDIS, *Sed ego iã Iudices ſummum ac legitimum, quod expoſui, meæ cauſæ ius omitto: uobis quod æquiſſimum uideatur, ut cõſtituatis, permitto. non enim uereor, quin etiam ſi nouum ſit uobis inſtituendum, libenter id quod poſtulo, propter utilitatem communis conſuetudinis ſequamini.* Ἐπιτροπή.

PARRHESIA. *Ferè contrarium eſt hoc ſchema ſuperiori. nam in hoc uehementer cum iudice agendum eſt, & uitium aut erratum eius audacter coram eo reprehendendum: ſed diligenter hoc faciendum, & rarò aſſimulandum eſt inuitos neceſſario dicere: ne magis confidentia, quàm dolore excitati uideamur: atq; ita non fides, ſed odium iudicum conſequatur.* DEMOSTHENIS, *Sed ego liberam uocem ueritatis apud uos omittã? non inquam, nec reticebo quod ſalus cõmunis dicit. Flagitat ueſtram operam, uiri Athenienſes: in tanto Reſpub. periculo eſt. uos enim decepti eſtis temere omnibus credẽdo: & quorum ignauiſſima ſunt conſilia, eorum ſentẽtias utiliſſimas exiſtimando. Item* LYCVRGI, *Sed uos Iudices, uos hæc facere debetis. Nam cum in ſententijs ferũdis nocentibus remiſſionem paratis, uos improborum ſtudia ad peccandum excitatis.* παῤῥησία.

AETIOLOGIA. *Hoc ſchema efficitur ratione breui & ſententioſa, ita ut quod dubium eſt uiſum, ad certam fidem adduci uideatur. Idem: Quòd uobis uiri Athenienſes, in ſuadendo aſſentiuntur, uos fallere* Αἰτιολογία.

poſcunt. nam dictum ad uoluntatem auditoris obſcurat omnem utilitatis inquiſitionem. Sed ab ijs qui ſuadent quod uobis iniucundum eſt, decipi non poteſtis: nõ enim ſententias ueſtras ualent commutare, niſi uobis euidens bonum ſui conſilij pateſecerint. Item aliud eiuſdem, Etſi acerbum uobis quod dicturus ſum, uidebitur: tamen æquo animo audiendum eſt. nam ferè uerum conſilium, quod initio auditu graue eſt, in poſterum cognita utilitate fit iucundum.

Τάξις. TAXIS. Hoc ſchema fit, cum unaquæque res nouiſſimorum uerborum ſententia clare diſtinguitur. STRATOCLIS, Nam uehementer corũ uitijs inuehi non licebat: reticere omnino non expediebat: ſuſpicioſe loqui potiſſimum placebat. Item TIMARCHI, Itaque ut familiares uidebantur, hos neceſſitudine opitulandi aſtrinxit, hosq; ignotos iuſta beneuolentiæ cauſa illexit.

FINIS.

ROMANI

AQVILAE DE NOMInibus Figurarum & exemplis Liber. ex Alexandro Numenio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

RHETORICOS *petis, longioris moræ, ac diligentiæ, quàm pro anguſtijs temporis, quo me profectio urget: ideoq; poſtea plenum hoc tibi munus reddemus.* In *præſenti autem nomina ipſarũ figurarum cum exemplis percurriße ſufficiat: tantùm prælocutus, quò maximè orator ab oratore differat, unum hoc eſſe, aut certe præcipuũ, figuras ſententiarũ atq; elocutionũ.* N*am inuẽtio rerũ, cum acutis hominibus, quos tamẽ oratores nondũ appellare poßis, cõmunis eſt illorũ: uerborũ* Latinorum *ſcientiã & uſum uel grãmaticus ſibi uendicaret.* Illi *quoq; mores, qui* τρόποι *nominantur, ab eadem hac arte, id eſt, grammatica, nõ minus diligenter ſunt cogniti, quàm ab oratore: etſi quatenus cuique generi materiæ adhibere eos debeat, orator melius intelligit.* Figurandarũ *ſententiarũ, & elocutionũ proprium oratoris munus eſt. hoc enim genere & parua extollit, & anguſta dilatat, & cum celeritate affert ornatum pleriſq;, & uim, & pondus uerbis ac ſententijs: ad permouendos quidem animos auditoris, aut iudicis, nihil æquale eſt.* Quod *ſic facilime intelligatur, ſi quæ ſunt figurate enũtiata apud magnos oratores, detractis figuris*

Tropi.

Oratoris proprium.

eloqui uelis. inuenientur enim nequaquam dignitatem, aut uim eandem retinentia. Sed figurarum, ſicut ſuprà diximus, aliæ ſunt ſententiarum, quæ διανοίας σχήματα *appellant: aliæ elocutionis, quæ* λέξεως σχήματα *uocantur. Percurramus igitur ſententiarũ figuras: naturæ eſt enim prius ſentire, quàm eloqui.*

Figuræ duplices.

FIGVRAE SENTENTIARVM.

προδιόρθωσις.

PRODIORTHOSIS, *præcedens correctio. Hæc figura, ubi aliquid neceſſarium dictu, & inſuaue audientibus, aut odioſum nobis dicturi ſumus, præmunit.* Exemplum apud Ciceronem frequens: *Quanquam ſentio, quanta hoc cum offenſione dicturus ſim, dicendum eſt.*

Α[illegible]ογία.

**Deeſt hîc quippiam.*

Tale pro Gallio de conuiuio luxurioſo, Vt clamor, ut cõuiuium mulierum, ut ſymphoniæ cantus: uidebar mihi uidere alios intrantes, alios autem exeuntes: partim ex uino uacillantes, partim heſterna potatione oſcitantes. Verſabatur inter hos Gallius unguentis oblĩtus, redimĩtus coronis. Humus erat lutulenta uino, coronis languidulis & ſpinis cooperta piſcium. Quòd ſi hoc ipſum eſſe aliqui diatypoſin, hoc eſt, deſcriptionem uolunt: intelligãt nos non de uniuerſo loco, ſed de executione ſingularum rerum loqui: quas ita perſecutus eſt, ut etiam minima quæq; demonſtraret.

Proſo

PROSOPOPOEIA eſt perſonæ confictio. Hæc figura plurimum in ſe continet dignitatis, cum Rēp. ipſam loquentem inducimus, aut defunctos aliquos quaſi excitamus ab inferis, & in conſpectu iudicis collocantes, oratione hos circundamus. Talis eſt illa pro Cælio Appij Cæci perſona inducta contra Clodiam ita dicens: Mulier quid tibi cum Cælio? quid cū homine adoleſcentulo? quid cum alieno? Sæpe enim, quæ nos ex noſtra perſona dicentes uix ferāt iudices, ſuppoſita dignitate perſonæ liberius dici & conuenientius poterunt. προσωποποιΐα.

ETHOPOEIA, moralis confictio. Hæc figura differt à ſuperiore eo, quòd ibi & perſonas fingimus, quæ nuſquā ſunt: hic certis quibuſdam perſonis uerba accommodate adfingimus, uel ad improbitatem earum demonſtrandam, uel ad dignitatem. Tale eſt illud pro Quintio: Quid Sextus Næuius ad hæc? ridet noſtram amentiam ſcilicet, cum ab eo officia boni uiri deſideramus: & quemadmodum natus, inquit, & quemadmodum educatus ſum memini. Vetus eſt, de ſcurra diuitem facilius multò, quàm patremfamiliâs fieri poſſe. & cætera. Ἠθοποιΐα.

APOSIOPESIS, reticentia, cum intra nos ſupprimimus ea quæ dicturi uidemur, quòd aut turpia, aut inuidioſa, aut alioqui nobis grauia dictu ſunt: ut eſt Demoſthenicum illud procemium, Non pari ego & aduerſarius periculo ad iudicium uenimus: ſed mihi quidem: nolo autem quicquam initio dicendi ominoſius proloqui. Interdum etiam utimur hac figura, quaſi ad alia properemus. Tale eſt Vergilianum illud, Ἀποσιώπησις.

Quos ego. ſed motos præſtat componere fluctus.

Ἐπιτροχασμός. EPITROCHASMOS, *percuſsio. Hæc rurſum figura differt à coaceruatione: quòd cum illa res diuerſas plures in eundem locum conferat, hæc diſtantia plura inter ſe percurrens uelocitate ipſa circũponit: ut ſi uelis dicere, Cæſar in Italiam euolarat, Confinium præſidio deſertum ceperat, urbe potiebatur, Pompeium perſequebatur.*

Εἰρωνεία. IRONIA, *ſimulatio, frequentiſsima apud oratores: qua figura aliud uerbis ſignificamus, aliud re ſentimus. A' quo genere figuræ proœmium pro Ligario ſumptum eſt, Nouum crimen C. Cæſar, & ante hunc diem inauditum, & cætera.*

παράληψις. PARALEPSIS, *præteritio. Frequens eſt huius figuræ uſus, ubi quaſi prætermittentes quædam nihilominus dicimus, ſicut pro Milone tota illa quæſtio inducta eſt, qua docet è Rep. fuiſſe occidi Clodium: Quòd ſi non poſſem, inquit, diluere crimen, ut dilui: tamen glorioſe hæc prædicare Miloni liceret. Item pro domo ſua contra Clodiũ: Vides'ne me nõ radicitus euellere omneis actiones tuas, neq; illud agere, quod omnino apertũ eſt, te omnino nihil egiſſe iure, nõ fuiſſe tribunum plebis? & cætera quæ prætermittere ſe ait, nihilominus dicit. Vtemur autem hoc adiumento in ijs, quæ infirma, uel inuidioſa nobis futura ſunt, ſi directo dicantur.*

Ἀποστροφή. APOSTROPHE, *auerſio. Neceſsaria plerunque figura, ubi quæ ad alios dicta uolumus, ad alios dicere uidemur. Sic plerunq; conuertimus orationẽ in reum ab iudice, cum illa tamen quibus aduerſarium alloquimur, iudici alligentur. Acutiſsimum exemplum in Philippicis*

Demo

Demoſthenis, ubi quibus uerbis populum Athenienſem monitum uult, eadem ſe dicit apud Græcos, & Arcadas & Meſſenios concionatũ inuidioſe. Et M. Tullius cũ ſæpe alias, tum pro Roſcio cõuertit orationẽ ad Chryſogonum, ab illo loco, Rogat ita oratq́; te Chryſogone, &c.

DIAPORESIS, addubitatio. Hac utimur, cum propter res aliquas uolumus uideri dubitare, & quaſi ab ipſis iudicibus cõſilium capere, quo potiſſimum genere orationis utamur. Quale eſt pro Cluentio proœmium: Equidẽ quò me uertam Iudices neſcio. negẽ fuiſſe illam rem, &c. Item pro Cornelio: Pugnem aperte contra nobiliſſimorum hominum uoluntates? ſtudia, conſilia, cogitationesq́; eorum aperiam? & cætera. quæ, quaſi dubitans an ſibi facienda ſint, dicit. Διαπόρησις.

EROTEMA, interrogatum. Eo utimur, ubi exaceruando aliquid interrogamus, & augemus eius inuidiam, hoc modo, Fuiſti'ne illo in loco? dixiſti'ne hæc ita geſta eſſe? renuntiaſti'ne ea quibus decepti ſumus? Hæc enim ſi ſine interrogatione dicantur, ad hunc modum, Hic fuit illo in loco, & ita eſſe geſta dixit, & falſa renuntiãdo nos decepit: hæc ſic prolata minus inuidioſe proferentur. Ερώτημα.

PYSMA, quæſitũ. Hoc genus à ſuperiore eo differt, quòd ad interrogatum una uoce tantum reſponderi poteſt, uel à negante, uel à confitente: Quæſito autem occurri non niſi pluribus poteſt, hoc modo ſi dicas, Qua igitur ratione bellum geremus? quæ auxilia nobis parata erunt? quis erit qui ſubuenire uolet, cum tam acerbe ſocios tractauerimus? πύσμα.

Diaty

διατύπωσις. DIATYPOSIS, *deſcriptio uel deformatio, ubi rebus derelictis, perſonarum & formas ipſas, & habitus deſcribimus & exprimumus, ut Tullius hoc modo: Ponite ante oculos uobis Rullum in Ponto inter ueſtra atq; hoſtium caſtra, haſta poſita, cum ſuis formoſis finitoribus auctionantem. Item plenius pro Milone: Si hæc non geſta audiretis, ſed picta uideretis, tamen appareret uter eſſet inſidiator. Et deformat Milonem in rheda ſedētem penulatum cum uxore: item Clodium in equo & cū delectis uilla egredientem. Eodem modo pro Roſcio de Glaucia: Non'ne uobis hæc quæ audiſtis, oculis cernere uidemini Iudices? non illum miſerum, ignarum caſus ſui, redeuntem à cœna uidetis? non poſitas inſidias? non impetum repentinum? non uerſatur ante oculos uobis in cæde Glaucia? & quæ ſequuntur.*

ἀντεισαγωγή. ANTISAGOGE, *compenſatio. eſt autem huiuſmodi, ubi aliquid difficile & contrarium confitendum eſt: ſed contrà inijcitur non minus firmū, qualia ſunt hæc de rege Ptolemæo apud Ciceronē: Difficilis ratio belli gerendi: at plena fidei, plena pietatis. Et ſi dicas, magnus labor, multa pericula proponuntur: at gloria ex his immortalis eſt conſecutura.*

διασυρμός. DIASYRMOS, *eleuatio uel irriſio. Ea figura eſt, qua ludentes, quæ dicuntur ab aduerſarijs, diſſoluimus. Qualis eſt ille locus pro Muræna in Sulpitium totus de iure ciuili.*

μετάστασις. METASTASIN, *tranſmotionem, quidam inter figuras nominant, cum rem à nobis aliò tranſmouemus, non ita ut ibi cauſam cōſtituamus, alioqui iam*

non

non figura erit,ſed ſpecies quædam eius ſtatus, quē qualitatis, aut ex accidenti apellant ſecundum Hermagorā. *Cæterum alibi in parte aliqua orationis ſententiam hoc modo figuramus: quale eſt apud Demoſthenē initio defenſionis pro* Cteſiphonte,*Cū bellum,inquit,Phocenſe conflatum eſſet: non per me,nondum enim ego ad* Remp.*acceſſeram. Tale & illud pro Cornelio uideri poteſt de ærario :* R*efertum,inquit,tribunitijs legibus,exhauſtū à quibus ſit, ipſi ſciunt.*

H*Ac ferè ſunt ab elegantiſsimis electæ figuræ ſententiarum: quibus ſi ut adoleſcēs acerrimo ingenio, utebaris citatus proprio motu animi, aut etiam exiſtimatione lectionis* T*ullianæ,prius etiam quàm numerum earum,nominaq́; percepiſſes, nihil mirum eſt.* Omnia *enim ferè quæ præceptis continentur,ab ingenioſis hominibus & in dicendo ſe exercentibus fiunt,ſed caſu quodam magis quàm ſciētia.* Ideoq́; *doctrina & animaduerſio adhibenda eſt,ut ea quæ interdum ſine ratione nobis occurrunt, ſemper in noſtra poteſtate ſint : & quoties res poſtulauerit,à nobis ex præparato adhibeātur.* Nunc *ad figuras elocutionis tranſeamus: qua in traditione primum nobi uidetur demonſtrandum, quot genera ſint elocutionis,quotq́; modis eis utamur.*

Eſt igitur omnis oratio,aut ſoluta nulla inter ſe neceſſitate numerorū, neq; cōpoſita mēbris quibuſdā, uel determinata certa circūſcriptione uerborū. E*a plerunq; in ſermone aſsidua,& in epiſtolis utimur : interponitur autem & in dialogis, & in orationibus, ubi aliquid ſimile & proximum ſermoni uolumus effingere.Aut perpetua,quā*

Græci

Græci εἰρομένην λέξιν appellant: quæ ita connectitur, ut ſuperiorem elocutionem ſemper proxima ſequatur, atque ita ſeriem quandam ſignificatus rerũ explicet. Ea præcipue hiſtoriæ diſcretioni cõuenit, quæ tractim effuſum genus eloquendi, non conuerſum, neq; circũſcriptum deſiderat. Habet ſæpe in iudiciali genere dicendi uſum neceſſarium, ſiquando quaſi decurſu quodam uti uolumus: ut illa ſe habẽt in oratione Miloniana, Occidi, occidi nõ Spurium Melium, qui annona leuanda iacturiſq; rei familiaris, &c. in uitam Clodij inuehitur. Alia autẽ quæ ex ambitu conſtat, quem ambitum Græci περίοδον appellant. Eſt autem ea quæ ſententiam certa quadã circũſcriptione definit, atque determinat: qualis eſt hæc: Si quantum in agro lociſq; deſertis audacia poteſt, tantum in foro & in iudicijs impudentia ualeret: non minus nũc Aulus Cecinna cederet impudẽtiæ, quàm tum in ui faciunda ceſſit audaciæ. Sed hic ambitus conſtat ex membris, quæ κῶλα Græci uocant: & cæſis, quæ κόμματα appellant. Membrum quidem eſt pars orationis ex pluribus uerbis, abſolute aliquid ſignificans, hoc modo: Etſi uereor Iudices, ne turpe ſit, pro fortiſſimo uiro dicere incipientem timere. Cæſum autem eſt pars orationis nondum ex duobus aut ex pluribus uerbis quicquam abſolute ſignificãs, hoc modo: Etſi uereor Iudices ne turpe ſit. Nonnunquã tamen cæſam dicimus orationem, quoties non efficiuntur membra ex connexione uerborum: ſed ſingula, quamuis ſignificantia, proferuntur: ad iſtum modum: Quis eſt iſte Lollius? armiger Catilinæ, ſtipator tui corporis, concitator tabernariorum, percuſſor, licitator fori, depopulator curiæ.

curiæ. Et alibi apud eundem oratorem, Comites illi delecti manus erant tuæ: ut quiſque te familiaritate attigerat, ita maxime manus tua putabatur. Conſtat autem ambitus, ex duobus membris, ex tribus membris, ex quatuor interdum: etſi nonnulli ex uno membro ambitum putant poſſe compleri: quam μονόκωλον περίοδον *appellant. Ego autem non uideo, quemadmodum periodos cognominetur, & non potius colum ſiue membrum, ſi unum ſit.* μονόκωλον.

His demōſtratis quæ & ipſa poßit aliquis figuris elocutionis annumerare: cæteras perſequemur, ſi illud prædixerimus, optimam & efficacißimam orationem futuram, ſi & hos ambitus habuerit de quibus diximus, & quibuſdam in partibus continuo rationem illam perpetuæ elocutionis aſſumpſerit, & nonnunquam cæſis interrupta fuerit. Nam ubi omnia periodis explicātur, ſatietatem & faſtidium ex ſimilitudine parit: qualia ſcripta eorum, qui Iſocratem male imitati ſunt: quippe cum ipſe Iſocrates in hoc genere à quibuſdam improbetur. At ubi ſemper continuatur oratio, nec illæ quaſi reſpirationes ex interuallis, atque definitionibus periodorum interponuntur: & audientem, & dicentē fatigat. Vbi uero cæſa ſemper oratio eſt: nihil à ſermone imperitorum differre uidetur. Quare permiſcenda ſunt hæc, & rebus pro conditione earum accommodanda.

Differt autem figura elocutionis à figura ſententiæ hoc, quòd ſententiæ figura immutato uerborum ordine, uel tranſlato, manet nihilominus. Elocutionis autem, ſi diſtraxeris uel immutaueris uerba, uel ordinem non ſeruaueris, manere non poterit.

εἰρωνεία. IRONIA ſententiæ figura, quam hoc modo enunciabo: Hic enim egregius autor communiũ commodorum, custos & defenſor reipublicæ, ſalus & columen ciuitatis. de quo contraria ſcilicet intelligi uelim, mutabo uerba ordine eorum uerſo, uel tota locutione aliter explicata, ſic, Nanque iſte cuius ope & auxilio uidelicet ciuitas nititur. manet utique ironia eadem, neque læditur uerborum immutatione. At uero ſi figura elocutionis ſit, quam relationem, Græce ἐπαναφορὰν uocamus, quæ eſt huiuſmodi, Ille autor diſcordiarum, ille dux ſeditionum omniũ, ille in pace tumultuoſus, ille proditor in bello: & illam partem orationis repetitã ſæpius in initio membrorum aut cæſorum ſuſtulero, & tantum ſemel dixero, ſubiungens cætera, hoc modo, Ille qui ſeditionum autor, diſcordiarum concitator, in pace tumultuoſus, in bello proditor fuit: figuram elocutionis ſuſtuli. Nonnunquam autem, imò plerunque concurrere poteſt, ut ſentẽtiæ figura coniungatur cum elocutionis figura: qua hoc modo enunciatum eſt, Ille amator patriæ egregius, ille Reip. cuſtos, ille defenſor libertatis ac legum, cum hoc de eo dicatur, de quo contraria intelligi uolumus, & ironiam eſſe, quæ figura ſententiæ eſt, & epanaphoran conſtat: de qua proxime diximus, quæ eſt elocutionis. Nunc ad inſtituta pergamus. Sunt igitur figurarum elocutiones aliæ ad ornandum tantum, & quaſi ad pingendam orationem accommodatæ: quibus princeps Gorgias Leontinus uſus eſt, ſed ſine modo: Et ideò illius oratio, quæ initio audientes nouitate permouerat, faſtidiũ meruit. Iſocrates autem poſt eum parcius, necnon etiam ipſe Demoſthenes, ſed

tanta

tanta moderatione, ut nuſquam in tædium incurrat. E*as ergo primum exponemus.*

A N T I T H E T O N, *oppoſitum ex contrarijs. Hæc figura conſtat ex eo quòd uerba pugnantia inter ſe paria paribus opponuntur. Cuiuſmodi breuiſſimum eſt illud* C*iceronis,* D*omus deerat? at habebas.* P*ecunia ſuperabat? at egebas.* I*n pace, ad uexandos ciues acerrimus: in bello, ad expugnandos hoſtes inertiſſimus.* Ἀντίθετον.

I S O C O L O N, *exæquatum membris.* F*it autẽ quoties non pugnantibus inter ſe, ſed paribus tantummodo uerbis, duo uel etiam plura membra, quæ* κῶλα *dicimus, explicantur: ut ſi dicas hoc modo,* C*laſſem ſpecioſiſſimam inſtruxit, exercitum pulcherrimum & fortiſſimum delegit: addere etiam licet, ſociorum maximam & fideliſſimã manum comparauit, & longius eodem modo progredi, dum ne in faſtidium incurras.* Ἰσόκωλον.

P A R I S O N, *propè æquatum.* D*iffert autem à ſuperiore, quòd ibi membrorum uerba paria ſunt numero: hic uno, uel altero addito, aut in ſuperiore membro, aut in poſtremo pariter excurrunt: ut ſi hoc enuncies,* N*eq; gratia & diuitijs locupletum corruptus, neq; minis & denunciatione potentum perterritus, neq; difficultatibus & magnitudine rei à propoſita magnitudine deiectus.* H*oc enim poſtremum pluribus uerbis, quàm ſuperiora, enunciatũ membrum longius produxit, quod fieri & in primo poteſt, ſed ibi opportunius: ſi quo longius erit cæteris, initio prænunciatur: in poſteriore autem, ſi ad poſtremum producitur.* πάρισον.

Ὁμοιόπτωτον. HOMOEOPTOTON, *ſimile in caſibus.* Hoc *ex eo nomen accepit, quòd membra illa, id eſt,* κῶλα, *in eoſdem caſus cadunt ad hunc modum,* Huic igitur *ſocios ueſtros criminanti, & ad bellum uos cohortanti, & omnibus modis ut in tumultu eſſetis, molienti.* Hæc *enim tria in eundem caſum determinata ſunt.*

Ὁμοιοτέλευτον. HOMOEOTELEVTON, *ſimile determinatione. differt à ſuperiore, quòd illud quidem & caſu & ſono ſimilia uerba membrorum determinat: hoc uerò non ſolum caſuum ſimilitudine, ſed cuiuſcunq; uerbi atque enunciationis contentum eſt.* In *muros ſtatim curritur, exercitus à ſocijs accerſitur, delectus iuuentuti denunciatur.*

Παρωνυμία. PARONYMIA, *leuis immutatio.* Hæc *figura ita ornat orationem, ut in nomine aut in uerbo interdum ſyllaba, nonnunquam litera immutata, diuerſa ſignificet: ut ſi uelis ſic enunciare,* Prætor *iſte, uel potius prædo ſociorum.* Et *frequens illud apud ueteres eiuſmodi eſt,* Cui *quod libet, hoc licet.* Non *indecore interim & prioris uerbi poſtremitas, ſimilitudine poſterioris excipitur: ut ſe habet,* Legem *frequenter agitas, quæ tibi non deerat, erat enim diligentiſſime ſcripta.*

Πλοκή. PLOCE, *copulatio.* Ea *figura elocutionis, in qua idem uerbum aut nomen bis continuo poſitum diuerſa ſignificat, ut eſt illud:* Sed *tamen ad illum diem,* Memmius *erat* Memmius. Ita *enim hoc bis poſitum eſt, ut ſuperius quidem nomen tantùm ſignificet hominis, poſterius uelit intelligi eundem qui ſemper fuerit, ac ſui ſimulem.*

Palilogia

PALILOGIA, *iteratio. Hæc figura repetito eodem uerbo aut nomine, non diuerſa uult intelligi, ſed idem, quod ſignificatur, efficere uehementius. Cuiuſmodi eſt hoc: Ferrum ferrum, inquit, & hoc in iudicio dicit ter, eijcianturq́; proterui. Repetitum enim hoc ferrum, indignitatem rei atque audaciam eius, in quem dicitur, impenſius ſignificat. Nec ſolum nomen aut uerbum, ſed pars orationis iterari ad eundem uſum poteſt, ut cum dicitur: Tu tu Antoni Cæſari ruenti, atq; omnia permiſcere cupienti, cauſam belli ciuilis dediſti. Atque hæ duæ figuræ, ſuperior, & iſta ipſa de qua locuti ſumus, non ad ornandam magis & exornandam orationem, ut illæ ſuperiores, ſed ad accendendam pugnam dicendi ualent: ſicut uel magis pleræque earum quæ conſequentur. Ideoq́; & Ariſtoteli & iteratio ipſa uerborum ac nominum, & repetitio frequentior, & omnis huiuſmodi motus, actioni magis & certamini, quàm ſtylo uidetur conuenire. Qua de re in tertio Rhetoricarum libro artium diſſerit. Verum docet nos & Demoſthenes & Cicero, eam optime orationem eſſe compoſitam, quæ cum illa ornamenta parium, & contrariorum, & immutatorum uerborum habeat, ex quibus & ipſis tamen ſæpe non ornatior, quàm uehementior fit oratio, ſi in tempore & cum modo aſſumatur: tum his quæ ueræ adfectionis ſpeciem præferunt, texetur. Ita enim maxime exemplum & imaginem ueritatis continebit.* Παλιλογία.

EPANALEPSIS, *repetitio. Hæc figura tantum à priore diſtat, quòd in illa quidem una pars orationis bis repetitur, tum coniunctim, tum interpoſito uno* Ἐπανάληψις.

aut altero uerbo, quo uehementior elocutio uidetur fieri: at in hac ex plurium uerborum cõtinuatione repetita idẽ quæritur: ut ſi dicas: Patriæ ſuæ quiſquam, ò dij immortales, exitium eſt machinatus? Hæc non poteſt: iam non poteſt, inquam, libera hæc ciuitas eſſe.

Ἀναδίπλωσις. ANADIPLOSIS, *replicatio. Rarum apud oratores figuræ genus, frequentius apud poëtas: ſiquando tamen & in ciuilem orationem incidit, mediocrem dignitatem habet. Intereſt autem inter hoc & illa duo ſuperiora tantum, quòd hic ea quæ in ſuperiore membro poſtrema ponuntur, in poſteriore prima repetuntur: ad hunc modum: Concurrerat ad tantæ rei nuncium, ſicut commune ciuitatis periculum monebat, ſenatus frequens, equeſter ordo uniuerſus. Tale eſt & illud Terentianum: Negat Fanium eſſe hanc ſibi cognatam Demipho? Hanc Demipho negat eſſe cognatam?*

προσαπόδοσις. PROSAPODOSIS, *redditio. Nomen hæc figura ex eo accepit, quòd idem nomen in poſtrema parte membri, aut eadem quæcunq; pars orationis redditur, eſt connexa, unde id membrum aut is ambitus cœpit, ut ſi uelis hoc modo eloqui, cum quid quaſi indigneris aut doleas, Tibi ſceleratiſſime omnium, imputare omnes calamitates ſuas debet Reſpublica, tibi. Aut ſic, Hæc ò dij immortales in ciuitate moliri auſus eſt Glaucia?*

Ἐπαναφορά. EPANAPHORA, *quod relatum uocant. Hac figura uel frequentiſſime & Demoſthenes, & inde Tullius, & omnes uehementes oratores utuntur: unde præcipue & ipſi cõmoti uideri uolunt, & iudicem commouere. Conſtat autem ex eo, quòd eadem pars orationis*

ſæpius

ſæpius per ſingulos ambitus, aut per ſingula membra, interdum etiam breuius per cæſa, quæ κόμματα appellant, repetitur hoc modo, Verres calumniatorem apponebat, Verres de cauſa cognoſcebat, Verres pronuntiabat. Aut ſi dicas, Ille uenire hoſtes nuntiauit, ille uos in motum belli compulit, ille in tumultu ut ciuitas eſſet effecit. Per ambitum autem repeti poteſt eadem pars orationis ſic, Tam diu Tiberius Gracchus populo gratus fuit, quàm diu leges ad uoluntatem eius, non utilitatem Reipublicæ compoſitas ferebat: Tam diu C. Gracchus, quàm diu legibus agrarijs & frumentarijs, & cæteris profuſionibus ærarijs multitudinem imperitam promerebatur: Tam diu Saturninus plurimum potuit, quàm diu eaſdem illas frumentarias largitiones, & agri diuiſiones pollicebatur.

ANTISTROPHE, *conuerſio. Species huius figuræ cum eandem ferè uim habeat, contraria eſt ſuperiori, eò quòd ibi ab eadem parte orationis ſæpius incipitur, hic in eandem partem deſinitur. Cuiuſmodi eſt hoc pro Fonteio, Frumenti maximus numerus è Gallia, peditatus ampliſſimæ copiæ è Gallia, equites numero plurimi è Gallia.* ἀντιστροφή.

SYMPLOCE, *connexum. Hæc figura ex utraque earum, quas ſuprà demonſtrauimus, compoſita eſt: utranque orationis ſpeciem circundat. Nam & incipit ſæpius ab una parte orationis, & toties in unam atque eandem deſinit: ut hæc ſe habet, Quis legem tulit? Rullus. Quis tribus ſortitus eſt? Rullus. Quis decemuiros creauit? idem Rullus.* συμπλοκή.

Πολύπτωτον. POLYPTOTON, ex pluribus caſibus. Hanc figuram ex eo nominauerunt, quòd cum ſæpius initio ab eadem parte orationis ſtat, illa ipſa pars declinationibus caſuum aut generibus, aut numeris immutatur.

Caſuum declinationibus hoc modo: Senatus eſt ſummi imperij conſilium. Senatui Reipub. cura mandatur. Ad Senatum in dubijs periculoſis'que rebus omnis ciuitas reſpicit. Generibus autem hoc modo: Pulchra autem hæc fama contigit ciuitati, ſi optime meritum ciuem damnauerimus: pulchrum erat exteras nationes exiſtimare infeſtiores nos eſſe bonis quàm malis. Pulchre communibus utilitatibus conſulemus, ſi quos oppreſſos & hoſtes cupiere, nos circumuenerimus. Numeris autem ſic: Grata ſemper ſingulis fuerunt, quæ commodi eorum cauſa conſtituta ſunt. Gratum ille ſuperior Africanus ſenatoribus fecit, qui primus eius ordinis ſubſellia à populo liberauit.

Συνωνυμία. SYNONYMIA, communio nominis. Vtimur autem eo genere elocutionis, quoties uno uerbo non ſatis uidemur dignitatem aut magnitudinē rei demonſtrare: ideoq; in eiuſdem ſignificatione plura conferuntur, ut ſi dicas, Proſtrauit, afflixit, perculit.

Ταυτολογία. TAVTOLOGIA, eandem rem pluribus uerbis ſignificat hoc ſchema. Differt autem perexiguo à ſuperiori figura. Ibi enim ſingulæ partes ex ordine idem ſignificantes ponuntur: hic unius nominis aut uerbi prius poſiti uis deinceps pluribus uerbis explicatur, ut ſi dicas Senatus Populiq; Romani ſummum conſilium, à quo ordine iura exteræ nationes petunt. Hic enim unum

nomen

nomen ſenatus, proſecutionem accipit ex pluribus uerbis non aliud ſignificantibus. Qui enim ſummum conſilium dixit, & eum ordinem à quo exteræ nationes iura petunt, non aliud quàm ſenatum dixit, ſed proſequendo latius ornauit elocutionem.

CLIMAX *quod Græci uocant, Aſcenſus nominetur à nobis. Malo enim aſcenſus, quàm ſcalam aut gradiculos, ut quidam, dicere. Eſt autem figura perquàm decora, & à* Demoſthene *commendata: in qua poſtremũ quodq; uerbum in priore membro aut parte aliqua elocutionis poſitum in inferiorem rurſus aſſumptum inijcitur: atque ita uelut gradibus quibuſdam connectitur oratio, ad hunc modum, ponam enim ipſum* Demoſthenicum *uerſum,* Et *non dixi hæc quidem, non autem ſcripſi: nec, ſcripſi quidem. non profectus ſum autem ad legationem: nec profectus ſum quidem, non perſuaſi autem* Thebanis. Hic *animaduertis, quantò ea latius dicta ſint, quàm ſi ſimpliciter enuntiaſſet,* Et *dixi hæc, & ſcripſi, & in legationem profectus ſum, & perſuaſi* Thebanis. Sic *enim* Tullius *pro* Milone: Neque *uerò ſe populo ſolum, ſed etiam ſenatui commiſit: nec ſenatui modo, ſed etiam publicis præſidijs & armis: neq; his tantum, ſed etiam eius poteſtati, cui ſenatus totam* Remp. *cõmiſit.* Parcè *autem uſus eſt figura.* Nam *in tertio gradu cõtentus fuit dicere, neq; his tantum, ne rurſum totum illud repeteret, neque ſolum publicis præſidijs & armis tantum: uidelicet quia & longum & inſuaue futurum erat.* Egregie *autem, & (ut mihi uidetur) feliciter* Licinius Caluus *in* Vatinium: Non *ergo pecuniarum magis repetundarum, quàm maieſtatis:*

κλίμαξ

neque maieſtatis magis, quàm Plauciæ legis: neque Plauciæ legis magis, quàm ambitus: neque ambitus magis, quàm omnium legum omnia iudicia perierunt.

Ἀσύνδετον. SOLVTVM (*ſic enim uoco, quod ἀσύνδετον Græci uocant) fit ita, ut demptis*iunctionibus & propoſitionibus, quibus uerba & non uerbis nominibus aut appellationibus particulis conſequuntur, ſingulatim unumquodque enuntiemus. Cuius rei frequentiſſimum exemplum eſt per totas orationes M. Tullij: ſed uel hoc unum ad exemplum ſufficiet, Expecto uim edicti, ſeueritatem prætoris: fauco aratori, cupio octupli damnari Aproniū. In his enim animaduertimus nullam neque* diſiunctionem, neque propoſitionem interpoſitam. Facit autem figura hæc & ad celeritatem, & ad uim doloris aliquam ſignificandam: qua plerunque cum commoti ſumus, hoc modo incidere ſolemus. Illud etiam præceptum habeto, autori ueræ cauſæ nunquam timendum eſſe, ne nimius ſit in figuris ſententiarum. ſi enim fieri poſſit, ut omnes ad aliquam utilitatem figurentur, non uitandum. Verum & optabile eſt elocutionis figuris modum adhibere, & ijs maximè, quas diximus ad oſtentationem magis quàm ad certamen facere: in quibus paribus paria redduntur, aut quæ ſimili caſu aut ſono determinantur: in his etiam quæ iteratione uerbi, aut repetitione, aut alio quocunque huiuſmodi motu accidunt. In elocutione tandiu commorandum erit, quandiu non in faſtidium & ſatietatem audientis incurret. Melius itaque eſt pluribus huiuſmodi figuris uti, & exemplis uariari elocutionem, quàm diutius in ijſdem manere.*

Diſiunctum

DISIVNCTVM *ſiue iniunctum*: *Hæc figura ita ornat & amplificat orationem, ut diuerſis redditionibus uerborum membra, quæ uocamus* κῶλα, *diſiungat ac ſeparet ſiue duo, ſiue plura, hoc modo,* Capuam *colonis deductis occupabunt, ac etiam præſidio communient:* Nuceriam, *Cumas multitudine ſuorum obtinebunt: cætera oppida præſidijs deuincient.* Tale *eſt & illud,* Veniet *igitur ſub præconem tota* Propontis *atq;* Helleſpontus: *addicetur cõmunis ora* Lyciorum *atq;* Cilicum, My*ſia, &* Phrygia: Veniet Propontis *atq;* Helleſpontus *ſub præconem, id eſt, conditioni legiq; parebunt.* Animaduer*tere autem potes nihil intereſſe, utrum in poſtremis partibus membra diſiungantur, uiciſſitate uerborũ, an in primis, an hoc uiciſſim fiat.* *Diſiunctum.*

DIEZEVGMENON, *ſiue epizeugmenon, diſiunctum ſiue iniunctum.* Hoc *genus enumerationis diuerſam habet uim à figura ſuperiore.* Ibi *enim copia uerborum iactatur, hic breuitas.* Nam *ut in ſuperiore ſingulis membris ſingula diuerſa reddimus, ita hic plura in uno coniungimus.* Quale *eſt hoc,* Quorum *ordo humilis, fortuna ſordida, natura turpis à ratione abhorret.* Hoc *enim poſtremum, abhorret, ad tria refertur.* Sin *autem hæc figura ita fit, ut in poſtremo ſit pars orationis, quæ duo aut plura membra coniungat, tum in primo, tum in medio: iniectionem, id eſt,* ἐπιβολὴν, *uocemus licet.* Præſtat *autem uim orationi pluribus uerbis in eandem rem collatis, non idem ſignificantibus, ſed maius ſemper ac maius aliquid, hoc modo,* Verberatur, *cruciatur, necatur.* Διεζευγμένον.

Pleo

πλεονασμός. PLEONASMOS, Plus. *Neceſſarius huius figuræ uſus in eo eſt, ut uerba quidem adijciamus, non tam enunciandæ rei neceſſaria, quàm ut ex his magnitudo, uel dignitas, uel moralis aliqua commentatio, aut denique ſpecies motura iudicem circumponatur.* Alioqui *ſi nihil eorum additio uerbi efficiet, uitioſa erit.* Itaque *ſi dicas,* M. Cato ille: *quamuis ſufficiat nomen tantummodo poſuiſſe, uidearis tamē aliquid ſignificaſſe addito* ILLE. Item *hoc,* Quæ, *malum, eſt iſta uoluntaria ſeruitus?* Cum *poßit ſatis ſignificatum eſſe, quænam eſt iſta uoluntaria ſeruitus: plus quiddā habuit ex eo, quòd* MALVM *interpoſitum eſt.*

ἔλλειψις. ELLIPSIS, *id eſt, detractio, contraria ſuperiori figura.* Ornatur *oratio, cum uerbum aliquod detrahimus à ſua ſignificatione, hoc modo,* Et *illi quidem qui à ſe contumeliam morte inimici repulit, ignoſco: uidentur autem mihi & iudices, qui ſententias pro illo tulerunt: nam multos fuiſſe audio.* Hic *apparet totum illud deeſſe,* Videntur *autem mihi & iudices idem ſenſiſſe, uel ignouiſſe: ſed quia intelligebatur, ideo detractum eſt, ut ipſa celeritate commotior eſſet enunciatio.*

Hæ *ſunt fere elocutionum figuræ animaduerſione dignæ.* Iam *illud ſua quiſque ſponte intelligere poßit, ſæpe plures elocutionis figuras concurrere.* Nam *qui ſic loquitur,* Athenienſes *Aſiæ partem eam, quæ* Ionia *cognominata eſt, colonis communierunt:* Dores Italiæ *eam regionem, quæ* Græcia *eſt nominata, occupauêre: tres in unum figuras contulit, iſocolon, homœoptoton, diezeugmenon.* Idemq; *hoc & in cæteris figuris accidere poterit.* Illud

ad

ad poſtremum præcipiendum uidetur, ne propoſita tibi figura, quæras elocutionem his ſubiungere, ſi ita uerba colligas, ut in eam figuram quam deſtinaueris incidat. Infirmum enim hoc & puerile erit. Hæc conſuetudo multa elocutionis, in qua figuras huiuſmodi recognoſcas, & aſsiduitas ſtyli, tum ipſa exercitatio commouerit: dicendi facultas item in has formas ultro incurret, ut & quibus, & quo tempore utendum ſit, poſsis dijudicare. Plurimum optimorum imitatio adiumēti præſtabit. Demoſthenis enim phraſim M. Tullius, nedum copiam imitatur. Sed ne in nimietatem incidamus, cauendum eſt.

FINIS.

IVLII RVFINIANI DE FIGVRIS *ſententiarum & elocutionis Liber.*

HACTENVS *Aquila Romanus ex Alexandro Numenio: exinde ab eo præterita, ab alijs quidem prodita, ſubtexuimus ſchemata διανοίας.*

IRONIA: *partes eius chleuaſmòs ſiue epicertomeſis, charïetiſmòs ſiue ſcomma, aſtiſmòs, diaſyrmòs, exutheniſmòs, ſarcaſmòs, apophaſis ſiue ætiologia, aporia, anacœnoſis, aganecteſis, apodoxis, apoplaneſis, aphoriſmòs ſiue dioriſmòs, aria, deeſis, diabole, dianœa, apophoniſma, dialogiſmòs, epiplexis ſiue epitmeſis, homœoſis, icon, homœon, epagoge, epitrope, euche,*

euche, epiphonema, enthymema, epanalepſis, propergaſia ſiue proparaſceue, parrheſia, paradoxon ſiue hypomone, protrope, pathopœia, ſyncriſis ſiue antitheſis, hyperbole.

Εἰρωνεία. IRONIA elocutiuncula Salluſtiana commodiſſime exprimitur, cum aliud in pectore recluſum, aliud in lingua promptũ habemus, & ſententia enunciationis in contrarium à uerbis accipitur, ut apud Vergilium: Scilicet, is ſuperis labor eſt. Apud Tullium pro Ligario: Nouum crimen Cai Cæſar, &c. In Clodium & Curionem: Tu uero feſtiuus, tu elegans, tu ſolus urbanus, quem decet muliebris ornatus, &c. Ironiæ autem ſpecies ſex, Chleuaſmos ſiue epicertomeſis, Charientiſmos ſiue ſcomma, Aſtiſmos, Diaſyrmos, Exutheniſmos, Sarcaſmos.

Χλευασμός. CHLEVASMOS ſiue epicertomeſis. Hæc figura riſum excitat, & ſeuere propoſita uafre excutit, eludens perſonarum, aut rerum comparationem, ut apud Vergilium, —Meq; timoris Argue tu Drance. Apud Ciceronem: Quaſi uero ego de facie tua catamite dixerim: uel alias potuiſſet contumelioſius facere, ſi tibi hoc Parmeno per aliquem, ac non ipſe Parmeno nunciaſſet.

Χαριεντισμός. CHARIENTISMOS ſiue ſcomma. Hac figura fit feſtiua dictio, cum amœnitate mordax, ut apud Ciceronem: Infirmo corpore atque ægro, colore, ut ipſe iudicare p. u. Et apud eundem, Facite enim ut uultum ipſius, & illam uſque ad talos demiſſam purpuram cogitetis.

Ἀστεϊσμός. ASTISMOS urbana dictio. Hac figura fit exercitatis alijs ingenua feſtiuitas: ut apud Ciceronem: Reſpicite

ſpicite, reſpicite iudices hominum fortunas, reſpicite Fabritij ſenectutem. Cum hoc Reſpicite ornandæ orationis cauſa ſæpe dixiſſet, reſpexit ipſe: at Fabritius à ſubſellijs demiſſo capite diſceſſerat. Et aliâs: Negabat ius tam nequam eſſe Verrinum. Et idem alibi: Execrabatur Sacerdotem, qui tam nequam Verrem reliquiſſet.

DIASYRMOS. Hæc figura fit, cum rem aliquam aut perſonam eleuamus: ut apud Tullium, Eſt adhuc (quod admirari uos uideo) non Verres, ſed Quintus Mutius. Et in eodem, Sed repente e ueſtigio ex homine, tanquam ex aliquo Circæo poculo, factus eſt Verres: redit ad ſe, atq; ad mores ſuos. Et alibi, Quid ad hæc Næuius? ridet ſcilicet noſtram amentiam, qui in uita ſua rationem ſummi officij deſideremus, & inſtituta bonorum uirorum requiramus. Διασυρμός.

EXUTHENISMOS. Figura hæc fit, cum rem aliquã extenuamus, & contemptam facimus: ut apud Lucilium: At magnum fecit, quòd uerbis Græca Latinis Miſcuit. Apud Tullium pro Cecinna: Eieci ego te armatis hominibus, non deieci, ut tantum facinus non in æquitate iuris, ſed in una litera latuiſſe uideatur. Item in Philippicarum ſecunda: Nam quod quærebas, quomodo rediſſem: prima luce, non tenebris, deinde cum calceis & toga, nullis caligis, nec lacerna. Cato apud Athenienſes: Antiochus epiſtolis bellum gerit, calamo & atramento militat. Ἐξουθενισμός.

SARCASMOS. Hæc figura quibuſdam uidetur eadem quæ chleuaſmos, ſed à perfectiſſimis propria ſignificatione deſcripta eſt. Peculiariter enim fœdiora ea Σαρκασμός.

ra ea ſignificamus, non tamen ſine dicacitate concinnæ: ut apud Vergilium: Nouimus & qui te, tranſuerſa tuentibus hirquis. Apud Ciceronem: Sexte noſter, bona uenia, quoniam dialecticus es, & hoc quoque liguris. Et pro Cælio: Quod facerem uehementius, niſi mihi intercederent inimicitiæ cum iſtius mulieris uiro: fratre uolui dicere, ſemper hic erro.

ἀπόφασις. APOPHASIS, *ſiue ætiologia, uenuſtum ſchema, ubi quaſi alio interrogante, nobis ipſis reſpondemus & rationem reddimus. Cicero pro Tullio: Siquis furem occiderit, iniuria occiderit. quamobrem? quia ius conſtitutum nullum eſt. Quid ſi ſe telo defenderit? iniuria. quid ita? quia conſtitutum eſt. Cæſar pro Bithynis, Quid ergo? ſyngraphæ non ſunt, ſed res aliena eſt. Et hactenus ubi nobis reſpondemus: aliâs ubi alijs: quòd niſi arte procedit, cauſam prodit: ut apud Vergilium, interrogante altero, quod negare non poterat, ſubtiliter occurrit, ne furtum feciſſe exiſtimetur: An mihi cantando uictus non redderet ille, Quem mea carminibus meruiſſet fiſtula caprum? Et teſtis interrogatus à reo, num fuſtibus uapulaſſet, innocens inquit. Aut cum dicitur: Quæro an occiderit hominem: & reſpondetur, latronem: ut confeſſionem præcurrat defenſio.*

ἀπορία. APORIA, *eadem eſt & diaporeſis, addubitatio quædã, Cum ſimulamus quærere nos unde incipiendum, quid potiſſimum dicendum, an omnino dicendum. Cumq́; artificialiter ſimulamus non res inuenire, non paratos ue·iſſe. Cicero in Verrem: Quem? quemnam? recte admones, Polycletum eſſe dicebant. Et de domo*

ſua

ſua apud pontifices, Tibi literas ille miſit? quas? aut nunquam miſit: aut ſi miſit, in concione recitari noluit. Itaque ſiue ille miſit, ſiue tu protuliſti: certe conſilium tuum de honore Catonis nudatum eſt.

ANACOENOSIS, *communicatio eſt: cum aut ipſos aduerſarios conſulimus, aut cum iudicibus deliberamus. Cicero in Diuinatione: De te iam Cæcili mehercule extra hanc contentionem, certamenq́; noſtrum, & reliqua. eſt & Idiotiſmos. Item pro Quintio: Si de prædijs tuis ageretur Sex. Næui, ſi in paruula re captionis aliquid uerere: non ſtatim ad C. Aquilium, aut ad eorũ aliquem qui conſuluntur, cucurriſſes? cum ius amicitiæ, ſocietatis, affinitatis ageretur, &c. Idem ibidem: Ego pro te nunc hoc conſulo poſt tempus in aliena re, quod tu in tua re cum tempus erat, conſulere oblitus es. Quæro abs te C. Aquili, L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle, uadimonium mihi non obijt quidam ſocius & affinis meus, quicum mihi neceſſitudo uetus, controuerſia de re pecuniaria recens intercedit, &c. Item pro Sextio: Si recte ueſtram bonitatem atq; prudẽtiam agnoui, non multum me fallit: ſi conq. r. ſ. primum expectari. Cato: Si uos in eo loco eſſetis, quid aliud faceretis? Et alibi: Communem rem putate, ac uos huic prepoſitos. Vergilius: — Fuit & tibi talis Anchiſes genitor, Dauni miſerere ſenectæ.* ἀνακοίνωσις.

AGANACTESIS, *indignatio. Quæ fit maximè pronunciatione. Ennius in Iphigenia: Menelaus me obiurgat, id meis rebus regimen reſtat. Verg. Cantando tu illum? aut unquam tibi fiſtula cera Iuncta fuit? Cicero pro Sylla: Fero ego te Torquate iandudum, fero.* ἀγανάκτησις.

d Apodoxis

ἀπόδοξις. APODOXIS *ſiue apoplaneſis, reiectio uel reprobatio quarundam rerum, quaſi in quæſtionem non uenire dignarum, neq; oportuiſſe aut ab aduerſarijs poni, aut à nobis quæri, aut à iudice poſtulari. Quod ſchema mirè facit ad accelerate fugiendum, ut & tacuiſſe, & tamen non timuiſſe uideamur, ut in re difficili & contraria non hæreamus. In qua figura breuiter morati ad aliud ſtatim tranſire debemus. Cicero pro Cælio: Equitis R. autem eſſe filium criminis loco poni ab accuſatoribus, neque his iudicantibus oportuit, neq; defendentibus nobis.*

ἀποπλάνησις. APOPLANESIS *eſt, aut iudicis à re contraria nobis auocatio, quam cum deſiderat, aut ab aduerſario commonetur ut quærat, nos obſcurando & miſcendo & promittendo quidem dicturos nos, ſed ſuo loco, ad aliam rem auocamus: & rurſum, dum dicimus, ſenſim ad aliud tranſimus, & ab eo quod contra nos eſt auocatur, & ſuſpenditur iudex: uel coniuncta rerum multitudine implicatur, ut non de uno, ſed de pluribus putet ſibi ſententiam eſſe dicendam: ut pro Cluentio fecit Cicero, in qua oratione tenebras ſe offudiſſe iactauit iudicibus Cluentianis, Intelligant nihil me nec ſubterfugere uoluiſſe reticendo, nec obſcurare dicendo. ego me iudices ad eam cauſam accedere, quæ iam per annos octo continuos: uſque eò, Efficiam profectò. deinde, Verſatam eſſe in iudicio pecuniam conſtat: totum caput, deinde: Vnum quidem nemo erit tam inimicus Cluentio, uſque ad finem ipſius.*

ἀφορισμός. APHORISMOS *uel dioriſmos, deſcriptio rerum per reprehenſionem, quæ exprimit & corrigit uim*

ſenten

ſententiæ, & poteſtatẽ. Quare poteſt uideri ſpecies emendationis: nam quæ temere dixeris, reprehendit. Tullius: Quanquam illa non pœna, ſed prohibitio ſceleris fuit. Aut aliàs, Ciues inquam, ſi hoc nomine appellare fas eſt.

ARIA, execratio. Execratio oratoria apud Ciceronem: O' ſcelus, ò portentum in ultimas terras exportandũ. Apud Verg. At tibi pro ſcelere exclamat, pro talibus auſis Dij, ſiqua eſt cœlo pietas, quæ talia curet, Perſoluant grates dignas. ἀρεά.

DEESIS, obſecratio uel obteſtatio, qua deos oramus, aut homines. Cicero pro Deiotaro: Per dexteram iſtam tuam ego obteſtor, per ego has lacrymas. Pro Roſcio μετὰ ἀρωνέιας, Rogat, oratq́ue te Chryſogone. Apud deos, Vergilius: Per ſuperos, atq; hoc cœlum. Per ego has lacrymas, dextramq́; tuam te. Plautus: Ita deos obteſtor per ſenectutem tuam. Δέησις.

DIABOLE criminatio & quaſi denuntiatio eorũ quæ futura ſunt. Cicer. pro Milone: Erit erit illud profecto tempus, & illuceſcet aliquãdo ille dies, cũ tu ſalutaribus, &c. Terent. Videre uideor iam illum diem quo hinc egens profugiet aliquò militatum. Apud Vergilium: Διαβολή.

Sed non antè datam cingetis mœnibus urbem,
Quàm uos dira fames, noſtræq́; iniuria cædis,
Ambeſas ſubigat malis abſumere menſas.

DIANOEA. Hæc figura fit proprie, cum præponitur non id quod fieri oportet, ſed quod fit. Tullius: Dolabella autem, quemadmodum homines nobiles decet, ulciſci iniuriam fortiſſime perſeuerat. Vergil. –Furor arma miniſtrat. Applicatur huic figuræ etiam Chria, Διάνοια.

 ſenten

ſententia neceſſaria. ut Cato in Thermum, poſt cenſurã: Qui uẽtrem ſuum non pro hoſte habet, qui pro Rep. non pro ſua obſonat: qui ſtulte ſpondet, qui cupide ædificat.

ἀποφώνισμα. APOPHONISMA, *ſententia reſponſiua. ut apud Cælium, Fac uelis, perficies. Apud Tullium, Literarum radices amaras, fructus dulces.*

Διαλογισμός. DIALOGISMOS. *Hæc fit ita, cum quis ſecum diſputat & uolutat, quid agat, uel quid agẽdum putet. Apud Terent. Quid igitur faciam? Vergil. En quid ago? rurſus'ne procos irriſa priores Experiar? Cic. pro Cluentio: Dem iudicibus? mihi igitur nihil quæretur. In Verrinarũ lib. 1. Si populo redimitur, mihi præda de manibus eripitur. Quod eſt igitur remedium? quod?*

ἐπίπληξις. EPIPLEXIS *ſiue Epitmeſis. Fit hæc figura cum iurgamus aut coarguimus. Cic. in Catilinam: Patêre tua conſilia non ſentis? quem noſtrum ignorare arbitraris? Terent. Non ego te uidi manum, &c. Vergil. Non ego te uidi Damonis peßime caprum Excipere inſidijs?*

Ὁμοίωσις. HOMOEOSIS *eſt, cum per ſimilitudinem res præſtantur. Cuius ſpecies ſunt primæ duæ, paradigma & parabole. Harum diſtantia eſt, quód paradigma facit uera exempla, parabole ficta oſtendit.*

παράδειγμα. PARADIGMATOS *quidem triformis eſt ratio. Nam exemplum aut perſonas tantũ exhibet ſine ſermone, aut ſermonem ſine perſonis, aut ſimul utrunq;. Perſonam ſine ſermone. ut Cic. in Miloniana, Neq; enim potuiſſet aut Hala ille Seruilius, aut P. Naſica, aut L. Opimius, aut C. Marius, aut me conſule ſenatus non nefarius haberi, ſi ſceleratos ciues interimere nefas eſſet. Ser-*

monem

monem ſine perſona. Catonis eſt dictum, Pedibus compenſare pecunia. Sermonem pariter & perſonam. Cicero pro Roſcio: Eſt'ne hoc illi dicto atque facto Fimbriano ſimilimum? Rurſum parabola & ipſa tripertita eſt, per Icona, homœon, epagogen.

ICON *fit, cum præfectæ formæ ſimiles conferuntur.* Εἰκών.
Vergilius: Talis Amyclei domitus Pollucis habenis. Cicero de P. R.: Mare, quod ſua natura tranquillum ſit, uentorum ui agitari & conturbari ſolet: ſic Populus Romanus.

HOMOEON. *Hæc figura fit, cum ex partibus* Ὁμοιον.
aliqua ſimilitudo colligitur. ut Verg. Sic oculos, ſic ille manus, ſic ora tenebat. Etiam in actu fit homœon. ut idē Vergil. Non aliter, quàm ſi immiſsis ruat hoſtibus omnis Carthago, aut antiqua Tyros. Cic. in Verrinis ait ſuccinctam Scyllam lupis & canibus, cum pubetenus uirgo ſit, ſimilem eſſe Verris & comitum illius, quibus quaſi canibus ſuccinctus ſit.

EPAGOGE. *Fit hæc ex rerum ſimilium collatione* Ἐπαγωγή.
uel argumentorum, ſalua tamen ſimilitudine. Rerum ut Vergil. Improuiſum aſpris ueluti qui ſentibus anguem Preſsit humi nitēs. Et Cic. pro Roſ. comparat occupationes Iouis Optimi Maximi Syllæ rebus geſtis propius. Argumentorum autem, ut Lucretius: Nam ſi tu fluctus, undasq́; è gurgite ſalſo Tollere decreris, uentum prius Hæmatium tu, Ventum inquam tollas t.c.q.i.l.

EPITROPE. *Hæc fit cum figurate concedimus,* Ἐπιτροπή.
quod uelit quis faciat. ut Verg. Aeneid. IIII. I, ſequere Italiam uentis, pete regna per undas. Et Cic. in Catilinam:

tilinam: Quid expectas? proficiſcere, nimium iam diu te imperatorem illa tua Manliana caſtra deſiderant.

εὐχή. EVCHE, *precatio. Vergil. Da nunc Tymbre pater ferro, quod mißile libro. Cic. in Catilinam, cum inuocat Iouem ad pœnam coniuratorum. Atq; ita concludit, Aeternis ſupplicijs uiuos mortuosq; mactabis.*

ἐπιφώνημα. EPIPHONEMA. *Hæc ſententia in fine expoſitæ rei cum affectu enuntiatur. Cicero in Verrinis, Non uitam liberam, ſed mortis celeritatem precabantur.*

ἐνθύμημα. ENTHYMEMA *fit, cum periodos orationis ex contrarijs ſententijs aſtringitur. Apud Lucilium: Si me neſcire hoc neſcis, quod quærere dico, quare diuinas quicquam, aut quare debes ipſe & ſi ſcis q.b.e. ſcire hoc d.t. Cicero in diuinatione, Tamen hic operam tuam pollicebere, qui te neq; uelle ſua cauſa, nec ſi uelis, poſſe arbitrantur?*

ἐπανάληψις. EPANALEPSIS, *Repetitio ſententiæ propter aliam neceſſariam cauſam, non ut fit in figuris elocutionis, ſed apud Lucilium, Vel conſilio ueſtrum quod dicitis, olim cœlicolæ adfuiſſemus priore concilio. Cicero pro Rabirio: Libenter ſi eſſet integrum profiterer idem; Saturninum C. Rabirij manu interfectum: nihil me iſte clamor commouet. uſque huc, Libenter inquam profiterer.*

Προπαρασκευή. PRVPERGASIA, *uel paraſceue, præmunitio. Qua antè utimur, ut confirmet id quod ſubiecturi ſumus. Vt ſi teſtem producturi ſumus, antè eſt, ut ei fidem habendam eſſe doceamus. Quare eſt uelut generalis locus, & tractatus communis eſt. Cicero pro Milone antè*

præmu

præmunit licere hominem occidere, & tum ſubitò occiſum P. *Clodium iure & ſine inuidia: cum ita dicit,* Negant *intueri lucem eſſe fas ei, qui à ſe eſſe hominem occiſum fateatur.* In *qua tandem ciuitate hoc homines ſtultiſſimi diſputant?*

PARRHESIA, *oratio libera, quam* Cornificius *licentiam uocat.* Cicero *pro* Ligario: Suſcepto *bello* Cæſar, *geſto etiam ex parte magna, nulla ui coactus, & cætera.* Contrà *idem,* Quid *aliud egimus* Tubero, *niſi ut quod hic poteſt, nos poſſemus?* Interdum *adulanter inducitur.* Hic *adulatio eſt pro arbitrio perduellionis libere, cum ait:* Quin *continetis uocem ueſtram, indicem ſtultitiæ, teſtem paucitatis?* παῤῥησία.

PARADOXON *ſiue hypomone, ſuſtentatio uel inopinatum.* Hoc *ſchema ſuſpendit ſenſum, deinde ſubijcit aliquid contra expectationem auditoris, ſiue magnum, ſiue minus: & ideo ſuſtentatio, uel inopinatum dicitur.* Cicero *pro* Ligario: Hinc *prohibitus, non ad* Cæſarem, *ne iratus: non ad domum, ne iners: non aliquam in regionem, ne condemnare cauſam illam, quam ſecutus eſſet, uideretur, &c.* παράδοξον.

PROTROPE, *adhortatio ad aliquam rem eſt, & palilogia.* Vergil. *–Nunc nunc inſurgite remis* He*ctorij ſocij.* Cicero *in* Verrem III. *actionis libro,* Vos *quod ad ueſtram famam ſenatusq; conſulta pertinet* Iudi*ces, proſpicite, atq; conſulite, &c.* προτροπή.

PATHOPOEIA. *Hæc uel odio, uel iracundia, uel miſericordia commouetur.* Vergil. *–Domus interior gemitu miſeroq; tumultu* Miſcetur. Cicero *pro* παθοποιία.

Roſcio: Nemo erat qui nõ ardere illa omnia mallet, quàm uidere in Sex. Roſcij bonis dominantem, &c. Apud eundem in Verrem: Clamor interea fit tota domo, pugna inter ſeruos Rubrij atq; hoſpitis, &c. Alio loco: Cædere ianuam ſaxis, inſtare ferro, ligna & ſarmenta circundare, ignemq;, &c.

Σύγκρισις. SYNCRISIS, ſiue antitheſis, comparatio rerum atq; perſonarum inter ſe contrariarum. Vt, Ego proiector, quòd tu peccas: Tu delinquis, ego arguor pro maleſactis: Helena redeat, uirgo pereat innocens: tua reconcilietur uxor, mea negetur, filia mea. Cicero pro Muræna: Vigilas tu de nocte, ut conſultoribus tuis reſpondeas: ille ut mature quò intẽdit, cum exercitu perueniat, &c. Item in Verrinis: Iſte multò ſceleratior & nequior, quàm ille Adrianus, aliquantò etiam felicior fuit, &c.

ὑπερβολή. HYPERBOLE, alijs ſchema, alijs tropus uidetur. Cæterum fit, cum excedit ueritatem ſententia. apud Vergilium:

Qui candore niues anteirent, curſibus auras.

IVLII RVFINIANI DE Schematis Lexeos.

πρόληψις. PROLEPSIS eſt ſchema λέξεως, id eſt, figura elocutionis, cum antè numerus redditur uerbis, quàm res perſonæ affiniantur. ut, Nec tantum Rhodope miratur & Iſmarus Orphea. Et, Interea reges, ingenti mole Latinus Quadrijugo uehitur

currù

curru,&c. Latinè appellari poteſt Præſumptio, uel Anticipatio.

SYLLEPSIS *eſt, cum duabus diuerſisq; ſententijs & rebus unum datur uerbum, minime utriſq; conueniens: ut, Incluſos utero Danaos & pinea furtim Laxat clauſtra Sinon. Laxat enim ad Danaos referri nō poteſt, ſicut ad clauſtra. Et, Optime Graiugenûm, cui me fortuna precari, Ac uitta comptos uoluit prætendere ramos. Non enim ſicut cui prætendere ramos, ita & cui precari poteſt uideri ratione connexum. Et, His quidā ſignis atq; hæc exempla ſecuti. Hæc Latine dicitur Correptio.* σύλληψις. Correptio.

ZEVGMA *eſt, cum unum uerbum communiter multis ſententijs iungitur ad omnes pari ſignificatione pertinens, & adnexum: ut, Aeneas urbe & ſocijs & claſſe relicta. Latine hæc figura dicitur Ligatio uel Adnexio.* ζεῦγμα.

HYPOZEVXIS *eſt, cum ſingulis rebus, ſententijsq; ſingula debita uerba iunguntur: ut, Procumbūt piceæ, ſonat icta ſecuribus ilex, Fraxineæq; trabes, cuneis & fiſſile robur Scinditur, aduoluunt ingentes montibus ornos. Et, Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis, Glande ſues redeunt læti, dant arbuta ſyluæ, Et uarios ponit fœtus autumnus, & alte Mitis in apricis coquitur uindemia ſaxis. Hæc figura Latine uocabitur Subiunctio, uel Subinſertio, uel Subnexio.* ὑπόζευξις.

EPANALEPSIS *eſt, eorundem uerborum ſimul poſitorum, eiuſdemq; ſentētiæ poſt multa interiecta, cum aliqua periodi cōcluſione facta repetitio. ut, Huc pater ô Lenæe, tuis hic omnia plena Muneribus, tibi pam-* ἐπανάληψις.

pineo grauidus autumno Floret ager, ſpumat plenis uindemia labris, Huc pater ô Lenæe ueni. Et, Paſtorum muſam Damonis & Alpheſibœi Immemor herbarum, quos eſt mirata iuuenca, Certantes quorum ſtupefactæ carmine lynces: Damonis muſam dicemus & Alpheſibœi. Latine hæc figura dicitur Reſumptio uel Repetitio.

Ἐπαναφορά. EPANAPHORA eſt, cum ab eodem uerbo plures inchoatæ ſententiæ incipiũt: ut, Hic gelidi fontes, hic mollia prata Licori, Hic nemus, hic ipſo tecum conſumerer æuo. Et, Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit? Num lacrymas uictus dedit? aut miſeratus amantem eſt? Et, –Bellum ô terra hoſpita portas, Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur. Et, Ver adeo frondi nemorum, uer utile ſyluis. Et, Nocte leues ſtipulæ melius, nocte arida prata Tondentur, noctis lentus non deficit humor. Latine hæc figura dicitur Regreſſio.

παλιλογία. PALILOGIA eſt, cum uerbum quod in prima ſententia eſt ultimum, in ſequente fit primum: ut, Pierides uos hæc facietis maxima Gallo, Gallo, cuius amor tantum mihi creſcit in horas. Et, Addit ſe ſolam timidiſq; ſuperuenit Aegle, Aegle Naïadum pulcherrima. Et, Deiphobum uidi lacerum crudeliter ora, Ora manuſq; ambas. Et, Concurrunt Tyrrhenæ acies atque omnibus uni, Vni odijſq; uiro teliſq; frequentibus inſtant. Latinè dicitur Iteratio.

Ἀναδίπλωσις. ANADIPLOSIS eſt eiuſdem uerbi cõtinuatim repetitio: ut, Et longum formoſe uale, uale inquit Iola. Et, O' Corydon Corydon, quæ te dementia cepit? Et, Me me, adſum qui feci, in me conuertite ferrum O'

Rutuli

Rutili. Latinè dicitur hæc figura Duplicatio.

EPANADIPLOSIS *eſt, cum idem uerbum in eadem ſententia & primum eſt, & extremum: ut, Cæſaris & famam & nomen tot ferre per annos, Tithoni prima quot abeſt ab origine Cæſar. Et, Antè nouis rubeant, quàm prata coloribus antè. Et, Vnum illud tibi nate dea, proq́; omnibus unum. Et, Ipſum obteſtemur, ueniamq́; oremus ab ipſo. Latinè dicitur Incluſio.* ἐπαναδίπλωσις.

METATHESIS *eſt, cum quod antè dictum eſt, poſtponitur: & quod pòſt dictum eſt, anteponitur: ut, Eripis ut perdas, perdis ut eripias.* μετάθεσις.

DIACOPE *ſiue diaſtole eſt, cum inter duo eadem uerba diuerſum ponitur aliquid medium: ut, Culpatus'ue Paris, diuûm inclemẽtia diuûm. Et, Duc age duc ad nos. Et, Scis Proteus, ſcis ipſe. Latinè dicitur Separatio.* διακοπή.

PARENTHESIS *eſt, cum ordinata ac legitima ſententia interrumpitur per alienum extrinſecus, diuerſamq́; ſententiam. Vt, Vare tuum nomen, ſuperet modo Mantua nobis (Mantua uæ miſeræ nimium uicina Cremonæ) Cantantes ſublime ferent ad ſydera cygni. Et, —Ipſiq́; ſuos iam morte ſub ægra (Dij meliora pijs, erroremq́; hoſtibus illum) Diſciſſos nudis laniabant dentibus artus. Latinè hæc figura dicitur Interruptio uel Interiectio.* παρένθεσις.

ANTITHESIS *eſt, cum uerbum uerbo pari poteſtate per contrarium redditur: ut, Seq́; nouo ueterum deceptum errore locorum. Et; Voluitur ille uomens calidum de pectore flumen Frigidus. Latinè Contrarium uel Oppoſitio poteſt dici.* ἀντίθεσις.

πλοκή. PLOCE, *cum idem uerbum ſententia'ue ad conſummationem ſuperioris retorquetur, ut, –Vos ò quibus integer æui Sanguis, ait, ſolidæq; ſuo ſtant robore uires, Vos agitate fugã. Quale forſitan & illud accipi poteſt, Pan etiam Arcadia mecũ ſi iudice certet, Pan etiam Arcadia dicat ſe iudice uictum. Latine dicitur Implicatio uel Retractatio.*

παρωνομασία. PARONOMASIA *eſt, ſecundum prædictum uerbum, poſitio alterius, ipſo poſcente ſenſu: ut apud Terentium: Nam inceptio eſt amẽtium, haud amantium. Et, Tibi erunt parata uerba, huic homini uerbera. Quale illud poterit forſitan uideri, Nec quiſquam errantes acies letum'que ferenteis Suſtentare? Contrà & aliter, –Puppesq; tuæ, pubesq; tuorum. Latine dicitur Adnominatio uel Adfictio.*

παρηγμένον. PAREGMENON *eſt æque ſimilis figura, cum ex ſupradicto uerbo aliud deriuatur: ut, –Vltro Ipſe grauis, grauiterq; ad terram põdere uaſto Concidit. Et, Oppetere ingentem, atque ingenti uulnere uictum. Et, Voce uocat Hecaten. Ire iter, & caſtris audebit uellere ſigna. Latine Deriuatio dicitur.*

ἐπανόρθωσις. EPANORTHOSIS *eſt, cum ſupradictum uerbum uerbo ſequenti corrigitur: ut, Non ſubripere, hoc eſt furari. Latine dicitur Correctio.*

Επιστροφή. EPISTROPHE *eſt, cum in eadem uerba plures ſententiæ deſinũt. ut Horatius, Si curtatus inæquali tonſore capillos Occurri, rides: ſi forte ſubucula pexæ Trita ſubeſt tunicæ, uel ſi toga diſsidet impar, Rides. Quale forſitan ſit, –Similis ſi curà fuiſſet, Tunc quoq; fas*

nobis

nobis Teucros armare fuiſſet. & , Impius ante aras, atq; auri cæcus amore. Latine dicitur *Reuerſio.*

CLIMAX *eſt, cum ex re in rem gradum tibi ſententiæ faciunt: ut, Quæ Phœbo pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo Prædixit, & cætera. & , Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam: Florentem cytiſum ſequitur laſciua capella.* Latine hæc figura dicitur *Gradatio.* Κλίμαξ

ASYNTHETON *eſt, uel dialyton, cum ratio nulla coniunctione connexa, uelut ſolutæ ſententiæ regulam ſeruat: ut, Conſiliunt, partim galea clypeoq; reſultant. Irrita deflexit, partim ſtringentia corpus.* Et, *–Ipſi numerumq; modumq; carinis.–Nos æra, manus, naualia demus.* Latine dicitur *Diſſolutio* uel *Inconnexio. Aſyntheton autẽ modo per ſingula uerba fit:–Aera, manus, naualia demus.* Et, *Hæc eadem, Aenea, terram, mare, ſidera iuro. Modo per plura uerba, & per ea quæ Græci uocant* κῶλα: *Denique quid ueſper ſerus uehat, unde ſerenas Ventus agat nubes: quid cogitet humidus Auſter, Sol tibi ſigna dabit.* Et, *–Nube caua ſpeculantur amicti, Quæ fortuna uiris, claſſem quo littore linquant, Quid ueniant, &c.* Ἀσύνδετον.

EPANODOS *eſt, cum duabus breuibus, pluribuſ'ue propoſitis, ad ſingularem enarrationem recurritur: ut, –Diuellimur inde, Iphitus & Pelias mecum, quorum Iphitus æuo Iam grauior.* Et, *Protinus Orſilochum, & Buthen, duo maxima Teucrûm Corpora, ſed Buthen auerſum cuſpide fixit Loricam galeamq; inter, quà colla ſedentis Inuenit.* Latine dicitur *Euerſio* uel *Egreſſio.* Ἐπάνοδος.

Para

παραδιαστολή. PARADIASTOLE *eſt, cum ſimiles res diſcernuntur, contrarijs redditis: ut,* Triſte *lupus ſtabulis, maturis frugibus imbres,* Arboribus *uenti, nobis* Amaryllidis *iræ.*Et, *Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis.*Lenta *ſalix fœto pecori, mihi ſolus* Amyntas. *Latinè dicitur* Diſcriminatio.

Διαίρεσις. DIAERESIS *eſt figura ſermonis, cum rerum diſtributione: ut,* Hic Dolopum *manus, hic ſæuus tendebat Achilles:* Claßibus *hic locus, hic acies certare ſolebāt.* Et, *Hic portus alij effodiunt.* Et,–*Ferit enſe grauem* Tymbræus Oſirim. *Hæc Latinè dicitur* Diſtributio *uel* Deſignatio.

ἀντίστασις. ANTISTASIS *eſt, cum idem uerbum repetitur in contrario ſenſu.* Vt, *Vna ſalus uictis, nullam ſperare ſalutem.* Et, *Ex illo* Corydon Corydon *eſt tempore nobis.*Hæc Latinè *dicitur* Intentio.

μετάστασις. μετάβασις. METASTASIS *eſt, uel metabaſis, cum à loquentis perſona ad perſonam tranſitum facimus, ratione aliqua uel adfectu.* Vt, *Non hæc Euandro de te promiſſa parenti Diſcedens dederam.* Deinde, *Et nūc ille quidem ſpe multū captus inani, Fors & uota facit.*Deinde, *Infelix funus nati crudele uidebis. Hi noſtri reditus expectatiq; triumphi.*Hæc *mea magna fides. at nō Euandre pudendis* Vulneribus *pulſum aſpicies. Hæc figura dicitur* Variatio,*aut* Tranſitus.

ἀποστροφή. APOSTROPHE *eſt, cum ſermo à recto & inſtituto ordine in diuerſum ac cōtrarium uertitur.* Vt,*Scipiadas duros bello, & te maxime Cæſar.* Et,*Impulerit ferro.* Latinè *Conuerſio dicitur.* Inter *metaſtaſin & apo*

& apoſtrophen hoc intereſt, quòd metaſtaſis perſonarum multiplicata uariatio eſt, & ab alia ad aliam, deinde rurſus ad aliam, & deinceps gradatim tranſitur. At in anaſtrophe commutatio eſt perſonæ ferè unius.

SVnt autem & aliæ figuræ, mirè orationi decus ornamentumq́; tribuentes. Hoc à ſuperioribus diſcere te oportet, quòd non tam ſententiarum perpetuarum ſunt figuræ, quàm ſingulorum penè uerborum, & quòd carent appellationibus proprijs. Fiunt autem per caſus, numeros, præpoſitiones, genera, perſonas, & ſi qua ſunt talia. Quorum exempla, ſummatim breuiter'que ponentur.

FIgura per caſum genitiuum. Vt ſi dicamus, Conſtans uir animi, pro conſtantis animi. Item alia: Vt ſe habent iſta, Isq́; amens animi, & rumore accenſus amaro. Et, At non infelix animi Phœniſſa. Et, Actutum pius Aeneas atque integer æui Aſcanius. Et, Hic annis grauis atque animi maturus Aletes. Et ſi quis dicat Pecuniæ diues: Vt, Inſula diues opum. Et, Diues equûm, diues pictai ueſtis, & auri. Item, –Quas illi læta bonorum. Et, Expediunt feſſi rerum. Et, Ille mihi ante oculos felix functusq́; laborum, Egregiusq́; animi. Et ſi qua ſunt talia.

FIgura per datiuum: ſi quis dicat, Timeo illi, pro timeo pro illo, & talia. Vt, –Et pariter comitiq́;, oneriq́; timentem. Et, Tunc decuit metuiſſe tuis. Et, Hæc cum Dardanio Aeneæ miranda uidentur: pro ab Aenea. Et quæ antiquè dicta ſunt, –Cui nomen aſylo Romanum eſt. Et, –Cui nunc cognomen Iulo Additur. Et, Cui

Rhemulo

Rhemulo cognomen erat. Et,–*Cui nomẽ Amello* Fecêre *agricolæ.* Item *ſi qua ſunt talia.*

FIgura *per accuſatiuum.* Vt *ſi quis dicat,* Togam *fu-ſus,pro fuſam togam habens.* Vt *ſe habent iſta,*–No *doq́; ſinus collecta fluenteis.* Et,–*Sciſſa comã.* Et,–*Roſe-as laniata genas.* Et,–*Tumidusq́; nouo præcordia regno.* Et, *Inflatum heſterno uenas,ut ſemper,Iaccho.* Et,*Ecce manus iuuenum interea poſt terga reuinctum.* Et *quæ an-tique dicta ſunt,*–*Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.* Et,–*Numeros menini, ſi uerba tenerem. pro numerorum memini.* Item *ſi qua ſunt talia.*

FIgura *per ablatiuum. Si quis de quopiam dicat,* Ma-*gnus uirtute,bonus bello, pro in bello.* Et, *Erectus capite incedit.* Vt *ſe habent iſta:* Purpureis *criſtis iuue-nes auroq́; coruſci.* Et, *Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore* Nymphæ. Et, Vnde *prius lætum ſiliqua quaſ-ſante legumen.* Et,–*Tereti ſubnectit fibula gemma.* Et, –*Qui forte tapetibus altis* Extractus. Et, *Quam tua ni ſpoliata armis excuſſa magiſtro* Deficeret. Item *ſi qua ſunt talia.*

FIgura *Græca, aut caſuum uarietas: ut,* Montibus *in noſtris ſolus tibi certet Amyntas.* Et, –*Placido'ne etiam pugnabis amori? pro tecum certet, & cum amore pugnabis.* Et, *Reddidit una boum uocem. pro una è bu-bus.* Item *ſimilia.Aut præpoſitione detracta.*Vt,–*Maria aſpera iuro.* Et,–*Tyrrhenum nauigat æquor.* Item *quæ ſunt talia.*

FIgura *per perſonas.* Vt *ſi quis dicat,* Vos *ſuperi* Iu-*piter precor.* Vt *ſunt iſta,* Vos *ò Calliope precor*

aſpirate

aſpirate canēti. Et, *Vos ò patricius ſanguis, quos uiuere fas eſt.* Item *ſiqua ſunt ſimilia.*

FIgura per numeros, ut ſi quis dicat, Populus locuti ſunt: ut, *Pars in fruſta ſecant, ueribusq́; trementia figunt.* Et, *Pars calidos latices & ahena undantia flāmis Expediunt.* Et, *–Sæuitq́; animis ignobile uulgus, Tum pietate grauem ac meritis ſi forte uirum quem Cōſpexêre, ſilent.* Et *ſiqua ſunt ſimilia.*

FIgura per præpoſitionem A D, modo ſemel & ſimplicem poſitam. Vt ſi quis dicat, Aduoluor illum, pro ad illum uoluor. Et Accedo illum, quaſi ad illum accedo. Vt, *Explorare locos, quas uento acceſſerit oras.* Et, *Nuntia fama ruit, matriſq́; adlabitur aures Euryali.* Et, *Electram Graij perhibent Atlantide cretam, Aduehitur Teucros.* Modo ſimpliciter relatam. Vt, *Quin adeat ad eum? Aggrediar ad illum.* Et *ſiqua ſunt talia.*

FIgura per præpoſitionem I N, modo ſemel ſimplicem elatam. Vt, *Inflauit cum pinguis ebur Tyrrhenus ad aras.* Et, *Tu calamos inflare leues*, quaſi in calamos & in ebur flare. Et apud Salluſtium: *Atq; eos à tergo incurrerunt.* Quaſi in eos incurrerunt. Modo dupliciter elatam: Vt, *Induerat Circe in uultus, ac terga ferarum.* Et, *Induit in florem, & ramos curuauit olentes.* Et, *Hunc ut prona iugo læuum incumbebat in amnem.* Et *ſiqua ſunt ſimilia.*

FIgura per uerborū qualitatē: ut, Caput uelor, pro caput uelo, aut capite uelor: ut, *–Capite ante arā Phrygio uelabar amictu.* Et, *–Flaua caput nectūtur oliua.* Et, *–Pecudū fuluis uelatur pectora ſetis.* Et, *–Aut pacē Tro-*

iano ab rege petẽdũ. & populare penates, pro populari.

FIgura per modos temporum. Vt cum dico, Libens fecero, pro faciam: ut, –Donec me flumine uiuo Abluero.

FIgura per aduerbiorum qualitatem. Vt cum dicimus, Ad illum cœno, Ad uillam moror, pro apud uillam. & terræ iacet, pro in terram. & domi militiæq́; res geſtas. Et, Cuius domo nota eſt annos ſexaginta natus. Et, –Tot annos Bella gero.

FIgura per pleonaſmon: ut, Antiquum obtines. ut mortem occumbere, & obire diem, & uiuere uitam, & pugnare pugnam, & ire iter, & oculis uidere, & Voce uocans Hecaten. &, –Hunc oro ſine me furere antè furorem. Ac ſiqua ſunt talia.

FIgura per eclogam uerborum. Vt cum enuntiamus bonos dicere, fortes pugnare. Item, Da bibere, da cœnare. & Donat habere uiro. Et, Cunctaturq́; metu, letũq́; inſtare tremiſcit. Et, –Da ſternere corpus. Et, –Da iungere dextram. Et, –Quale per æſtum Dulcis aquæ ſaliẽte ſitim reſtinguere riuo. Et, Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi uendo, Iliade.

FIgura per eclogam aduerbiorum: ut cum dicimus, Magnum tonat, tumidum loquitur, –Magnumq́; fluentem Nilum. Et, –Vtq́; uolutus Ad terras. Et immane ſonat per ſaxa. Et, Nec lõgum lætabere. Et, –Graue olẽtis Auerni. Et, –Horrendum intonat armis. Et, Nauibus infandum amiſſis. Et ſiqua ſunt talia.

FIgura per pronomina: ut, Nullus dixeris, pro ne dixeris. Et, Quis mulier.

FIgura per eclogam nominum. Vt cum dicimus, Bonum eſt uirtus, malum infamia. ut, Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis. Et, Tale tuum carmen nobis diuine poëta: Quale ſopor feſsis in gramine.

IVLII RVFINIANI DE *ſchematis Dianœas.*

SCHEMATA *Dianœas, id eſt, figuras ſententiæ intuentes aliqua à uulgari & ſimplici oratione mutuamur. Cum omnes autem quæ orationem ſenſu figurant, generaliter figuræ communiterq; dicantur: hæc tamẽ proprie figura, ac ſpecialiter dicitur, quæ in ſcholis uulgò uſurpatur.*

Controuerſiæ figuratæ.

HVius ſpecialis figuræ uſus multiplex. Vnus, ſi dicere manifeſte parũ tutum eſt, ut dicitur in eum figurate, qui ſub conditione abolitionis tyrannidem depoſuit. Vt, Præſens tutor libertatis, neque tamen immemor legum ſum, quæ mihi ſemper ſacroſanctæ fuerunt. Hoc enim aduerſarium percutit, cui non ſemper ſacroſanctæ leges fuerunt. Quale eſt illud forſitan apud Vergilium: Tuq́; prior, tu parce, genus qui ducis Olympo, Proijce tela manu ſanguis pius. Nam ſimul cauſam belli ciuilis oſtendit in Cæſare fuiſſe, dum dicit priorem illum debere parcere: ſimul dolorem confeſſa, & in iudicio ſuo quærit, tanquam ideo parcere prior debeat, quia ſit Anchiſæ pius ſanguis, & ab Olympo ge-

nus ducat.

Secundus harum uſus eſt figurarum, cum quid oblique nuntiamus, quia dicere palam minime licet, & inhoneſtũ eſt: ut ferè figuræ in alterum patrem fiunt, cum quis hoc modo patrẽ uellicat: Placuit cõditio patrimonij meo etiã patri, & ago illi gratias, quòd uxorem hanc potiſsimum ducere hortatus eſt. Per hæc enim ſoceri cupîdo in aurum detegitur. Quale forſitan Vergilianũ illud poſsit uideri, Illum non populi faſces, nec purpura regum Flexit, & infidos agitans diſcordia fratres, Nõ res Romanæ perituraq; regna. Nam illum ſentit & dicit, Non res Romanæ, peritura & regna flexere. Verum per res Romanæ, latent imperia dicta: ſed regna uocat, tanquã non de imperijs Romanis iſta dicantur, ſed de quibuslibet regnis.

Tertius uſus eſt harum figurarum, quæ gratia uenuſtatis adhibẽtur, qui tamẽ Ironiæ eſt proximus. Sed eiuſmodi figuræ quibus iuuenes in ſchola laſciuiũt, ut Cornutus ait, minime naturæ ſunt, & parum ingenuis foroq; cõueniunt. Nam in his quæ prodeſſe aut obeſſe cauſæ uidentur, cur quod nolis intelligi, dicas? aut quod uelis intelligi, inuoluas?

Προκατάληψις.

PROCATALEPSIS *eſt ſchema dianœas, cum id quod aduerſarius arrepturus eſt, aut quæ obiecturus, præſumimus ac prædicimus. Vt illud, —Neq; me Argolica de gẽte negabo: Hoc primũ. Et, —Scio me Danais è claſsibus unũ. Et, —Bello Argolicos fateor petiiſſe penates. Latinè hæc figura dicitur Præceptio uel Anticipatio.*

Προκατασκευή.

PROCATASCEVE *eſt procatalepſi proxima, cum rei de qua acturi ſumus, colorẽ præparamus,*

mus,atq; prætendimus. V*t in illo,*Anna *ſoror,quæ me ſuſpenſam inſomnia terrent. uſque,* – Q*uæ bella exhauſta canebat.* N*am primo de inſomnijs queſta eſt, demum mirari ſe uirtutē hoſpitis dixit, & ueram fidem eſſe, à dijs illum genus ducere: miſereri etiã caſus & errores, ut uerecundius poſtea de amore fateretur, quaſi in affectũ hoſpitis uel inſomnijs, uel admiratione calamitatis inducta ſit.*Hæc *figura dicitur* Latine Præ*paratio.*

ANTHYPOPHORA *eſt figura ſentẽtiæ, qua aduerſariorum nobis ſententias ac dicta proponimus,ac ſubſtituimus,in hoc tantum,ut illis reſpondeamus. ut,*Verum *anceps pugnæ fuerat fortuna,fuiſſet.* Si *periſſe ſatis ſemel eſt, peccare fuiſſet* Antè *ſatis.* Latine *dicitur* Oppoſitio *uel* Obiectio. Ἀνθυποφορά.

SCHESIS *proxima figura eſt anthypophoræ, qua aduerſariorũ affectum quemlibet fingimus cui reſpondeamus.* Vt *in illo,* Indignum *eſt* Italos Troiam *ſuccendere flammis* Naſcentē,*&* patria Turnum *conſiſtere terra:* Quid *face* Troianos *atra uim ferre* Latinis? Hæc *non ita* Iuno *propoſuit,quaſi manifeſte* Venus *indignum eſſe dixiſſet,ſed quaſi indignum eſſe* Veneri *fingeret, uel ſuſpicaretur.*Hæc Latine *dicitur* Adfictio. Σχέσις.

ANASCEVE *eſt ſuperiorũ proxima figura,qua ab aduerſarijs maxima propoſita deſtruimus ac redarguimus uelut falſa:ut,* Nunc Lyciæ *ſortes,nũc &* Ioue *miſſus ab ipſo* Interpres *diuũm fert horrida iuſſa per auras.*Latinè *dicitur* Deſtructio *uel* Euacuatio. Ἀνασκευή.

EPITIMESIS *eſt etiam proxima figura, cum aduerſarium iiſdem uerbis quibus ab eo laceſſiti ſu-* Ἐπιτίμησις.

mus percutimus. Vt in illo, Quis deus in fraudem, quæ du= ra potentia noſtra? Vbi hic Iuno, quia ſcilicet Venus di= xerat: Si nulla eſt regio Teucris, quam det tua coniunx Dura. Et, Bis capti Phryges. Latine dicitur Obiurgatio.

ὑπόκρισις. HYPOCRISIS *eſt figura ſententiæ, cum ad= uerſarium geſtu, & pronuntiatione extollimus, uel abijcimus, & ſpernimus. Vt in illo, Cantando tu illum? aut unquam tibi fiſtula cera Iuncta fuit? Additur enim, Tu nullus alioqui, illum autem magnum in canendo. Et, —Non ego Daphnin Iudice te metuam. Qui ſcilicet mihi iniquus eſt, & non recte iudicaturus. Latine dicitur Pro= nuntiatio.*

Εἰρωνία. IRONIA *eſt figura ſententiæ, laudis, & orationis, & magnificandi, non ſine deriſu in contrarium ten= dens: Vt in illo,*

Egregiam uero laudem, & ſpolia ampla refertis
Tuq́; puerq́; tuus: magnum & memorabile numen,
Vna dolo diuûm ſi fœmina uicta duorum eſt.

Latine dicitur Diſſimulatio uel Irriſio.

Χλευασμός. CHLEVASMOS *eſt ironiæ proxima figura, cū aliquos amara oratione non ſine deriſu inſectamur ac lædimus. ut, En agros, & quam bello Troiane petiſti Heſperiam, metire iacens. Et, Huc age, nulla tuos currus fuga ſegnis equorū. Latine dicitur Inſectatio. Inter chle= uaſmon autem & ironiā hoc intereſt, quòd ironia ſpecie magnificationis illudit, & dum laudat irrîdet. At Chle= uaſmos palàm cum amara inſultatione caſtigat.*

Σαρκασμός. SARCASMOS *chleuaſmo proxima eſt, & ſimi= lis figura, quâ aduerſariorū facta cum exacerbatione*

admiſſi

admißi eorum laceßimus,ut apud Salluſtium de Syllæ cru delitate: ut in M. Mario,cum fractus prius crura per artus,expiraret. Latinè dicitur Exacerbatio.

ANTIPHRASIS eſt figura ſentẽtiæ,cum quædam negamus nos dicere,& tamen dicimus, ut apud Lucilium, Non tango quòd auarus homo eſt, quodq́; improbus omitto. Et apud Vergilium, Quid memorem portus,Lucrinoq́; addita clauſtra? Latine dicitur Omißio. Ἀντίφρασις.

ETHOPOEIA eſt alienorum affectuum qualiũlibet,dictorumq́; imitatio non ſine reprehenſione. Latine dicitur Figuratio uel Expreßio. Ἠθοποιία.

PROSOPOPOEIA eſt figura ſententiæ, qua oratio ad alicuius perſonæ orationem imitandam retorquetur. Latine dicitur Deformatio uel Effiguratio. προσωποποιία.

ENERGIA eſt figura qua formam rerum & imaginẽ ita oratione ſubſtituimus,ut lectoris oculis præſentiæq́; ſubijciamus. Ἐνέργεια.

FINIS.

IN LIBRVM SCHEMATVM ET TROPO=rum Bedæ Preſbyteri Præfatio.

SOLET *aliquoties in ſcripturis ordo uerborum cauſa decoris aliter quàm uulgaris uia dicendi habet, figuratus inueniri: quod Grammatici Græce* σχῆμα *uocant, nos habitum, uel formam, uel figuram recte nominamus: quia per hoc quodammodo uertitur & ornatur oratio. Solet iterũ tropica locutio reperiri, quæ fit translata dictione à propria ſignificatione ad non propriam ſimilitudinem, neceßitatis aut ornatus gratia. Equidem gloriantur Græci talium ſe figurarũ uel troporum fuiſſe repertores. Sed ut cognoſcas dilectißime fili: cognoſcant item omnes qui hæc legere uoluerint, quòd ſancta ſcriptura cæteris omnibus ſcripturis non ſolum autoritate, quia diuina eſt: uel utilitate, quia ad uitã ducit æternam: ſed & antiquitate, & ipſa præeminet poſitione dicendi: placuit mihi collectis de ipſa exẽplis oſtendere, quia nihil huiuſmodi ſchematũ, ſiue troporum ualẽt prætendere ullis ſeculis eloquentiæ magiſtri, quam non illa præceſſerit. Sunt autem multæ ſchematum ſpecies, ſed eminentiores hæ:* Πρόληψις. Ζεῦγμα, Ὑπόζευξις, Σύλληψις, Αναδίπλωσις, Αναφορά, Επανάληψις, Επίζευξις, Παρονομασία, Σχέσις ὀνομάτων, Παροίμιον, Ὁμοιοτέλευτον, Ὁμοιόπτωτον, Πολύπτωτον, Εἱρμός, Πολυσύνδετον, Διάλυτον.

1 Πρόληψις, *præoccupatio ſiue præſumptio dicitur. Figura eſt*

ra eſt, quando ea quæ ſequi debent, anteponuntur: ut,
Interea reges, ingenti mole Latinus 12. Aeneid.
Quadrijugo uehitur curru. Et:
–Bigis it Turnus in albis. Et:
–Iuxtà Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ Procedunt caſtris. Et in Pſalmis: *Fundamenta eius in montibus ſanctis, diligit dominus portas Sion.* Antè poſuit eius: & poſtea cuius, id eſt domini. Et alibi: *Diuiſerunt ſibi ueſtimenta mea, & ſuper ueſtem meam miſerunt ſortem.* Pro diuident, & mittent. Pſal. 86. Pſal. 21.

Et Ezechiel nihil anteponẽs, ita incipit: *Et factum eſt in triceſimo anno.* Sermonẽ Cõiunctionis poſuit, nihil aliud antè, cui hoc ſubiungeretur, præponens. Ezech. 1.

2 Ζεῦγμα, coniunctio dicitur, figura quando multa pendentia aut uno uerbo, aut una ſentẽtia concluduntur: ut, Verg. 3. Aene.
Troiugena interpres diuûm qui numina Phœbi,
Qui tripodas, Clarij lauros, qui ſydera ſentis,
Et uolucrum linguas, & præpetis omina pennæ.
Huic ſimile eſt illud in Apoſtolo: *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur à uobis.* Sentẽtia autem, ut Pſalmiſta præponẽs: *Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiã, Qui loquitur ueritatem in corde ſuo,* &c. ad ultimum ita concludit: *Qui facit hæc, non commouebitur in æternum.* Ephe. 4. Pſal. 14.

3 Ὑπόζευξις, eſt figura ſuperiori contraria, ubi ſingula uerba, uel ſententiæ, ſingulis quibuſq; clauſulis ſubiunguntur: ut, Verg. 10. Aen.
Regem adit, & regi memorat nomenq; genuſq;,
Quid'ue petat, quid'ue ipſe ferat: Mezentius arma

Quæ ſibi conciliet, uiolentaq́; pectora Turni.
Edocet: humanis quæ ſit fiducia rebus,
Admonet: immiſcetq́; preces. haud fit mora, Tarchon
Iungit opes, fœdusq́; ferit.

Pſal. 144. *Tale eſt & illud, in uerbo. ut in Pſalmo: Virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt: Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt,*
1. Corin. 13. *& iuſtitiam tuam exultabunt. Et Apoſtolus: Siue prophetiæ, inquit, euacuabuntur, ſiue linguæ ceſſabunt, ſiue ſciẽ*
Pſal. 26. *tia deſtruetur. Sententiæ: ut, Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum: Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo.*

4 *Σύλληψις, eſt diſsimilium clauſularum per unum uerbũ conglutinata conceptio: ut,*

Verg. 1. Aene. *—Hic illius arma, Hic currus fuit.*

Hoc ſchema late patet, & fieri ſolet non ſolum per partes orationis, ſed & per accidentia partium orationum. Item: Syllepſis eſt, cum ſingularis dictio plurali uerbo adiungitur: ut,

Verg. Buc. *—Sunt nobis mitia poma,*
Caſtaneæ molles, & preſsi copia lactis.

Simile eſt illud: cum caſus diſcrepantes in unã ſignificationem congregamus: ut, Attendite populus meus legem
Pſal. 77. Pſal. 149. *meam. Et, Ad faciendam uindictam in nationibus, increpationes in populis. Quod enim ait, ad faciendam, numeri ſingularis eſt: quod addidit increpationes, pluralis eſt. Fit etiam Syllepſis in ſenſu, id eſt, ubi pro multis unus, uel pro uno multi ponuntur. Pro multis unus: ut, Immiſit in eis muſcam caninam, & comedit eos rana, & extermina-*

uit

uit eos. Cum non unam ad exterminādos Aegyptios mu=
ſcam uel ranam, ſed innumeras immitteret. Item pro uno
multi:ut, Adſtiterunt reges terræ, & principes conuene Pſal.2.
runt in unum. Reges enim pro Herode: Principes pro Pi
lato poſitos Apoſtoli intellexerunt, quemadmodum con=
tinetur in Actibus Apoſtolorum.

Ἀναδίπλωσις, *eſt congeminatio dictionis, quæ in ulti=* 5
ma parte præcedentis uerſus, & prima ſequentis itera=
tur:ut, Ver.10.Aene.
—Sequitur pulcherrimus Aſtur,
Aſtur equo fidens, & uerſicoloribus armis.
Simile eſt illud: Stantes erant pedes noſtri in atrijs tuis Pſal.121.
Hieruſalem, Hieruſalem quæ ædificatur ut ciuitas. Et
Hieremias: Me dereliquerunt fontem aquæ uiuæ, & fo= Hiere.2.
derunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere
non ualent aquas.

Ἀναφορὰ, *eſt relatio, cum eadem dictio bis ſæpiuſue* 6
per principia uerſuum repetitur:ut, Affectibus ſeruit illud ſchema maxime.
Nate meæ uires, mea magna potentia ſolus,
Nate patris ſummi qui tela Tiphoëa temnis.
Simile eſt illud: Dominus illuminatio mea, & ſalus mea
quem timebo? Dominus protector uitæ meæ, à quo trepi= Pſal.26.
dabo? Et quo antea ſumus uſi: Si conſiſtant aduerſum me
caſtra, non timebit cor meum: Si exurgat aduerſum me
prælium, in hoc ego ſperabo. Fit autem Anaphora & in Pſal.28.
eodem uerſu per principia ſenſuū:ut, Vox domini in uir=
tute, uox domini in magnificentia, uox domini confringē
tis cedros. quæ figura Pſalmis uſitatiſſima eſt. hāc quidam
Epanaphoram uocant.

Ἐπανά

7 Ἐπανάληψις, eſt uerbi in principio uerſus poſiti in eiuſdem fine repetitio: ut,

Verg. 2. Geor. Ante etiam ſceptrum Dictæi regis, & ante.

Phil. 4. Pſal. 8. Simile eſt illud: Gaudete in domino ſemper, iterum dico gaudete. Et in Pſalmo: Deus quis ſimilis erit tibi? ne taceas, neq; compeſcaris deus.

8 Ἐπίζευξις, eſt eiuſdem uerbi in eodem uerſu ſine aliqua dilatione congeminatio: ut,

Verg. 9. Me me adſum qui feci, in me conuertite ferrum
O Rutuli, mea fraus omnis.

Eſa. 40. Eſa. 51. Huic ſimile eſt illud: Cōſolamini cōſolamini popule meus, dicit dominus ueſter. Et iterum: Eleuare eleuare, cōſurge Eſa. 38. Hieruſalem. Et iterum: Viuens uiuens ipſe confitebitur tibi. Et in Pſalmo: Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat ſcientiam. Alibi repetitio eiuſdem ſermonis palilogiæ obtinet nomen.

9 παρονομασία, denominatio dicitur, quoties dictio penè ſimilis ponitur in ſignificatione diuerſa, mutata uidelicet litera uel ſyllaba: ut,

Terēt. in And. Nam inceptio eſt amentiū, haud amātium. Et apud Ciceronē: Qui fuit locus feliciſſimus, nūc erit lucus deſertiſſimus. Et: Cuſtodia ſacrorū non honoris, ſed oneris eſſe exiſtimabitur. Tale quoq; eſt illud, ut in Pſalmo XXI. iuxta Hebraicā ueritatē: In te cōfiſi ſunt, & nō ſunt confuſi. Et Philip. 3. Apoſtolus: Videte malos operarios, uidete cōciſionē. nos autē ſumus circūciſio q̄ ſpiritu deo ſeruimus. Quā Eſaias Eſa. 5. propheta figurā elegātiſſime ī ſua lingua cōfecit, ubi ait: Expectaui ut faceret iudiciū, & ecce iniquitas: & iuſtitiam, & ecce clamor. Hebraice enim iudiciū לְמִשְׁפָּט

iniquitas

iniquitas מִשְׂפָּח *iuſtitia* לִצְדָקָה *clamor* צְעָקָה *appellatur.* Pulchre *itaq; una uel addita uel mutata litera ſic uerborũ ſimilitudinem temperauit,ut pro* לְמִשְׁפָּט *diceret* מִשְׂפָּח *: & pro* לִצְדָקָה *poneret* צְעָקָה

10 Σχέσις ὀνομάτων, *id eſt multitudo nominũ coniunctorum,diuerſo ſono unam rem ſignificantium:ut,*

Marſa manus,Peligna cohors,feſtina uirûm uis.

Simile *illud quoq;:* Væ *genti peccatrici,populo graui iniquitate, ſemini nequam, filijs ſceleratis.* Et *in* Pſ*almis:* Peccauimus *cum patribus noſtris,iniuſte egimus, iniquitatem fecimus.* Eſa. 1. Pſal. 105.

11 Παροίμιον, *eſt cum ab eiſdem literis diuerſa uerba ſumuntur:ut,*

O' *Tite tute* T*ati tibi tanta tyranne tuliſti.* Ennius.

Q*uæ nimirũ figura, quia ad poſitionẽ literarũ pertinet, melius in ea lingua,qua ſcripta eſt,editáq; requiretur.* Ha*bemus tamẽ & in noſtra tranſlatione unde demus exemplum.dictum eſt etenim in* Pſ*almo:*Benedix*imus uobis de domo domini, deus dominus & inluxit nobis.* Et *in alio:* I*ra illius ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ,& obturantis aures ſuas.* Pſal. 117. Pſal. 57.

12 Ὁμοιοτέλευτον,*ſimulis terminatio dicitur,figura quoties media & poſtrema uerſus ſiue ſententiæ ſimuli ſyllaba finiuntur:ut,*

E*os reduci quàm relinqui,reuehi quàm deſeri malui.* Ennius teſte Diomede.

Simile *eſt in* E*ccleſiaſte :* M*elius eſt uidere quod cupias, quàm deſiderare quod neſcias.*E*t iterum:*M*elius eſt à ſapiente corripi,quàm ſtultorũ adulatiõe decipi.* Hac *figura* Poëtæ *&* Oratores *ſæpe utuntur :* Poëtæ *hoc modo:* Eccle. 6. Eccle. 7.

Peruia

Peruia diuiſi patuerunt cærula ponti.

Oratores uero ita: Beatus Iob *deo ſoli agnitus in tranquillitate, ad maiorem notitiã perducendus, tactus eſt uerbere, ut odorem ſuarum uirium tantò latius ſpargeret, quantò maiore aromatũ incenſione flagraret.* Quo *ſchemate ipſe qui hæc dixit, ſæpiſsime uſus fuiße reperitur.*

* Et *huiuſmodi orationes eße reor, quas* Hieronymus *cachinnas rhetorum declamationes appellat.*

13 Ὁμοιόπτωτον, *cum in ſimules ſonos exeunt dicta plurima: ut,*

Ennius. *Mœrentes, flentes, lacrymantes, commiſerantes.*

Pſal. 97. Ezech. 1. *Tale eſt etiã illud: Cantate, exultate, & pſallite.* Et Ezechiel: *Quòd ſi genuerit filiũ latronẽ, effundẽtem ſanguinem, & paulò pòſt in montibus comedentem, & uxorem proximi ſui polluentẽ, egenũ & pauperem cõtriſtantem, rapientem rapinas, pignus non reddentem, & ad idola leuantem oculos ſuos, abominationem faciẽtem, ad uſurã dantem, & amplius accipientem, nunquid uita uiuet?*

14 Πολύπτωτον, *eſt cum diuerſis caſibus uariatur oratio: ut,*

Verg. 4. Aene. *Littora littoribus contraria, fluctibus undas*
Imprecor, arma armis, pugnent ipſiq; nepotes.

Rom. 11. Vt *Apoſtolus:* Quoniã *ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia: ipſi honor, & gloria, in ſecula ſeculorũ.* Et

Pſal. 17. *in* Pſalmo: Niue *dealbabuntur in* Selmõ, *mons dei, mons coagulatus, mõs pinguis, ut qd ſuſpicamini mõtes coagulatos?* Mons *in quo beneplacitum eſt deo habitare in eo.*

15 Εἱρμός, *conuenientia dicitur, quando ſeries orationis tenorem ſuum uſq; ad ultimum ſeruat, nulla uidelicet*

alia

alia uel cauſa, uel perſona mutata: ut,
Principio cœlum ac terram, campoſq́; liquentes, Verg. 7. Aene.
Lucentemq́; globum Lunæ, Titaniaq́; aſtra
Spiritus intus alit.

Simile eſt illud, ut in Pſalmo: Deus in nomine tuo ſaluum me fac. & c. uſq; dum ait: Non propoſuerunt deum ante cõſpectum ſuum. Orat enim propheta, ut auxilio domini ſaluatoris ab hoſtium inſectatione liberetur. Pſal. 53.

16 πολυσύνδετον*, eſt oratio multis nexa coniunctionibus: ut, –Athamaſq́;, Thoaſq́;, Pelideſq́; Neoptolemus, primuſq́; Machaon. Simile eſt illud in Pſalmo: Dominus conſeruet eum, & uiuificet eum, & beatum faciat eum, & emundet in terra animam eius, & non tradat eum in manus inimicorum eius.* Pſal. 40.

17 Διάλυτον*, uel* ἀσύνδετον*, eſt figura ſuperiori contraria, carens coniunctionibus: ut, –Ite, Ferte citi flammas, date tela, impellite remos. Tale eſt illud in Pſalmo: Iubilate deo omnis terra, Pſalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius, dicite deo, quàm terribilia ſunt opera tua domine.* Verg. 4. Aene. Pſal. 65.

DE TROPIS.

TROPVS *eſt dictio tranſlata à propria ſignificatione ad non propriam ſimilitudinem, ornatus, neceſsitatis'ue cauſa. Sunt autem* τρόποι*, qui Latine modi, uel mores interpretari poſſunt, numero tredecim:* Μεταφορά, Κατάχρησις, Μετάληψις, Μετωνυμία, Ἀντονομασία, Ἐπίθετον, Συνεκδοχή, Ὀνοματοποιΐα, περίφρασις, Ὑπέρβατον, Ὑπερβολή, Ἀλληγορία, Ὁμοίωσις.

Μετα

1 *Μεταφορὰ, eſt rerum uerborumq́; translatio.* Hæc *fit modis quatuor: ab animali ad animale, ab inanimali ad inanimale, ab animali ad inanimale, ab inanimali ad animale. Ergo ab animali ad animale fit ſic: ut,*

Typhin aurigam celeres fecêre carinæ.

Nam & auriga, & gubernator animam habent.

Pſal. 2. *Simile eſt in ſacra ſcriptura illud: Quare fremuerunt gentes? Et: Dominus qui eripuit me de ore leonis, & de*
Pſal. 138. *manu urſi. Et: Si ſumpſero pēnas meas ante lucem. Nam & homines, & beſtiæ, & uolucres animam habent.*

Ab inanimali ad inanimale: ut,

–Pelagus tenuêre rates, nec iam amplius ulla.

nam & Pelagus & rates animam non habent.

Zach. 11. *Simile eſt illud in ſacra ſcriptura: Aperi Libane por-*
Pſal. 8. *tas tuas. Et: Qui perambulat ſemitas maris. Trāslatio eſt enim à ciuitate ad montem: & à terra ad mare, quorum nullum animam habet. Ab animali ad inanimale: ut,*

Atlantis cinctum aſsidue cum nubibus atris,
Piniferumq́; caput uento quaſſatur & imbri,
Nix humeros infuſa tegit, tum flumina mento
Præcipitant ſenis, & glacie riget horrida barba.

Nam ut hæc animalis ſunt, ita mons animam non habet, cui membra hominis adſcribuntur.

Amos. 1. *Huic ſimile eſt illud: Exiccatus eſt uertex Carmeli: homines enim, non montes uerticem habent. Ab inanimali ad animale: ut,*

Aut ſi fama mouet, ſi tantum pectore robur
Concipis.

Nam ut robur animam non habet, ita Turnus cui hæc

dicun

dicuntur, animam habet. Huic ſimile eſt illud: Auferam à uobis cor lapideum. non enim lapis, ſed populus animam habet. Ezech. 11.

Μεταφορὰ *autem, aut partis unius eſt, ut* Fluctuare *ſegetes. non poteſt enim dici, ſegetare fluctus: aut* ἀντιστροφὴ *eſt, id eſt reciproca: ut, remigium alarum:* Nam *& alæ auium, & alarũ remigia dicũtur.* Hic *tropus & ad deum fit multifarie: à uolucribus: ut, Sub umbra alarum tuarũ protege me.* A' *feris: ut,* Dominus de Sion *rugiet.* A' *mem= bris humanis: ut, Quis menſus eſt pugillo aquas, & cœ= los palmo ponderauit? Ab homine interiore: ut,* Inueni Dauid *filium Ieſſe, uirum ſecũdum cor meum.* A' *motibus mentis humanæ: ut,* Tunc *loquetur ad eos in ira ſua.* Et, Pœnitet *me hominem feciſſe.* Et, Zelatus *ſum* Sion *zelo magno: & innumera huiuſmodi.* A' *rebus inſenſibilibus: ut,* Ecce *ego ſtridebo ſuper uos, ſicut ſtridet plauſtrũ onu ſtum fœno.* Qui *uidelicet tropus & in cõmuni locutione uſitatiſsimus eſt, ut cum dicimus, fluctuare ſegetes, gem= mare uites, floridam iuuentutem, & lacteam caniciem.*

Quas græci ἀνακόλυθας uocant.

Pſal. 16. Iohel. 3. Eſa. 40. Pſal. 2. Gen. 6. Zach. 8. Amos 2.

Κατάχρησις, *eſt uſurpatio ſiue abuſio nominis alieni aut uerbi, ad ſignificandã rem quæ propria appellatione defecit: & eo à metaphora differt, quòd illa uocabulum habenti largitur: hæc quia non habet primum, alieno utitur. ut parricidam dicimus, qui occiderit fratrem: & piſcinam, quæ piſces non habet.* Hæc *enim niſi extrinſe= cus ſumerent ſuum uocabulum, non haberent.* Huic *ſimile & illud:* Pones *uectes in quatuor angulis menſæ per ſin= gulos pedes: &, ſextum ſagum in fronte tecti duplicis: & ibi, confringit cornua arcuum.* Et, Labiũ *illius erat quaſi*

2. Par. 4.

labium calicis, & repandi lilij. pedes quippe, & frons, & cornu, & labium, hominum tantum ſunt, & animantium, non etiam rerum inſenſibilium: quæ nomina ſi ſcriptura prælatis rebus non impoſuiſſet, quod proprium his diceret non haberet. Ad hunc tropum pertinet quod ſcri-
Ioan. 5. *ptum eſt, Eſt autem* Hieroſolymis Probatica *piſcina. à piſcibus enim nomen accepit aqua, quæ nequaquam propter piſces, ſed ad lauandas, ut ferunt, hoſtias collecta eſt, unde* Probaticæ *cognomen ſortita eſt.*

3 Μετάληψις, *eſt dictio gradatim pergens ad id quod oſtendit, & ab eo quod præcedit, id quod ſequitur inſinuans: ut,*

Verg. 1. Aen. *—Speluncis abdidit atris.* Et,

Verg. Buc. *Poſt aliquot mea regna uidens mirabor ariſtas.* Et,

Inq; manus chartæ nodoſáq; uenit arundo. N*am per manum uerba, per arundinẽ literæ ſignificatæ ſunt.* T*ale eſt illud:* Labores *manuum tuarum manducabis: labores enim poſuit pro his quæ laborando adquiruntur bo-*
Pſal. 103. *nis.* N*ec non & illud:* Draco *iſte quem formaſti, ad inludendum ei: per draconem diabolus, per diabolum bonus angelus intelligendus eſt, qualis à deo formatus eſt.*

4 Μετωνυμία, *eſt quædam ueluti tranſnominatio, ab alia ſignificatione ad aliam proximitatem tranſlata. Huius multæ ſunt ſpecies:* Per *id quod continet, id quod continetur: per id quod continetur, id quod continet:* Per *inuentorem, id quod inuentum eſt: per inuentum, inuentorem: per efficientem, id quod efficitur: per id quod efficitur, efficientem. Aut enim per id quod continet, id quod continetur oſtendit: ut,* Nunc *pateras libate* Ioui. Et,

Theatra

Theatra plaudunt, prata mugiũt: dum illic homines plaudunt, hic boues mugiunt. Aut contrà, per id quod continetur, id quod continet: ut,

Crateras læti ſtatuunt, & uina coronant. Et, Verg.2.Aen.

—Iam proximus ardet Vcalegon. Dum non ille ſed domus eius arderet. Aut per inuentorem id quod inuentum eſt: ut, Sine Cerere & Libero friget Venus. Et,

Commixtam Vulcanus mittit ad aſtra fauillam. Vult enim per Cererem, frumenti inuentricem, intelligere panẽ: per Liberum, inuentorem uitis, uinum: per Venerem, libidinem: per Vulcanum, ignem. Aut contrà, per inuentum inuentorem demonſtrat: Vt, Vinum precamur, pro Libero, qui uinum apud Græcos inuenit. Item per efficientem id quod efficitur: ſicut pigrum frigus, quòd pigros homines faciat. Et timor pallidus, eò quòd pallidos homines reddat. Aut contrà per id quod efficitur efficiens: ut, Plautus.

Iungit equos auri genitor, ſpumantiaq; addit
Fræna feris.

Spumantia fræna dixit, cum utiq; non ipſa faciãt ſpumas, ſed equus qui ea gerit ſpumis conſpergat infuſis. His ſimilia ſunt illa de ſacra ſcriptura, per id quod continet, id quod continetur oſtendit: ut, Effundens hydriam in canalibus: Et contrà: ut, Accipe literas tuas: Neq; enim hydria effundebatur, ſed quod in ea continebatur: nec literæ in manus, ſed charta quæ literas continet adſumitur. Et iterum: Et dimittite eam, & uadat, & aſpicietis. nõ enim arca, ſed plauſtrum qui continebatur, uel boues qui ducebant plauſtrum, ire poterant. Hæc & per efficientem, id quod fit, & ecõtra per hoc quod fit, efficientem deſignat. Gen.24.

5 Ἀντονομασία, eſt ſignificatio uice nominis poſita, & acci dentibus uidelicet, propriam ſignificat perſonam, quæ tribus fit modis: Ab animo, à corpore, extrinſecus. Ab animo: ut, Magnanimusq; Anchiſiades. A' corpore: ut, –Ipſe arduus, altaq; pulſat Sydera. Extrinſecus: ut, Infelix puer, atque impar congreſſus Achilli. (Verg. 2. Aen.)

(Eſa. 51.) His ſimile eſt illud, Ab animo: ut, Nunquid non tu percußiſti ſuperbũ? A' corpore: ut, Vir ſpurius altitudinis ſex cubitorũ, & palmo. (1. Reg. 17.) Ab elatione enim animi diabolus hic intelligitur ſuperbus. A' quantitate corporis Goliat gigas ſignificatur. Extrinſecus quæ ſumuntur, in plures ſpecies diuiduntur: Deſcendunt enim à genere: ut, Nunquid omnibus uobis dabit filius Iſai agrum? A' loco: ut, Autorem ſeditionis ſectæ Nazaræorum. (Matth. 26.) Ab actu: Qui autem tradidit eum, dedit eis ſignum dicens. (Ioan. 19.) Ab euentu: ut, Diſcipulus ille quem diligebat Ieſus: Per hunc tropum aliquoties & Dominus ipſe demonſtratur. (Matth. 21.) A' genere: ut, Os anna filio Dauid. A' loco: ut, Qui ſedes ſuper Cherubin, appare. Ab actu: ut, Peccaui, quid faciam tibi ò cuſtos hominum?

6 Ἐπίθετον, eſt propoſita dictio proprio nomini: Nam Antonomaſia uicem nominis ſuſtinet: Epitheton nunquã eſt ſine nomine: ut, Dira Celæno. Et, Diua Camilla: Et, Alma Ceres. Et, Obſcœniq; canes, importunæq; uolucres. Tale eſt in ſacra ſcriptura: ut, Dilectus deo & hominibus Moyſes: Et, Miſericors & miſerator dominus: Et, Iuſtũ Loth oppreſſum. Fit etiam Epitheton modis tribus, Ab animo, A' corpore, Extrinſecus: His duobus tropis aut uituperamus aliquem, uel oſtendimus, uel ornamus.

7 Συνεκδοχή, eſt ſignificatio pleni intellectus capax, cum plus

plus minuſue pronunciat. Aut enim à parte totum oſten=
dit: ut,
Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum. Aut con=
trà: ut, –Et ingens à uertice pontus In puppim ferit, ex=
cutitur pronusq; magiſter: Et, *Gramineas, alij fontemq;*
ignemq; ferebant. Similiter in ſacra ſcriptura aut totum
à parte oſtenditur: ut, In LXXII. *animabus ingreſſus*
eſt Iacob Aegyptum. *Cum non ſolæ animæ, ſed cum cor=*
poribus ſuis ingreſſæ ſint. Aut contrà: ut, Tulerunt domi=
num meum: *Dominum dixit, cum domini corpus quære=*
ret. Aut enim totum à parte oſtendit: ut, Verbum caro fa= Ioan.1.
ctum eſt: Et, Eramus uero in naue uniuerſæ animæ, ducen=
tæ ſeptuaginta ſex. *Aut contrà: ut ibi,* Ergo propter pa=
raſceuen Iudæorum, quia iuxtà erat monumentum ubi po
ſuerunt Ieſum.

Ονοματοποιΐα, *eſt nomen de ſono factum: ut,* Tinnitus æ= 8
ris, clangor tubarum, hinnitus equorum, mugitus boum,
balatus ouium, latratus canum, rugitus leonum, ſtridor
ualuarum. *Inueniuntur hæ & in ſacra ſcriptura: ut,* Cym
balum tinniens: Et, Quaſi tuba exalta uocem tuam: Et, Eſa.56.
Canite tuba: Et, Nunquid circundabis collum equi hinni= Eſa.56.
tum? Et, Rugitus leonis: Et, Vox leænæ: Et, Canes muti
non ualentes latrare. *Ad hunc tropum pertinere quidam*
exiſtimant ſibilos ſerpentium, porcorum ſtridores, cæte=
rorumq; uocem confuſam animantiũ, quæ & ipſa in ſcri=
pturis ſanctis ſæpius reperiuntur.

περίφρασις, *eſt circunlocutio, quæ fit aut ornandæ rei* 9
cauſa quæ pulchra eſt, aut uitandæ quæ turpis eſt: ut,
Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras

Tithoni croceum linquens aurora cubile. Et,
–Nimio ne luxu obtuſior uſus
Sit genitali aruo ſulcos oblimet inertes.

Similiter & in ſacra ſcriptura ueritatẽ ſplendide pro-
2.Cor.5. *ducit:ut eſt,Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra hu ius habitationis diſſoluatur, quòd ædificationem habemus ex* Deo,*domum non manufactam,æternam in cœlis.* Fœ-
Rom.1. *ditatem euitans : ut,* N*am fœminæ eorum immutauerunt naturalem uſum,in eum uſum qui eſt contra naturam.*

10 Ὑπέρβατον, *eſt tranſcenſio quædam, uerborum ordinem turbans. huius ſpecies ſunt quinque:* Ὑστερολογία, Ἀναστροφή, παρένθεσις, Τμῆσις, Σύγχυσις.

1 Ὑστερολογία, *uel,* Ὕστερον πρότερον, *eſt ſententia cum ordo uerbis mutatur:ut,*
Verg.1.Aen. *–Torrere parant flammis,& frangere ſaxo.* Et,
*Poſtquàm altos tetigit fluctus,& ad æquora uenit.*Prius *enim franguntur fruges,& poſtea coquuntur: & antè ad*
Pſal.23. *æquora uenit,& ſic tetigit fluctus.* T*ale eſt & illud :* Hic *accipiet benedictionem à domino, & miſericordiã à* Deo *ſalutari ſuo. prius enim dominus miſerando iuſtificat impium,& ſic benedicendo coronat iuſtum.*

2 Ἀναστροφὴ, *eſt uerborum tantum ordo præpoſterus : ut,*
Verg.1.Aen. I*taliam contra:pro cõtra* I*taliam.* E*t* L*ittora circum:pro circum littora.* T*ale eſt illud:* Q*uamobrem ego deprecabor dominum:pro ob quam rem.*

3 παρένθεσις, *eſt interpoſita ratiocinatio diuiſæ ſententiæ : ut,*
Aeneas(neque enim patrius conſiſtere mentem
Paſſus amor)rapidum ad naues præmittit Achatem.

T*ale*

Tale eſt & illud Apoſtoli: Qui enim operatus eſt Pe= Gala.2.
tro in Apoſtolatum circunciſionis, operatus eſt & mihi
inter gentes.Et cum cognouiſſent gratiam quæ mihi data
eſt,Iacobus & Cephas & Ioannes dextras dederunt mi=
hi & Barnabæ ſocietatis.

Τμῆσις, eſt ſimplicis uerbi ſectio, aut unius compoſiti, 4
una dictione uel pluribus interiectis:ut,
Talis Hyperboreo ſeptem ſubiecta trioni. Verg.1.Aen.
Et multum nebulæ circũ dea fudit amictu. Pro circum=
fudit. Hæc ſpecies licet in ſacra ſcriptura facile non in=
ueniatur, tamen habetur in Chriſtiano poëta, ut eſt,
Hiero quem genuit ſolymis Dauidica proles: hoc eſt,Hie=
ruſalem.

Σύγχυσις, eſt hyperbaton ex omni parte confuſum: ut, 5
Treis Notus abreptas in ſaxa latentia torquet, Verg.1.Aen.
Saxa uocãt Itali medijs quæ in fluctibus aras.Eſt enim hic
ordo: treis abreptas naues Notus in ſaxa torquet, quæ ſa
xa in medijs fluctibus latentia Itali aras uocant. Simile eſt
illud in ſacra ſcriptura: Si dormiatis inter medios cleros
pennæ columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi eius in
ſpecie auri. Prius enim hic,ut Auguſtinus ait, quærendus
eſt ordo uerborum, quomodo finiatur ſententia, quæ
utique pendet,& dicitur, Si dormiatis, deinde incertum
eſt, utrum hæ pennæ, an, ò uos pennæ, & ad ipſas pen=
nas loqui uideatur. Vtrum ergo uerbis quæ præceſſe=
runt finitur iſta ſententia, ut ſit ordo, Dominus dabit
uerbum euangelizantibus uirtute multa, ſi dormiatis in=
ter medios cleros ò uos pennæ columbæ deargentatæ: An
his quæ ſequuntur, ut ordo ſit, Si dormiatis inter medios

cleros, pennæ columbæ deargẽtatæ niue dealbabuntur in Selmon:id eſt,ipſæ pennæ dealbabũtur, ſi dormiatis inter medios cleros:ut illos hoc dicere intelligatur, qui ſpeciei domos tanquã ſpolia diuiduntur:id eſt, Si dormiatis inter medios cleros,ò uos qui diuidimini ſpeciei domus per manifeſtationem ſpiritus ad utilitatem, ut alij quidem detur per ſpiritum ſapientia, alij ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum, alij fides, alij genera linguarum, in eodem ſpiritu, &c. Si ergo dormiatis uos inter medios cleros, tunc pennæ columbæ deargentatæ niue dealbabuntur in Selmon. poteſt & ſic intelligi:Si uos pennæ colũbæ dormiatis inter medios cleros, niue dealbabuntur in Selmon: ut ſubintelligatur homines, qui per gratiam remiſsionem accipiunt peccatorũ. Vnde etiam de ipſa eccleſia in Cantico Canticorũ:Quæ eſt iſta, quæ aſcẽdit dealbata? Pro-

Eſa. 1. *miſsio quippe dei tenetur per prophetam dicentem: Si fuerint peccata ueſtra tanquam fœnicium, ſicut niuem dealbabo:Poteſt & ſic intelligi,ut in eo quod dictum eſt:pennæ columbæ deargẽtatæ,ſubaudiatur eritis:ut iſte ſit ſenſus: Vos qui tanquam ſpolia ſpeciei domus diuidimini, ſi dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ eritis: id eſt, in altiora eleuabimini, ò pagani tunc eccleſiæ cohærentes. Nullam quippe aliam melius intelli-*

Cant. 6. *gi puto columbam deargentatã, quàm de qua dictum eſt: Vna eſt colũba mea:Deargentata eſt autẽ,quia diuinis eloquijs erudita. Eloquia nanque domini, alio loco, eloquia caſta dicuntur, Argentum igne examinatũ, terra purgatum ſeptuplum. Magnum itaq; eſt bonum, dormire inter medios cleros, quos nonnulli duo teſtamenta eſſe uoluerunt,*

runt, ut dormire ſit inter duos medios cleros, in eorum teſtamentorum autoritate requieſcere, ut quando aliquis ex his profertur, & probatur, omnis intentio pacifica quiete finiatur.

Ὑπερβολή, *eſt dictio fidem excedens, augendi minuendi'ue cauſa. Augendi: ut, niue candidior: Minuendi: ut, tardior teſtudine. Tale eſt & illud, Aquilis cœli uelociores, leonibus fortiores. Minuendi: ut, Terrebit te ſonitus folij uolantis. Et, Nigrata ſuper carbonem facies eorum.* 11 Leuit. 26. Tren. 4.

Ἀλληγορία, *eſt tropus quo aliud ſignificatur quàm dicitur: ut,* 12

Et iam tempus equûm fumantia ſoluere colla. hoc eſt carmen finiri. Huic ſimile eſt illud: Leuate oculos ueſtros, & uidete regiones, quia albæ ſunt iam ad meſſem: Hoc eſt, intelligite, quia populi ſunt iam parati ad credendũ. Huius ſpecies multæ ſunt, ex quibus eminent, 2. Georg. Ioann. 4.

Εἰρωνεία, Ἀντίφρασις, Αἴνιγμα, Χαριεντισμὸς, παροιμία, Σαρκασμὸς, ἀστεισμός.

Εἰρωνεία, *eſt tropus per contrarium quod conatur oſtendens: ut,* 1

Egregiam uerò laudem, & ſpolia ampla refertis Tuq; puerq; tuus, magnum & memorabile nomen, Vna dolo diuûm ſi fœmina uicta duorũ eſt. Hanc niſi grauitas pronunciationis adiuuerit, confiteri uidebitur quod negare contendit. Huic ſimile eſt illud: Clamate uoce maiore, deus eſt enim Baal, & forſitan loquitur, aut in diuerſorio eſt, aut in itinere, aut dormit, ut excitetur. 3. Reg. 18.

Ἀντίφρασις, *eſt unius uerbi ironia: ut, bellum, hoc eſt, minime bellum. Lucus, quòd minime luceat: Parcæ, quòd* 2

minime parcant. Itē *in ſacra ſcriptura:ut,* Amice ad quid
Matth. 26. *ueniſti?* Inter Ironiā & Antiphraſin *hoc diſtat,quòd* Iro
nia pronūciatione ſola indicat quod intelligi uult: Anti=
*phraſis uero , non uoce pronunciantis ſignificat contra=
rium,ſed ſuis tamen uerbis,quorum origo contraria.*

3 Αἴνιγμα, *eſt obſcura ſententia per occultam ſimilitudi=
nem rerum:ut,*
M*ater me genuit,eadem mox gignitur ex me.Cum ſigni=
ficat aquā in glaciem cōuerti , & ex eadem rurſus efflue=
re.* Tale *eſt illud in ſacra ſcriptura : ut ,* Pennæ columbæ
*deargentatæ,& poſteriora dorſi eius in ſpecie auri. Cum
ſignificet eloquia ſcripturæ ſpiritualis diuino lumine ple
na,ſenſum uero eius interiorem maiori cœleſtis ſapientiæ
gratia refulgentem , uel certe uitam ſanctæ eccleſiæ præ=
ſentem,uirtutem pennis gaudentem, futuram autem, quæ
in cœlis eſt,æterna cum domino claritate futuram.*

4 Χαριεντισμὸς , *eſt tropus , quo dura dictu gratius pro=
feruntur. ut cum interrogantibus nobis, num nos quæſie=
rit aliquis,*R*eſponderetur,* Bona fortuna: Exinde *intelli=*
Gen. 29. *gitur,neminem nos quæſiſſe.* Simile *eſt illud:* Non'ne pro
Rachel *ſeruiui tibi,quare impoſuiſti mihi?* Vno *enim uer
bo iniuriam quam patiebatur grauiſſimam temperantius
loquens ſignificauit.*

5 Παροιμία,*eſt accommodatum rebus,temporibusq́; pro=
uerbium:ut,* Aduerſus *ſtimulū calces:* Et, Lupus *eſt in fa=*
2.Pet.2. *bula.*Huic *ſimile eſt illud:*Canis *reuerſus ad uomitū ſuum.*
1.Reg.10. Et, Non & *Saul inter prophetas ?* Quorum *unum cum
quemlibet poſt actam pœnitentiam ad uitia relabi:altero
tunc utimur, cum indoctum quemq; officium docendi ad=
ſumere*

ſumere, uel aliud quid artis, quam non didicit, ſibimet uſurpare uiderimus. Hic tropus adeo late patet, ut liber Salomonis, quem nos ſecundum Hebræos Parabolas dicimus, apud Græcos ex eo nomen Paroœmiarũ, hoc eſt, Prouerbiorum acceperit.

Σαρκασμὸς, eſt plena odio, hoſtiliſq; irriſio: ut, 6 Verg. 12.
En agros, & quam bello Troiane petiſti
Heſperiam metire iacens, hæc præmia, qui me.
Et in ſacra autoritate: Alios ſaluos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere: Si rex Iſraël eſt, deſcendat nunc de cruce, & credimus ei. Matth. 27.

Ἀστεϊσμὸς, eſt tropus multiplex, numeroſæq; uirtutis: 7 Nam Ἀστεϊσμὸς putatur, quicquid dictum ſimplicitate ruſtica caret, & faceta urbanitate expolitum eſt: ut illud, Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui, Atque idem iungat uulpes, & mulgeat hircos. Tale eſt & illud: Vtinam abſcindatur qui uos conturbant. Notandum ſanè, quòd allegoria aliquando factis, aliquando uerbis tantummodo fit: factis quidem, ut ſcriptum eſt: Quoniam Abraam duos filios habuit, unum de ancilla, & unum de libera, quæ ſunt duo teſtamenta, ut Apoſtolus exponit. Verbis autem ſolummodo: ut, Egredietur uirga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet: Quo ſignificatur, de ſtirpe Dauid per uirginem Mariam, dominum ſaluatorem fuiſſe naſciturum. Aliquando factis ſimul & uerbis una eademque res allegorice ſignificatur. factis quidem: ut, Vendiderunt Ioſeph Hiſmaëlitis x x x. argenteis. Verbis: ut, Appenderunt mercedem meam x x x. argẽteis. Item factis: ut, Stat autem Dauid rufus, & pulcher aſpectu, & unxit eum Samuel in medio fratrum

Verg. in Buc. Gala. 5. Gala. 4. Eſa. 11. Gen. 37. Zach. 11. 1. Reg. 16.

Can.4. *ſuorum.* Verbis: *ut, Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex milibus: quod utrunque myſtice ſignificat mediatorem dei & hominum, decorum quidem ſapientia*
Pſal.44. *& uirtute, ſed ſui fuiſſe ſanguinis effuſione roſeum,* Eundemq; *unctum à deo patre oleo lætitiæ, præ conſortibus ſuis.* Item *allegoria uerbi ſiue operis, aliquando hiſtoricam rem, aliquando typicam, aliquando tropologicam, id eſt, moralem, rationalem, aliquando anagogen, hoc eſt, ſenſum ad ſuperiora ducentem, figurate denunciat.* Per *hiſtoriam nanq; hiſtoria figuratur, cum factura primorum ſex ſiue ſeptem dierum, totidem computatur ætatibus.*
Gen.43. *Per uerbum,* Dum *hoc quod dicit* Iacob *patriarcha: Catulus leonis* Iuda, *ad prædam fili mi aſcendiſti, & cætera, de regno ac uictorijs* Dauid *intelliguntur. Per uerbum, ſpiritualis de* Chriſto, *ſiue eccleſia ſenſus, cum idem ſermo patriarchæ de dominica paßione, ac reſurrectione fideliter accipitur.* Item *allegoria facta, tropologicam, hoc*
Gen.94. *eſt, moralem perfectionem deſignat. ut,* T*unica talaris & polymita, quam* Iacob *patriarcha filio ſuo* Ioſeph *fecit, uariarum uirtutum gratiam, qua nos deus pater uſque ad terminũ uitæ noſtræ ſemper indui præcipit & donat, inſinuat. Allegoria uerbi eandem morum perfectionem ſignificat: ut,* S*int lumbi ueſtri præcincti, & lucernæ ardẽtes in manibus ueſtris. Allegoria facti, anagogicum, hoc eſt, ad ſuperiora ducentem ſenſum exprimit: ut, Septimus ab* A*dam* Enoch *trãslatus eſt de mundo,* S*abbatum futuræ beatitudinis, quæ poſt opera bona ſeculi huius, quæ ſex ætatibus peragitur, electis in finẽ ſeruatur, figurate præſignat.*
Matth.24. *Allegoria uerbi, eadẽ uitæ cœleſtis gaudiũ demõſtrat: ut,*

V*bicunq;*

*Vbicunq; fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ.
Quia ubi mediator dei & hominũ eſt corpore, ibi nimirũ
& nunc ſubleuatæ ad cœlos animæ, & celebrata gloria
reſurrectionis, colligentur corpora iuſtorũ.* Nonnunquam
*in una eademq́; re uel uerbo, hiſtoria ſimul et myſticus de
Chriſto uel eccleſia ſenſus, & tropologia, & anagoge,
figuraliter intimatur: ut,* Templũ *domini: Iuxta hiſtoriã,*
Domus *quam ædificauit* Solomon: *Iuxta allegoriam,* Cor Ioan. 2.
pus dominicum, de quo ait: Soluite *templũ hoc, & in tri=
bus diebus excitabo illud. Siue eccleſia eius cui dicitur:* Tẽ
plum enim dei ſanctum eſt, quod eſtis uos. Per *tropologiã,
quiſq; fidelium, quibus dicitur: An neſcitis, quia corpora* 1. Cor. 3.
ueſtra templum ſunt ſpiritus ſancti, qui in uobis eſt? Per
*anagogen, ſuperni gaudij manſiones, cui adſpirabat qui
ait:* Beati *qui habitant in domo tua, in ſeculum ſeculi lau=* Pſal. 83.
dabunt te. Simili *modo quod dicitur,* Lauda Hieruſalẽ *do* Pſal. 147.
minum, lauda deum tuum Sion: Quoniam *confortauit ſe=
ras portarũ tuarum, benedixit filios tuos in te:* De *ciuibus
terrenæ* Hieruſalem, *de eccleſia* Chriſti, *de anima quoq;
electa, de patria cœleſti iuxta hiſtoriam, iuxta allegoriam,
iuxta tropologiam, iuxta anagogen, recte poteſt accipi.
Iuxta allegoriã, de eccleſia diximus, ſequentes exemplum
doctiſſimi tractatoris Gregorij, qui in libris* Moralibus
ea quæ de Chriſto *ſiue eccleſia per figurã dicta, ſiue facta
interpretabatur, allegoriam proprie nuncupare ſolebat.*

Ὁμοίωσις, *eſt minus notæ rei, per ſimilitudinem eius, quæ* 13
magis nota eſt, demonſtratio : huius ſpecies ſunt tres, Εἴ=
κων, παραβολή, παράδειγμα.

Εἴκων, *eſt perſonarum inter ſe uel eorum quæ perſo=* 14
nis

nis accidunt,comparatio:ut,Os humeroſq; deo ſimilis. Si=
Ioan.1. *mile eſt illud in ſacra ſcriptura:ut,* Vidimus *gloriam eius,*
Matth.22. *gloriam quaſi unigeniti à patre.* Et, Neq; *nubent,neque*
ducent uxores, neque enim ultrà mori poterunt, æquales
enim angelis erunt.

2 παραβολή, *eſt rerum genere diſsimilium comparatio: ut,*
Qualis mugitus, fugit cum ſaucius aram
Taurus, & incertam excuſsit ceruice ſecurim.

Matth.13. *Simile eſt & illud: Simile eſt regnum cœlorum grano ſina*
Ioan.3. *pis.* Et, *Sicut* Moyſes *exaltauit ſerpentem in deſerto, ita*
exaltari oportet filium hominis.

3 παράδειγμα, *eſt præpoſitio, ſiue enarratio exempli hor*
*tantis aut deterrentis:*Hortantis:*ut,*
Antenor potuit medijs elapſus Achiuis,
Illyricos penetrare ſinus,atque intima tutus.
Deterrentis:*ut,*
At non ſic Phrygius penetrat Lacedæmona *paſtor*
Ledæamq; Helenam Troianas *uexit ad urbes.*

Iaco.5. *Simile eſt & illud:Exhortantis:ut,Helias homo erat ſi=*
milis nobis,paſsibilis,& orationem orauit ut non plueret
ſuper terram,& non pluit annis tribus, & menſibus ſex.
Matth.6. *Et,Reſpicite uolatilia cœli, quoniam non ſerunt,neq; me*
tunt,neq; congregant in horrea, & pater ueſter cœleſtis
Matth.24. *paſcit illa.Deterrentis : ut,In illa hora qui fuerit in tecto,*
Luc.17. *& uaſa eius in domo,non deſcendet tollere illa : & qui in*
agro, ſimiliter non redeat retro. Memores *eſtote uxoris*
Loth.

FINIS.

PETRVS MO-
SELLANVS CANDIDO
lectori ſalutem.

OMNEIS *Latini ſermonis delicias, in figuris & tropis potiſsimum ſitas eſſe, nemo eſt uel mediocriter eruditorum qui neſciat, ſtudioſe lector. Etenim ut pictura non ſimplex, ſed quæ uarijs diſtinguitur coloribus, ſpectantium oculos maxime paſcit, & pratum omnigenis uariegatum floribus inambulantibus arridet: ita oratio non undique ſui ſimilis, uerum ſuis interſperſa figuris, ſuis uariata tropis, auditorum aures capit, mereturq; applauſum: adeo, ut præter Græcos, qui huic negotio uolumina dederunt, & Cicero, & Quintilianus in dicendi arte principes, hac de uirtute diligentiſsime perſcribere dignum putarint. Quamobrem cum tot figurarum, tot troporum non minus ſit neceſſaria cognitio, quàm memoria difficilis, & ipſum me operæprecium facturum exiſtimaui, ſi quæ ad hanc rem pertinere uidebuntur uniuerſa, ex probatiſsimis ſcriptoribus tum Græcis tum Latinis, in breuem hanc tabellam congeſſero, certáque deſcriptione arctaro. Quam ſi in locum in quo frequenter uerſaris, ſuffigas, futurum ut cum nunquam non oculis obuerſetur, in memoriæ theſaurum citra moleſtiam reponatur. Qua in re candido ſuffragatur calculo ~~Eraſmus Roterodamus~~ noſter, omnium quos ſol hic uidit ut doctiſsimus, ita & eloquentiſsimus,*

idem

idem quod nobis conſultum uidetur, præcipiens. Porrò *ut quid ſecutus ſim, ſcias: primùm figuras* λέξεως *omnes, orationis uitia complura, tum uirtutes in quibus tropi ſunt, inſigniores exhibemus, atque omnia ea, tametſi præter aliorum conſuetudinem,* σχήματος *nomine comprehendimus.* Non *quòd ita rectius quadrare cenſeam, ſed quòd hac ratione uniuerſa facilius in ordinem, qui memoriam uel cũ primis iuuat, digerantur.* Deinde *ipſa nomina, quæ ubiq; ferme corrupta deprehenduntur, ſuæ integritati reſtituta* Græce *reddimus, ijs etiam, quæ uel* Tullius, *uel* Fabius, *uel* Diomedes Latina *fecerũt appoſitis: pariter ſingula explicantes, tum finitionibus, tum exemplis.* Poſtremò *omnibus modum adhibuimus, ne apud æquum iudicẽ, uel in congerendo* Græcorum *quorundam corioſitatem æmulari, uel omittendo quæ addidiſſe præſtaret, nonnullorum negligentiam referri merito uideri poßimus.* Reſtant *tamen aliqua, quæ nec mihi faciunt ſatis: quibus accuratius excutiendis, tempus quod huic lucubratiunculæ anguſtum deſtinaram, minime reſpondebat.* Quicquid *id eſt, quod dedimus, iuuandi ſtudio dedimus, candidißime lector: olim ubi & eruditionis & otij plus nacti fuerimus, pleniora ac inſtructiora aſpirante deo prolaturi.* Vale, *& noſtram operam boni conſule.*

DE SCHEMATIBVS ET TROPIS PEtri Moſellani tabulæ.

Σχῆμα, SCHEMA, eſt conformatio quædam uel dictionis, uel orationis, uel ſententiæ, uulgi conſuetudinem excedens.

Cuius partes tres, { FIGVRA, VITIVM, VIRTVS.

FIGVRA.

Figura, uel ſententiæ, uel orationis, uel uerborum eſt habitus præter communem conſuetudinem innouatus.

Et eſt duplex, ſcilicet { Διάνοιας, Λέξεως.

Διάνοιας, id eſt, ſenſus uel ſententiarū figura, quæ quanquam (autore Donato) ad oratores proprie pertinet, & nos quæ grammatici ſunt, conquirenda hoc labore tantùm ſtatuimus, tamen eius ſpecies adſcripſiſſemus libenter, ſi non immenſam inſtituti molem futuram hac ratione proſpeximus.

Λέξεως, Lexeos figura eſt, cum in oratione aliquid quod ad uerba attinet, innouatur præter uulgarem conſuetudinem.

Cuius genera ſunt, figura { DICTIONIS, LOCVTIONIS, CONSTRVCTIONIS.

Figura dictionis,& illius partes.

Figura dictionis in proſa βάρβαρισμός, *barbariſmus, in carmine* μεταπλασμός, *metaplaſmus dicitur. Transforma-tio quædam eſt unius dictionis.*

Cuius partes à grãmaticis recẽſentur,

- *Proſthesis,*
- *Epentheſis,*
- *Proparalepſis,*
- *Aphæreſis,*
- *Syncope,*
- *Apocope,*
- *Ectaſis,*
- *Syſtole,*
- *Diæreſis,*
- *Epiſynalœphe.*
- *Synalœphe,*
- *Ecthlipſis,*
- *Antitheſis,*
- *Metatheſis.*

πρόσθεσις, Proſtheſis, *Appoſitio ad principium ſcilicet dictionis, uel literæ, uel ſyllabæ: Literæ, ut gnatus pro natus dixit Terent. Syllabæ, ut tetuli pro tuli.*

Επένθεσις, Epentheſis, *Interpoſitio, quum inter primã & ultimam dictionis ſyllabam adijcitur litera, ut relligio pro religio apud Vergil. Syllaba: ut, Induperator pro Imperator. Iuuenalis.*

προπαράληψις, Proparalepſis, *quam præaſſumptionem dixeris, eadem* παραγωγή, *paragoge, etſi Diomedes ſeparat, cum ad finem quippiam accedit, ut dicier pro dici,*

dici, extulit Perſius.

Ἀφαίρεσις, Aphæreſis, ablatio à principio dictionis, cōtraria προσθέσει, Proſtheſi. Literæ: ut, Ruit omnia late, pro eruit. Aeneid. 2. Syllabæ: ut, Temnere pro contēnere extulit Poëta ibidem.

Συγκοπή, Syncope, Conciſio, figura planè contraria ἐπενθέσει, epentheſi, quoties è dictionis medio aliquid excinditur. ut Dixti pro dixiſti, Terent. Repoſtum pro repoſitum, & acceſtis pro acceſsiſtis, Verg.

Ἀποκοπή, Apocope, abciſio à dictionis fine uel literæ uel ſyllabæ, contraria παραγωγῇ, paragogæ. Literæ, Achilli pro Achillis dixit Maro: Syllabæ, δῶ pro δῶμα, apud Homerum Odyſ. 1.

Ἔκτασις, Ectaſis, Extenſio ſyllabæ natura cōtractæ: ut, Exercet Diana choros. Diana prima porrecta dixit, cum genuina ratione fuiſſet contrahenda.

Συστολή, Syſtole, contractio natura protenſæ, ut idolum media breui dixit Prudentius, uir uere prudens, non inſcitia Græcarum literarum, ut literatores clamitant, ſed in re ſacra hac uſus figura.

Διαίρεσις, Diæreſis, diuiſio unius ſyllabæ in duas, ut Aulai in medio, Aeneid. 3. pro aulæ. quo modo Lucretius in libris de rerum natura genitiuos ferme ſemper in prima forma extulit.

Ἐπισυναλοιφή, Epiſynalœphe, conglutinatio duarum ſyllabarum in unam, contraria διαιρέσει, diæreſi, ut, Fixerit æripedem ceruam, pro aëripedem, Verg. Georgicorū tertio.

Συναλοιφή, Synalœphe, deletio, cum uidelicet dua-

bus uocalibus concurrentibus, prior quaſi deletur: ut, Carthag' Italiam contra Tiberinaq; longe. pro Carthago Italiam. Aeneid. 1.

Ἐκθλίψις, *Ecthlipſis, eliſio quædam uocalium cum conſonantibus aſpere concurrentium: ut, Multum ille & terris fuerat iactatus & alto: Quem uerſum dum metiris, dicere oportet, Mult' ill' & terris fuerat iactatus & alto.*

Ἀντίθεσις, *Antitheſis ſiue commodiore uerbo* ἀντίστοιχον, *antiſtœchon, cum litera pro litera ponitur: Olli ſubridens hominum ſator atque deorum, pro illi, Maro ſuæ* ποιήσεως *primo.*

Μετάθεσις, *Metatheſis, tranſpoſitio quædam literarum, ut quod Tymbre dixit poëta in 10. pro Tymber. in quo* μεταπλασμῷ *metaplaſmo mirum quàm ſint audaces poëtæ Græci.*

Adijciunt quidam ex Diomede παραλλαγὴν προθέσεων, *id eſt, immutationem præpoſitionum, quæ nobis non tam* μεταπλασμὸς, *quàm* σολοικισμοῦ *ſolœciſmi ſpecies uideri ſolet. Verum hoc loco memineris lector, non ubique metaplaſmo locum eſſe, imò non idem in ioculari & paruo opere licebit, quod priſcis illis in iuſta & ſublimis argumenti poëſi condonatum eſt. Quare Horatianum illud ſemper in animo & pectore habeas, Tantum opere in magno fas eſſe obrepere ſomnum. Neque ſtatim imitandum proponas, quicquid uſquam conceſſum inueneris.*

Figura locutionis, & eius partes.

FIGVRA *locutionis, ratio eſt quædam locutionis compoſitione nouata.*

Cuius

Cuius hæ numerantur ſpecies,
- Prolepſis, Zeugma,
- Hypozeuxis, Syllepſis,
- Anadiploſis, Anaphora,
- Epanalepſis, Epizeuxis,
- Paronomaſia, Scheſis onomatō,
- Paromœon, Homœoteleuton,
- Homœoptoton, Polyptoton,
- Hyrmus, Hendiadys,
- Hypallage, Proſopopœia,
- Anthypophora, Apoſiopeſis,
- Climax, Polyſyndeton,
- Aſyndeton, Antimetabole.

πρόληψις, Prolepſis, id eſt, præſumptio rerum ſummaria, quæ deinceps particulatius enarrantur: ut, Interea reges, ingenti mole Latinus Quadrijugo inuehitur curru, bigis it Turnus in albis. Verg.

ζεῦγμα, Zeugma, cum diuerſæ clauſulæ uni uerbo tribuuntur,

Et eſt triplex,
- πρόζευγμα,
- Μεσόζευγμα,
- Ὑπόζευγμα.

πρόζευγμα, Prozeugma, præiunctio, quoties uerbum clauſulis præponitur: ut Cicero: Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.

Μεσόζευγμα, Meſozeugma, cum in clauſularum medio uerbum collocatur. Cuius ſpecioſum exemplum extat apud Maronem Aeneid. 3. Troiugena interpres diuûm qui numina Phœbi, Qui tripodas Clarij, lauros, qui ſidera ſentis: Et uolucrum linguas, & præpetis omi=

na pennæ. Hic,*ſentis,& præcedentes & ſequentes nectit clauſulas.*

Ὑπόζευγμα, Hypozeugma, *Subiunctio, cum uerbum ſubiungitur in fine:* Cicero in Catilinam: Nihil'ne te no*cturnum præſidium palatij, nihil urbis uigiliæ, nihil timor populi, nihil concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſsimus habendi ſenatus locus, nihil horum ora uultusq́; mouerunt?*

Ὑπόζευξις, Hypozeuxis,*figura ſuperiori cõtraria,cum diuerſæ clauſulæ ſingulis uerbis redduntur:ut,* Regẽ *adit, & regi memorat nomenq́; genusq́;.* Aeneid. 8.

Σύλληψις, Syllepſis, *cõglutinata conceptio, quoties diuerſi numeri clauſulæ uno clauduntur uerbo.* Verg. in 1. *–Hic illius arma,*Hic *currus fuit.*

Ἀναδίπλωσις, Anadiploſis, Reduplicatio, *cum ultima prioris uerſus dictio in ſequentis principio iteratur.* Maro in *deci. –Sequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens.*

Ἀναφορά, Anaphora, Relatio *eiuſdem uidelicet uerbi per principia plurimorum uerſuum.* Horatius *Odarũ* 2. Otium *diues rogat in patenti,*Otium *bello furioſa* Thra*ce,*Otium Medi *pharetra decori.*

Ἐπανάληψις, Epanalepſis,*autore* Donato, *nam* Diome*des reclamat, cum eadem dictio uerſum & incipit, & claudit:ut,* Multa *ſuper* Priamo *rogitans, ſuper* Hectore *multa.* Aeneid. 1.

Ἐπίζευξις, Epizeuxis, *Subiunctio eiuſdem ſcilicet uerbi ſine aliqua interſtitione, maioris uehementiæ gratia.* Qua *ratione ferme & ſuperiores fiũt replicationes.* Ver-

gilius

gilius Aeneid.9. Me me adſum qui feci.

παρονομασία, Agnominatio Latine, dicitur cum iucun=
da quædam uocum fit colluſio, ſignificatu tamen diuerſo..
Terentius in Andria: Nam inceptio eſt amentium, haud
amantium.

Σχέσις τῶν ὀνομάτων, Scheſis onomatôn, id eſt, nomi=
num habitus quidam, quoties uerborum multitudo eodem
copulandi habitu coaceruatur, ut hoc apud Poëtam: Mar
ſa manus, Peligna cohors, feſtina uirûm uis.

παρόμοιον, Paromœon, Aſsimile, quoties multa uerba
ab eodem incipientia elemento, ex ordine collocantur: ut,
O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tuliſti. Ennius citan=
te Priſciano, libro 12.

Ὁμοιοτέλευτον, Homœoteleuton, cum ſimiliter uel dictio
nes, uel ſentẽtiæ finiuntur. Ennius, ut citat Diomedes: Eos
deduci, euehi, quàm deſeri malui. Qua figura apud Græ=
cos inſignis eſt Iſocrates.

Ὁμοιόπτωτον, Homœoptoton, cum eodem caſuum teno=
re clauſula terminatur, ut eſt apud Salluſtium: Maximis
ducibus, fortibus, ſtrenuiſq; miniſtris.

πολύπτωτον, Polyptoton, multitudo caſuum uarietate
diſtincta, ut Aeneid. 4. Littora littoribus contraria, flucti
bus undas Imprecor, arma armis: pugnent ipſiq; nepotes.

Εἱρμός, Irmus, ſeries eſt orationis, eodem filo ad clau=
ſulam uſq; protenſa: ut, Principio cœlum ac terras, cam=
poſq; liquentes, Lucentemq; globum lunæ, Titaniaq; a=
ſtra, Spiritus intus alit. Aneid. 7.

Ἐνδιάδυς, Endiadys, figura cum fixum in mobile ſolui=
tur: ut, Per famam & populum: pro per famoſum popu=
lum,

lum, dixit poëta.

Ὑπαλλαγή, Hypallage, eſt quoties oratio cõuerſo rerum ordine effertur: ut, –Dare claßibus auſtros, pro dare claſſes auſtris. Verg.

Προσωποποιΐα, Proſopopœia, perſonarum fictio, nimirum cùm rebus mutis ſermo tribuitur. In qua, quanquam poëtæ multum ſibi permittunt, tamen & oratores uſurpant, ut Cicero in Catilinam patriæ ſermonem accommodat.

Ἀνθυποφορά, Anthypophora, cum tacite occurrimus quæſtioni, quam figuram & poëtæ, & oratores in uſu habẽt, quorum exempla referre nimis hic longum eſſet.

Ἀποσιώπησις, Apoſiopeſis, quam Cicero reticentiam appellat, cum per iram uel indignationem, orationis partem reticemus. Quos ego. ſed motos præſtat componere fluctus. tacet enim puniam.

Κλίμαξ, Climax, interprete Tullio, gradatio, quoties ab eo uerbo quo ſenſus ſuperior claudebatur, inferior incipit, ac deinceps hoc modo quaſi per gradus aſcendit. Cuius aptißimum exemplum extat apud Homerũ Iliad. 2. de ſceptro ab Ioue in Agamemnonem uſque deducto: ſed & Vergil. in Bucol. Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam. & alia.

Πολυσύνδετον, Polyſyndeton, ſtructura multis nexa coniunctionibus: ut, –Athamasq;, Thoasq;, Pelidesq; Neoptolemus, primusq; Machaon. Aeneid. 2.

Ἀσύνδετον, Aſyndeton, ſuperiori contraria, cum ſtructura uinculis caret: Abijt, exceßit, euaſit, erupit. Tullius in Catilinam. Ferte citi flammas, date tela, impellite remos.

mos. Aeneid. 4.

Αντιμεταβολὴ, *Antimetabole, apud quoſdam inter figuras refertur, quam Latine contramutationem uertere poſſes. ut,* Non *uiuo ut edam, ſed edo ut uiuam, inquit* Cato. *Reliquæ figuræ, quas Fabius ex multis Græcis curioſe ſatis conuertit, impræſentiarum adſcribere non eſt animus, partim quòd grammaticum artificium excedant, partim quòd inſigniores congerere tantùm noſtrum eſt inſtitutum.*

Figura conſtructionis, eiusq́ partes.

FIGVRA *conſtructionis, quæ in ſyntaxi uulgarem rationem excedit.*

Cuius ſpecies ſunt, { *Prolepſis, Zeugma, Syllepſis, Euocatio, Appoſitio.*

πρόληψις, *Prolepſis, præſumptio totius, cuius partes ad unam proprietatē poſtea referuntur: ut,* Milites *pugnāt, unus in hoſtem, alter in patriam.*

ζεῦγμα, *Zeugma, quoties una proprietas diuerſis ſubiectis tribuitur, uni prius, alteri poſterius, ita tamen ut uiciniori reſpondeat: ut,* Ego *& tu ſcribis.*

σύλληψις, *Syllepſis, Conceptio, cum dignius attrahit minus dignum, quæ ambo tamen ad unam proprietatem referentur, ut digniori reſpondeat: ut,* Ego *& tu ſcribimus.*

Euocatiō, quoties prima uel ſecunda perſona tertiam quaſi euocat: ut, Ego Vergilius *cano. quanquam hoc*

loco mea ſententia Vergilius, non tam tertiæ quàm primæ perſonæ eſt.

Appoſitio eſt, cum duo fixa uel plura, ſine copula nectuntur: ut, Ignauũ fucos pecus à præſepibus arcent, Vergilius in 4. Georgic. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim Delicias domini. in Bucol.

Nonnulli recẽtiores literatores συνεκδοχήν, *ſynecdochen addunt, quæ tum fit, cum* ἑλληνίζοντος, *Aethiops albus eſt dentes, dicimus. & ut Verg. Nuda genu, quod* ἀττικισμῷ *fieri certum eſt.*

V I T I V M.

Schematis pars ſecunda.

V I T I V M in oratione quaſi error quidam, qui etſi poëtis condonatur, in proſa tamen intolerabilis eſt.

Species ſunt,
- *Obſcurum,*
- *Inordinatum,*
- *Barbarum.*

Obſcurum, eiusq́; partes.

Obſcurum, cum uel uerborum, uel ſtructuræ uitio obſcuritas quædam inducitur.

Cuius partes habentur,
- *Acyron,*
- *Pleonaſmos,*
- *Periſſologia,*
- *Tautologia,*
- *Homœologia,*
- *Amphibologia,*
- *Eclipſis,*
- *Periergia.*

Ἄκυρον

Ἄκυρον, Acyron, Improprietas, cum dictio minime propriæ ſignificationis orationi ceu nubes inducitur. Terentius, Nam quod tu ſperas, propulſabo facile. Speras pro times. Quomodo & Græci ſuum ἐλπίζειν uſurpant.

πλεονασμός, Pleonaſmos, fit quoties (inquit Fabius) ſuperuacuis uerbis oneratur oratio: ut, Vidi meis oculis. Satis eſt enim, uidi. –Sic ore locuta eſt. Aeneid. I.

περισσολογία, Periſſologia, fit cum ſententia aliqua ſine pondere rerum adijcitur, ut Liuius in 8. ab urbe condita: Legati non impetrata pace, retro domum unde uenerant reuerſi ſunt.

Ταυτολογία, Tautologia, eiuſdem uerbi aut ſermonis iteratio, cui uitio etiam Ciceronem obnoxium notat Fabius, quòd dixit: Non ſolum igitur illud iudicium iudicij ſimile Iudices non fuit, quamuis caſu diuerſo.

Ὁμοιολογία, Homœologia, peius uitium ſuperiori, cum oratio undiq; ſui ſimilis nulla uarietatis gratia leuat tædium, ſed eſt tota coloris unius. Cuius exemplum, ne nimis longum ſit, impræſentiarum non adſcribemus.

Ἀμφιβολογία, Amphibologia, quando ſtructuræ uitio, utrò uerbum ſit referendum dubitatur, quemadmodum Pyrrho oraculum reſpondit, Aio te Aeacida Romanos uincere poſſe. Hic utri uictoria promittatur, incertum.

Ἔκλειψις, Eclipſis, Defectus, quem (ni fallor) Fabius μείωσιν uocat, cum ſermoni aliquid deeſt, quo minus plenus ſit: ut, Italiam fato profugus, deeſt, ad. Egóne illam? quæ illum? quæ me? quæ non? In Eunucho.

περιεργί

περιεργία, Periergia, ſuperuacua, & (ut ita dixerim) operoſitas nimia in loquendo. Quod uitium aut idem, aut certe admodum affine ei, quod μακρολογίαν nominat cum Fabius, tum Diomedes, cum ſermo cultus gratia longior ſit quàm oportet. Vergilius: Poſtera uix ſummos ſpargebat lumine montes Orta dies, cum primum alto ſe gurgite tollunt Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant. Hæc uitia quanquam ferme omnia à Diomede ſub obſcuro ceu genere comprehenduntur, non tamen ignoro multis aliter uideri poſſe. Vtut ſit, nobis in paruo diſcrimine ponetur.

Inordinatum, eiusq; ſpecies.

INORDINATVM, cum uel ordo, uel dignitas uerbis deeſt.

Cuius ſpecies potiores cenſentur, { Tapinoſis, Cacemphaton. Cacozelon, Aſchematiſton, Cacoſyntheton, Soraiſmos. }

Ταπείνωσις, Tapinoſis, uitium quo rei dignitas uerbi humilitate deprimitur, ut quod Cato (autore Gellio) uerrucam montis, pro cacumine dixit.

Κακέμφατον, Cacemphaton, ſiue αἰσχρολογίαν, æſchrologiam uocitare uelis, Vel cum corrupta conſuetudine in obſcœnum intellectum detorquetur ſermo, ut Aeneid. 6. At ramum hunc aperit, ramum qui ueſte latebat. Terentius, Arrige aures Pamphile. cum arrectio genitali membro propria ſit. Vel cum iunctura deformiter ſonat: ut,

Numerum

Numerum cum nauibus æquat. Quod poſterius obſeruare, auris eſt plane delicatæ.

Κακόζηλον, Cacozelon, *mala affectatio, cum ingenium ſcilicet iudicio caret, & ſpecie boni fallitur, infeliciterq́; æmulatur: uitium, ut omnium peßimum, ita hodie omnibus ferme commune.*

Ἀσχημάτιστον, Aſchematiſton, *id eſt, male figuratum, cum oratio prorſus ſimplex, ſuis figuris, quibus uelut ſtellulis reluceret, caret.*

Κακοσύνθετον, Cacoſyntheton, *male collocatum, ubi quippiam non ſuum habuerit locum in quo quadret: ut, —Verſaq́; iuuencûm Terga fatigamus haſta. Aeneid. 9.*

Σωραϊσμός, Soraiſmos, *miſcella quædam & aceruatio ex uarijs idiomatis apud Græcos, apud nos ex uerbis barbaris & Latinis, proprijs & improprijs, obſoletis & nouis. Ac ut ſis ſciens, in his uitijs plane nihil tibi condonarim: Nam quamuis Vergilius ſemel atque iterum in ipſis audax fuerit, tibi tamen non itidem hæc imitari fuerit conſultum.*

Barbarum, eiusq́; ſpecies.

BARBARVM, *uitium quod ad quandam uelut barbariem tendit.*

Partes ſunt hæ, { *Barbariſmus, Barbaralexis, Soloeciſmus.* }

Βαρβαρισμός, Barbariſmus, *contra Romani ſermonis legem aut ſcripta aut pronuntiata uitioſa dictio. Fit autem additione, detractione, immutatione, tranſpoſitione: & id quidem aut literæ, aut ſyllabæ, temporis, toni, aſpirationis*

rationis. Quorum exempla partim ubi figuræ dici meruerunt, exhibuimus: partim barbarorum tum locutio, tum ſcriptio (ne dubita) ſuppeditabit. In Græcis poëtis ubique ſunt obuia. His enim nihil negatum ridet Martialis: adeo, ut apud illos is ferme optimus habeatur poëta, qui in eiuſmodi quàm maxime audax fuerit. Ad hæc indecoras literarum quarundam pronuntiationes Barbariſmi nota inuerunt, ἰωτακισμοὺς ſcilicet, λαμβδακισμοὺς, μετακισμοὺς, πλατεασμοὺς. Sic enim Græci fingendis nominibus (ait Fabius) feliciores uocant, ut & χαλοσομίαν, cum uox quaſi in oris receſſu auditur.

Βαρβαραλέξις, id eſt, Barbara dictio, quoties Romano ſermoni peregrinæ linguæ dictio inſeritur, ut gaza apud Maronem, quod eſt Perſicum: & maſtruca apud Ciceronem, Sardum uocabulum.

Σολοικισμός, Solœciſmus: Eſt (inquit Aſinius Capito apud Gellium) impar & inconueniens compoſitura partium orationis, quæ per omnia partium orationis accidentia notatur, cum alia orationis pars pro alia ponitur, cum genus pro genere, caſus pro caſu, tempus pro tempore, modus pro modo, numerus pro numero, aduerbium pro aduerbio, præpoſitio pro præpoſitione: Horũ omnia exempla, non ut imitareris, ſed ut notata minori negotio deuitares, oppidò quàm libens adſcripſiſſem, ſi per chartæ anguſtiam licuiſſet. Quare uel ipſe obſerues, uel ex Donato petas licebit.

VIRTVS,

Schematis pars tertia.

Virtus

VIRTVS, *qua oratio honeſtatur, attolliturq; ſupra uulgi ſermonem.*

Cuius genera duo, { *Proprietas,* / *Ornatus.* }

Proprietas, & eius partes.

PROPRIETAS, *quæ uel ſcripto, uel pronunciatione, uel uerbis nil improprium habet.*

Eius partes ſunt, { *Analogia,* / *Taſis,* / *Syntomia.* }

Ἀναλογία, *Analogia, eſt proportio quædã, finitore* Diomede*(nam nobis non perinde probatur) qua recte ſcribendi ratio conſeruatur.* Hanc *cum proprietatis partem fecerit* Diomedes, *quid tamen ſibi uoluerit, non uideo.*

Τάσις, T*aſis, qua uerborũ dulcis ac iucunda ſeruatur modulatio, quòd alia acuto tenore, alia graui, alia flexo moderamur. Quæ uirtus ad uocis flexibilitatem præcipue pertinet.*

Συντομία, S*yntomia, cum breui & compendioſo uerborum ambitu, res quantumuis ingens pro dignitate redditur.* Vergil. Aeneid. 1. N*aſcetur pulchra* Troianus *origine Cæſar,* I*mperium oceano, &c.* E*ſt & orationis uelut lux quædam, quæ uerba ipſa rei proprie adeo accommodat, ut non tam narrari quàm geri uideatur.* H*anc uirtutem* G*ræci qui lucem quam rebus addit, ſpectant,* ἐνάργειαν*: qui uero mouendi efficaciam, ab opere* ἐνέργειαν *appellare conſueuerunt.*

Ornatus, & eius ſpecies.

Ornatus

ORNATVS orationis ſuo ſe nomine prodit, ut finitione minime ſit opus.

Genera eius hæc, { Syntheſis, Cyriologia, Tropus. }

Σύνθεσις, Syntheſis, apta & concinna modulis ſuis ſtructura, qua alius pes alio iucundiorem clauſulam efficere dignoſcitur. Qua de re Cicero lib. de Oratore 3. & Fabius in 9. abunde ſatis diſſeruêre.

Κυριολογία, Cyriologia, propria & ſana oratio quam ipſa ueritas & ſimplicitas exornant: ut, Romanos rerum dominos, gentemq́; togatam. Hanc uirtutem Quintilianus non uno tantum loco laudibus uehit.

Τρόπος, Tropus, quem clariſsimi Latinorum Motum appellarunt: eſt uerbi uel ſermonis à propria ſignificatione in aliam cum uirtute mutatio.

Cuius priores partes colliguntur hæ, { Metaphora, Catachreſis, Metalepſis, Metonymia, Antonomaſia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopœia, Allegoria, Periphraſis, Hyperbaton, Hyperbole, Emphaſis, Homœoſis. }

Μεταφορὰ, Metaphora, id eſt, Translatio, tropus longe pulcherrimus, quando uel nomen uel uerbum, ex eo loco in quo proprium eſt, in eum in quo aut proprium deeſt, aut translatum proprio melius eſt, transfertur: ut uideo: à corporeo ſenſu cui proprium eſt, ad animi intelligentiam transfertur.

Hæc multis fit modis:

Deflexione, cum uox è propinquo ad rem proximam detorquetur: ut uideo pro intelligo, concoquere pro ferre, deuorare pro uincere ac perferre. Siquidem in iis id quod eſt corporis, ad animum transfertur, quo genere nihil eſt uſitatius.

Ab irrationali ad rationale: ut Terent. Quid ille gannit? quod uulpium proprium eſt.

Aut contrà: ut ſi poëtam cygnum, muſicum luſciniam dicamus, ceu facit Verg. Georg. 4. dũ de apum Rep. dicit:

Magnanimosq́; duces, totiusq́; ordine gentis
Mores & ſtudia, & populos, & prælia dicam.

Ab inanimali ad animal, ut Vergilius Aeneid. 11. — Si tantum pectore robur Concipis. Hic à ligno ad hominem translationem fecit.

Aut contrà: At procul excelſo miratus uertice montis. Hic hominis uerticem ad montem traduxit.

Ab animali ad animal, ut Paſcentes apes.

Ab inanimato ad inanimatum, ut ſi quis ſyluam ſcatere dicat, quod eſt fontium.

Ad hæc quædã translationes ſunt reciprocæ ſiue communes, quas Græci ἀκόλουθας uocant. Nam ut pro gubernatore recte dixeris aurigam, ita & pro auriga gu-

bernatorem. Quædam unius duntaxat partis, quas illi ἀνακόλουθας *appellant. Siquidem ut recte pro montis cacumine uerticem dixeris, ita non recte pro uertice cacumen ad hominem traduxeris.*

Atq; hoc loco admonitum te uelim lector amice, tranſlationem unam eſſe, quæ in loco adhibita, ingens decus addat orationi. Quare conſultum fuerit, inſignium metaphorarum uim ex optimis autoribus annotatam comparare. Sunt autem (inquit ~~Rotero.~~) apud M. Tullium optimæ, apud Quintilianũ plurimæ. Sed & nos (ſi deus aſpirarit) in uolumen iuſtum diligenter congeremus ex utriuſque linguæ autoribus inſignes translationes, modo alius quiſpiam non anteuertat.

Κατάχρησις, *Catachreſis, uerborum abuſio, quæ non habentibus nomen ſuum, accommodat quod in proximo eſt, ut ſi parricidam appelles, non qui patrem occiderit, ſed alias hominem quemuis.*

μετάληψις, *Metalepſis, Tranſumptio. Ea eſt (inquit ~~Rotero.~~) ubi gradatim itur ad id quod oſtenditur. Verg. in 1. –Speluncis abdidit atris. Nigræ enim intelliguntur, ex nigris tenebroſæ, ac per hoc in præceps profundæ. Verum huius tropi uſus magis incidet in carmine, quàm in oratione ſoluta.*

Μετωνυμία, *Metonymia, id eſt, Tranſnominatio, cum inuentorẽ pro re inuẽta ponimus: ut, Sine Cerere & Baccho friget Venus, dixit Comicus. Quod ſi uertas, erit durius, ut Vinum precemur, pro Baccho. Vel cum continens pro eo quod continetur uſurpamus: Nunc pateras libate Ioui. Vel è conuerſo: –Vina coronãt, pro pocu-*

lis dixit

lis dixit Maro. Vel cum dominus rei pro re ipſa ponitur: ut, De ſene guſtarit, pro de pecunia ſenis. Vel cum ex effectu efficiens accipimus: ut, Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumq́; turres. Vel cum ducem pro his qui ſubſunt: ut, cæſus Annibal. Vel cum autorem pro opere: ut, Terentius ſemper in manibus habendus.

Ἀντονομασία, Antonomaſia, ea eſt nominis permutatio, ut ſi quis pro Achille Pelidem dicat, pro Iunone Saturniam, quemadmodum Verg. & Horat.

Επίθετον, Epitheton, id eſt, appoſitum, quoties propriũ nomen adiecto aliquo quaſi ueſtitur: ut, At pius Aeneas, ſæuus Hector, formoſus Alexis, apud Poëtam.

Συνεκδοχὴ, Synecdoche, quam Cicero intellectionem uocat, quoties ex uno plura intelligimus, ut Romanus prælio uictor, pro Romani. Ex parte totum, ut mucronem pro gladio. retroq́;: ut, Ingens à uertice pontus. Ex ſpecie genus: Iracundior Adria, pro quouis mari dixit Horatius. Ex materia rem confectam, ut ferrum pro gladio. Ex præcedentibus ſequentia, ut Virgineam ſoluit zonam, id eſt, deuirginauit. Breuiter, cum aliud ex alio intelligitur, ut uixerunt pro mortui ſunt, exclamauit Orator.

Ὀνοματοποιΐα, Onomatopœia, nominis confictio ſoni imitatione: Clangorq́; tubarum, Vergilius. Tinnire, balare, mugire, & reliqua quæ ſignificandi gratia pro tempore fingimus.

Ἀλληγορία, Allegoria, quam inuerſionem interpretantur, cum aliud uerbis, aliud ſenſu oſtenditur, ac nonnunquam contrarium.

Species nominantur hæ,
- *Aenigma*
- *Parœmia*
- *Ironia*
- *Sarcaſmus*
- *Aſtyſmus*
- *Myćteriſmus*
- *Antiphraſis*
- *Charientiſmus.*

Αἴνιγμα, *Aenigma, obſcura quædam allegoria, magis uitium Quintiliano quàm uirtus, cum dilucide dicere uirtutis nomine commendetur.* Hinc opinor motus Diomedes, *& uitijs & uirtutibus connumerat.* Cuius *exemplũ aptiſſimum extulit* Heſiodus Georgic. 1. Πλέον ἥμισυ παντός. *Quod lib. de legibus tertio* exponit *multis uerbis. Quæ omnia huc tendunt,* Satius *eſſe* ἀδικεῖσθαι *quàm* ἀδικεῖν. Hoc *eſt, iniuriam pati quàm inferre.*

Παροιμία, Par*œmia, id eſt, adagium (definitore* ~~*magno illo Eraſmo*~~) *dictũ celebre aliqua nouitate inſigne: ut, Lupus eſt in fabula.* Terent. *cum ſilendum moneat.* An *autẽ hæc finitio huic loco quadret, qui uelit ex* Eraſmi Chiliadibus *inquirat:*Diomedes *certe &* Donatus *allegoriæ ſpeciem faciunt.*

Εἰρωνεία, Ironia, *Illuſio, quæ non ex uerbis, ſed uel pronunciatione, uel perſona, uel rei natura intelligitur: ut, Heus tu bone uir, curaſti probe.* Terent. in And.

Σαρκασμὸς, *Sarcaſmus, iocus amarulentus, atque hoſtilis deriſio: ut,* En *agros, & quam bello* Troiane *petiſti, Heſperiam metire iacens.* Aeneid. 12.

Ἀστισμὸς, *Aſtyſmus, urbanitas, orationis quaſi feſtiui-*

tas

tus: ut, Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui, Atq; idem iungat uulpes, & mulgeat hircos. Verg.

μυκτηρισμὸς *Myćteriſmus, ſimulatus riſus, ſed tamen non latens: quod Perſius Naſo ſuſpendere uocat.* μυκτὴρ *enim Græcis (autore Iulio Polluce) naſum ſignificat.*

Ἀντίφρασις, *Antiphraſis, unius uerbi ironia, ut bellum dicitur, quod minime bonum: & Hieronymus monachum quendam Vigilantium* κατ᾽ ἀντίφρασιν *uocitat.*

Χαριεντισμὸς, *Charientiſmus, quo duriora re ipſa, gratioſis uerbis molliuntur. Terent. Bona uerba quæſo. cum piſtrinum deprecaretur Dauus, quod Plato de Rep. primo* εὐφημεῖν *dicit.*

Et hæ iam dićtæ ſunt allegoriæ ſpecies.

Περίφρασις, *Periphraſis, Latinè (tametſi inuito Fabio) circunlocutio, eſt fuſior & copioſior rei deſcriptio, aut ornandæ rei gratia, quæ pulchra eſt: ut, Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris Incipit, & dono diuûm gratiſsima ſerpit. Aenei. 2. Aut tegendæ gratia, quæ turpis: –Placidumq; petiuit Coniugis effuſus gremio per membra ſoporem.*

Ὑπέρβατον, *Hyperbaton, tranſgreſsio quædam uerborũ, ordinem communem perturbans.*

Cuius ſpecies,
- *Anaſtrophe*
- *Dialyſis*
- *Diacope*
- *Synchyſis*
- *Hyſteronproteron.*

cum te. Italiam cõtra, pro, contra Italiã. apud Verg. in 1.

Διάλυσις, *Dialyſis, ſiue* παρένθεσις, *Parentheſis, Ordinis diſſolutio per interpoſitam ſententiam: ut, Aeneas (neque enim patriam cõſiſtere mentem Paſſus amor) rapidum ad naues præmittit Achaten.*

Διακοπὴ, *Diacope, ſiue* τμῆσις, *Tmeſis, Diſſectio, cum ſcilicet dictionis compoſitæ iunctura ſoluitur aliquo interpoſito: ut, Septem ſubiecta trioni, cum Septentrioni diecendum fuiſſet.*

Σύγχυσις, *Synchyſis, Cõfuſio. Eſt enim quoties ordo omni ex parte turbatur: Treis Notus abreptas in ſaxa latẽtia torquet, Saxa uocãt Itali medijs quæ in fluctibus aras. Habet autẽ ordo hoc modo autore Donato, Treis naues abreptas Notus torquet in ſaxa, quæ Itali uocant aras.*

Ὕστερον πρότερον, *Hyſteron proteron, ſiue* ὑστερολογία, *Hyſterologia, cum id quod ſecundo loco fit, priorem in orationis ordine poßidet: Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo. Aeneid. 1.*

Ὑπερβολὴ, *Hyperbole, autore Fabio, dementiens eſt ſuperiectio, ut quæ fidem non mereatur, uel augẽdi gratia, ut Ocyor Euro uita noſtra, apud Horatium dicitur: Vel minuendi gratia, ut Teſtudine tardior. In quo tropo monet Quintilianus modum in primis ſeruare oportere, ne in* κακοζηλίαν *uitium ſuprà notatum nos inducat.*

Ἔμφασις, *Emphaſis, Siue cum latens aliquid unà ſignificatur, ſiue expreßior denotatio. Hæc cum multis fiat modis, hunc habet præcipuum, quoties fixum pro mobili ponitur, ut ſcelus pro ſceleſto.*

Ὁμοίωσις, *Homœoſis, ignotæ rei per eius quæ magis*

nota

nota eſt ſimilitudinem expreßio.

Cuius genera recenſentur,	Icon,
	Parabole,
	Paradigma.

Εἴκων, Icon, Imago, *cum quippiam ad imaginem alterius rei quaſi deſcribimus: ut,* Os humerosq́; Deo ſimilis. *Hic enim ad* Dei *imaginem,* Aeneam *comparauit* Poëta.

Παραβολὴ, Parabole, *quam* Cicero *collationem interpretatur, ea eſt(inquit* Donatus*) rerum genere dißimiliũ comparatio.* Plato *in* Euthyphone: *Iuuenum in primis rationem habere conuenit (nam ſic tranſponimus) ut in optimos uiros adoleſcant, haud aliter, ac prudentem agricolam teneriuſculis plantis primam curam adhibere decet, deinceps uero & alias non negligere.*

Παράδειγμα, Paradigma, *cum ex hiſtoria res aliqua narratur, qua uelut exemplo accendimur & ipſi huiuſmodi uel facere uel uitare. Cuius uſus tam eſt frequens cum apud poëtas, tum apud oratores, ut minime opus uideatur exempla in medium afferre.*

Quidam *præter tropos etiam ad orationis uirtutes* φράσιν *pertinere putant, quam* χρονογραφίᾳ, τοπογραφίᾳ, προσωποποιΐᾳ, ἀπολογίᾳ, ἐπανόδῳ, καταλόγῳ, συλλογισμῷ, ἀποστροφῇ, *atque id genus alijs conſtare putant, quæ nos finitionibus minime explicabimus: partim quòd propius ad orationis copiam attinere uideantur, partim quòd ipſa etymologia & prima(quod aiunt) fronte quid rerum ſint, præ ſe ferant: partim etiam, quòd noſtri inſtituti anguſtia non ſi-*

A

Ablatiui figura 64
Accuſatiui figura ibi.
Acyron 107
Aduerbiorum qualitatis figura 66
Aenigma 90.115
Aeſchrologia 108
Aetiologia 23
Aganacteſis 49
Allegoria 89.115
Alloeoſis 14
Amphibologia 108
Anaclaſis 5
Anacoenoſis 49
Anadiploſis 38.58.75.102
Analogia 111
Anacaeon 12
Anaphora 75.102
Anaſceue 69
Anaſtrophe 86.118
Antipophora 69.104
Antiphraſis 71.89.117
Antiſagoge 30
Antiſtaſis 62
Antiſtrophe 39
Antitheſis 59.100
Antimetabole 105
Antitheton 21.35
Antonomaſia 84.115
Aphaereſis 99
Aphoriſmos 50
Apocope 50
Appoſitio 106
Apodixis 50
Apophaſis 48
Apophoniſma 52
Apoplaneſis 50
Aporia 20.48
Apoſtrophe 28.62
Apoſiopeſis 27.104
Aria 51
Aſchematiſton 109
Aſtyſmos 46.91.116
Aſyntheton 61.79.104

B

Barbariſmus 109
Barbaralexis 110
Brachyepia 19

C

Acemphaton 108
Cacoſyntheton 109
Cacozelon 109
Caſuum uarietas 64
Catachreſis 114
Charientiſmus 90.117
Chleuaſmos 46
Chreſteriſmos 17

Chria 51
Climax 41.61.104
Cœnotes 7
Correptio 57
Cyrologia 112
Datiui figura 63
Deeſis 51
Deptologia 26
Diabole 51
Diacope 59.118
Dialogiſmus 52
Dialyſis 10.118
Dialyton 79
Dianœa 51.97
Diaphora 8
Diaporeſis 29
Diaſyrmos 30.47
Diatypoſis 30
Dicæologia 15
Diæreſis 62.99
Diazeugmenon 43
Diſiunctum 43
Duplicatio 59
Eclogæ uerborum figura 66
Eclipſis 107
Ectaſis 99
Emphaſis 118
Endiadis 103
Energia 78
Enthymema 54
Epagoge 53
Epanadiploſis 59
Epanalepſis 8.64.76.102
Epanaphora 38.58
Epanodos 61
Epanorthoſis 60
Epentheſis 98
Epibole 5.43
Eplexis 52
Epiphonema 54
Epiphora 6
Epiploce 8
Epiſynalœphe 99
Epiſtrophe 60
Epitheton 84.115
Epitmeſis 52
Epitimeſis 69
Epitrochaſmos 28
Epitrope 23.53
Epizeuxis 76.102
Erotema 29
Ethologia 13
Ethopœia 27

Exuthenismos	47	Metabaſis	14.62
Figuratio	71	Metalepſis	82.114
Genitiui figura	63	Metanœa	10
Homœologia	107	Metaphora	80.113
Homœon	53	Metaſtaſis	30.52
Homœoptoton	21.78.103	Metatheſis	59.100
Homœoſis	52.93.119	Metonymia	82.114
Homœteleuton	21.77.103	Myčteriſmus	117
Horiſmos	16	Numerorum figura	65
Hypallage	104	Omiſsio	71
Hyperbole	56.89.118	Onomatopœia	85.115
Hypocriſis	70	Palilogia	37.58
Hyperbaton	86.117	Parabole	94.119
Hypozeugma	102	Paradiaſtole	4.62
Hypozeuxis	57.73	Paradigma	94.119
Hyſterologia, uel, Hyſteron proteron	86.118	Paradigmatos	52
		Paradoxon	55
Icon	53.93.119	Paralepſis	28
Incluſio	59	Paraſiopeſis	20
Indignatio	49	Paragmenon	60
Irmos	78.103	Parentheſis	11.59.86
Ironia	28.34.46.70.89.116	Pariſon	35
		Parœmia	90.116
Iſocolon	21.35	Paromœon	20.77.103
Iteratio	58	Paromologia	12
Lexeos	97	Paronomaſia	4.76.103
Ligatio	57	Paronymia	36
Meriſmos	11	Parrheſia	23.55
Meſozeugma	101	Parthopœia	55

Perier

Periergia 108
Periphraſis 85.117
Perſonarum figura 64
Ploce 60.36
Pleonaſmos 44.107
Polyptoton 7.40.78.103
Polyſyntheton 9.79.104
Præpoſitiõis Ad,figura 65
Præpoſitionis In,figura ibi.
Procatalepſis 68
Procataſceue 68
Prodiorthoſis 26
Prolepſis 16.56.72.101.
105.
Proparalepſis 98
Proſapodoſis 3.38
Proſopopœia 16.27.104
Proſtheſis 98
Protrope 55
Prozeugma 101
Prupergaſia 54
Pyſma 29
Qualitatis uerborum figura 65
Regreßio 58
Relatum 38
Reſumptio 58
partes 97
Scheſis 69.77.103
Scomma 46
Solœciſmus 110
Solutum 43
Soraiſmos 109
Subiunctio 57
Syllepſis 57.74.102.105
Symploce 39
Synalœphe 99
Synathrœſmos 3
Synchyſis 87.118
Syncope 99
Syncriſis 56
Synecdoche 84.115
Synœcioſis 19
Synonymia 40
Syntheſis 112
Syntomia 111
Syſtole 99
Tapinoſis 108
Taſis 311
Tautologia 40
Taxis 24
Temporum figura per modos 66
Tmeſis

